

Kraus Sándor

BESZÁMOLÓ

2012.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
Beszámoló	4
MEMLÉKDEINK	5
<u>Budai-hegység</u>	
Szemlő-h-bg. Radlász-alsójárat új szakasza	6
Dénes Gy. visszaemlékezése	30
Kutatási terv kiegészítése	36
kutatási terv	37
Angyaliszárny-bg. /Gellért-hegy/	39
Ferenc-h-bg.	40
Lál-v-bg. Üledék	43
Mátyás-h. D.-fejtő /Kormos-bg./	44
egy /két/ szakvélemény /újra gépeltése/	54
<u>Egyéb hejek</u>	
Magyharsányi-bg. látogatás	57
különleges..... /poszter a	
Szakmai Napokon/	61
Mészence-bg.	65
Bújó-lik /Bakony-hg./	70
Kapolcsi lokol-lik /Bakony-hg./	69
Lilisi-kőseátor	71
Csókavári-bg. kitöltései	72
Csitári-táró /Börzsöny-hg./	73
<u>Vizsgálatok, elmélkedések</u>	
Özetoldás Berger-bg.	78
Rákóczi-bg.	79
RTG-vizsgálatok	80
Csepkő egykristályok	81
Vör-őscsepkő, őscsepkő mintaleírás	85
Vízsebesség	87
A tányéros csepkövek megismerése	89

BESZÁMOLÓ

a 2012.évben végzett barlangtani tevékenységről

"Az évek szállnak, mint a percek" -- nemcsak Villon szerint. Viszont sikerült idén is adósság nélkül befejezni az évet. És elérni a nyugdíj-korhatárt. Ebben 69 barlangtúra során 80.5 órányi időt tartózkodtam a föld alatt, /sajnos/ főként a Szemlőben. 5 nyalagtúra során 42 km-t sétáltam kellemes, érdekes hejeken. Sokat /?/ firkáltam, aminek többsége a KLLÉKLAT-ben megtalálható. Nagy felismerések nem születtek, de legalább csiszolataim fotó-nagyításával utólrtem magam /1200 tételnél tartok/, miután Gazdag Lacitól megtanultam a nagyítás alapelemeit. Persze a fotópapír sem olcsó, kb. 150 Ft egy kép elkészítése, ha a munkaidőt nem számítom. Sebaj.

Néhány alkalommal részt vettem az MKBT "színeit képviselve" különböző rendezvényeken /Európa-nap, Geo-top-nap, Közgyűlés, Szakmai Napok/ és egy beszélgetést is vezettem a Budai-negyiség feltárára váró üregrendezereiről.

A Szemlő kutatásával -- Jardon, járattisztító sával -- elég gyakran foglalkoztam, a megismert új részt felmértem. Egy újabb hőmérési sorozatot kezdtem el a Raktár nevű járatban, ahol a közeli felszín hőhatását mérjük. Egy éves adatrögzítéses mérés már volt, most részben ezt folytatva több ponton mérünk.

A Szemlőhöz kapcsolódó ismeretek bővítése céljából magánra vettem Dénes György visszaemlékezését, majd legépeztem azt. Néhány kisebb barlangba is hívtak, ezekről írogattam és méresekelt mennyiségű anyagvizsgálattal is végeztem, főleg csiszolatokat.

2012 december 29.

MELLÉKLETEK

Képes beszámoló a

SZEMLE-HEGYI-BARLANG

újabb /rövidke/ szakaszáról

A padlás- alsójárat DK-i végénél lelkes kutatók nekiálltak a laza anyagot kihordani 1.,2. kép. Mit tesz a véletlen, megnyílt egy lefelé lejtő szakasz, aminek alját a bepergett laza anyag töltötte ki 3.kép. SZEM.191.MINTA. Ez az üledék /a már eltávolítottal azonos módon/ a padlás felső járatából lehullott oldási maradék /CSI.1196./. Sajnálatos módon az anyag egy részét -- ideiglenesen -- az egy éve feltárult szakasz különlegesség-értékű gödreibe rekták le 4.kép.

A kitisztított fülke jobb /DK/ oldala egyenes, az egész szakaszon végighúzódnó kalcittelér borsókővel borított része. Balra /ÉNY/ viszont barna csepővecskék fejlődnek a fehér falon-főtén 5.kép. A fülke alján tovább lehetett látni valami Nagy /?/ Sötét Ismeretlenbe 6.kép. Sajnos, az átjárást tágitani kellett, de a vésés idővel eredményre vezetett /2012 november / 7.kép. A lapú űr fogadta az érkező/ke/t 8.kép.

A bejáratí lejtő csomókban álló borsókőves, a jobb /DK/ fal közel függőleges kalcittelérét vastagon borítja az ép borsókő. A szemben levő /ÉNY/ oldal a kőzetrétegeknek megfelelően lejtős és tagolt, fent viszont vízszintes fűtesikok vannak, amiket szintén a vékony fehér kiválás borít. A kőzet telérei és üsamaradványai kiállnak. A réteghatárokon néhol barna csepő /is/ fejlődött 9.kép. Egy hosszú, barna példány még ép.... A lejtős aljzatot centiméter vastag kalcitlemezek borítják, amikre régebben leszakadt függőcsepőkővek cementálódtak 10.kép. A lemezek felülete sárgásbarna, foltokban már kevés szürkés por is rakódott rá. /Vajon ez már az 1930-ban történt felfedezés óta került rá a karbidlámpák kormától, vagy régebbi anyag?/

A bejáratí lejtő méjedéssel végződik, aminek alja laza, nedves, barna anyag. Ez borítja a továbbvezető rész emelkedőjét és a következő szakasz jobb /DK/ fülkéjének

alját is. Zármozása a magasabban levő hasadékon lehullott oldási /porlási ?/ maradék lehet. Egy leszakadt borsóköves tömb áll a lejtőcske tetején, mögötte sötétlik az Átbújás nyílása 11.kép. A tömb után, attól jobbra /DK/ karnyi vastag nyílás jön át a borsóköves aljzati kiváláson 12.kép. Hoppá! Ez egy levegő-feláramlási járat!!! /Körül is kerítettem, hátha megmarad épen, tisztán./

Átbújva az Átbújón -- aminek kialakulását valószínűleg egy keresztben menő kalcittelér okozta -- a bal /ENY/ fal jellege nem változik 13.kép. Velünk szemben az eddigi irányra ferdén álló, függőleges borsóköves fal zárja el a járatot. Jobbra /DK/ kitágul az üreg /ez az oldal eddig egyenes volt/. Itt függőleges sorokba rendeződött borsókő-csomók diszitik a falat -- valószínűleg a kipreparálódott kalcittelérecskék által meghatározott hejeken 14.kép. Az aljzati dombon a laza üledék és leszakadt tömbök vannak; egy réteglap menti leszakadásból kerültek oda 15., 16. kép.

Felfelé a borsókövesedés csökken. Egy önállóan leszakadt tömb hején a kiválás alatti elszíneződés látszik. A mészkőben egy tenderi szín metszete fehérlik 17.kép. A járat hasadéka ÉK felé elszűkül, záródik 18.kép. A főte páralecsapódástól iverre oldott, kiválásmentes. Itt az ÉK részen vékony rétegzettségű régi üledék /?/ sejthető, ami talán az Agyagos-fojósó konkrécióiból ismert hordalékkal azonosítható 19.kép. FELADAT.

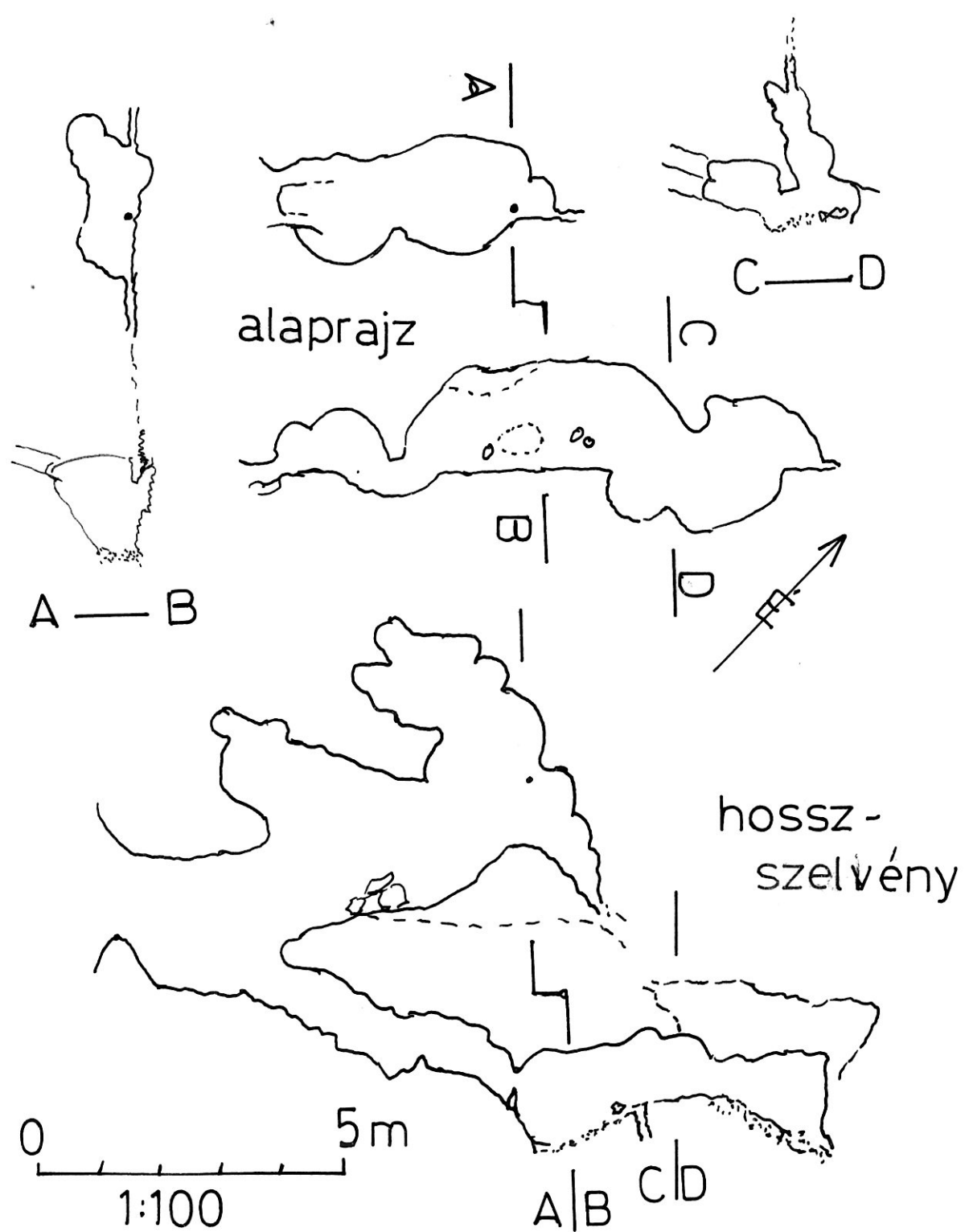
Viesszább, az Átbújó fölött a kőzetig visszaoldott a fal, a hosszanti kalcittelér mentén félcsövek alakultak ki 20.kép. A kalcittelér is előbukkan szürke foltként a félcső kioldódása óta kivált vékony kéreg alól 21.kép.

Az új járatrész vége a már ismert járatokban látható, nyitott kalcittelér vonalában van. Ezen régen /?/ melegebb levegő áramlott fel, ami kis foltokban oldotta a környeztet. Itt is ennek hatása érvényesülhetett. A járat végétől a Pettyes-terem vége kb. 3-4 méterre van.

A járatszakasz térképezése és további vizsgálata fojamatban van. Látogatása egyelőre tilos a szennyeződés és rongálódás megelőzése miatt.

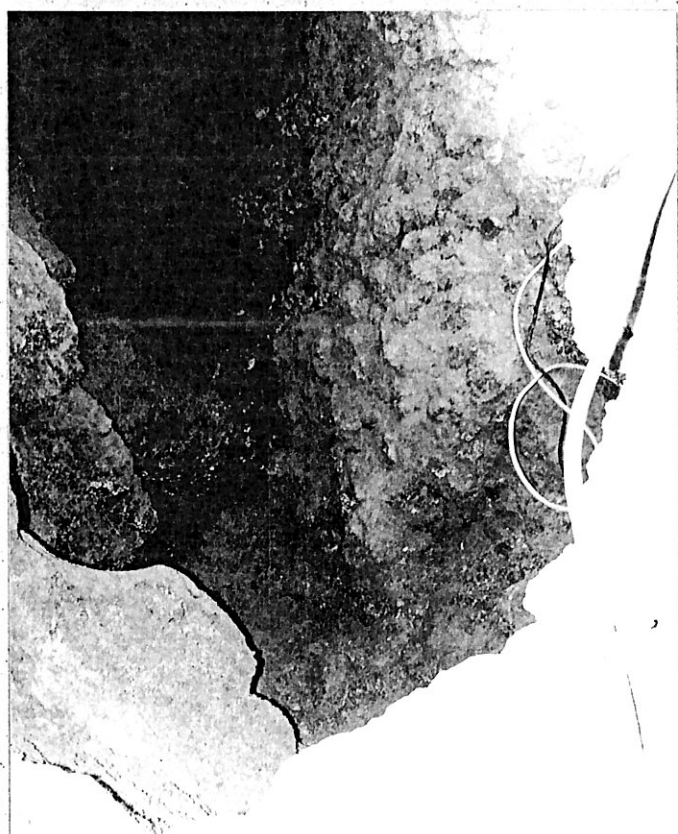
2012 november 9.

Szemlő-hegyi-barlang Padlás-alsójárat új szakasza

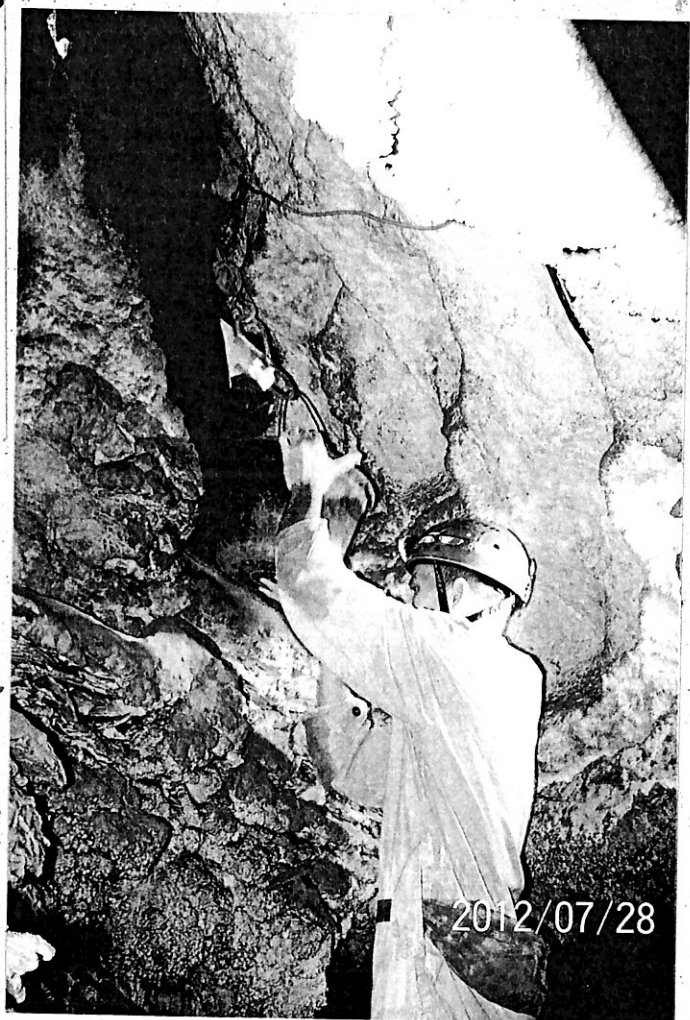

Kraus S.
 2012 nov.

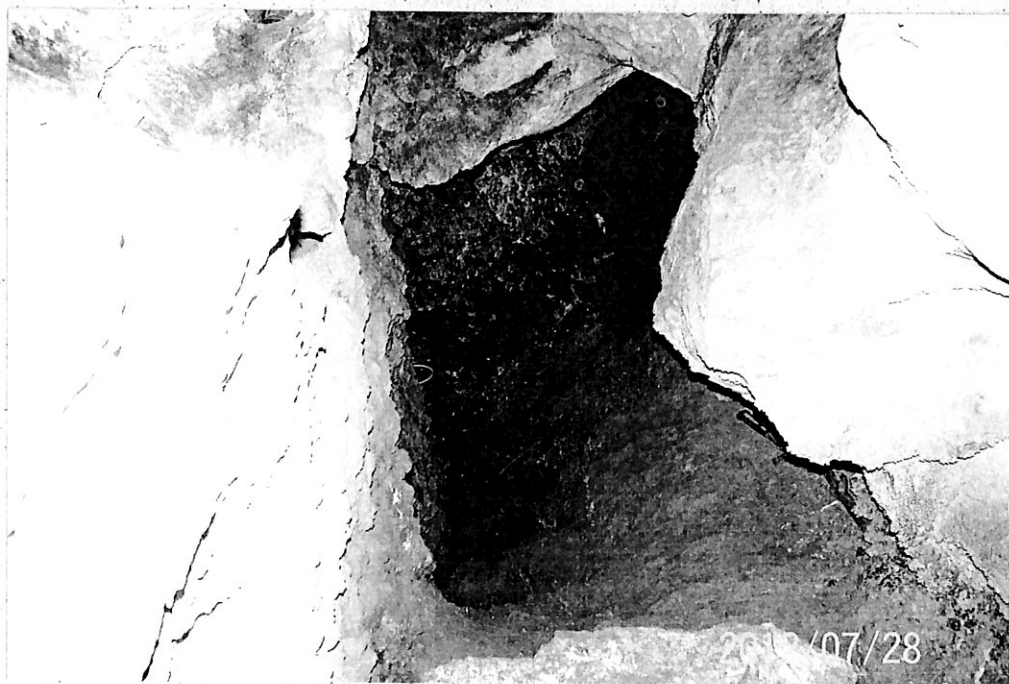
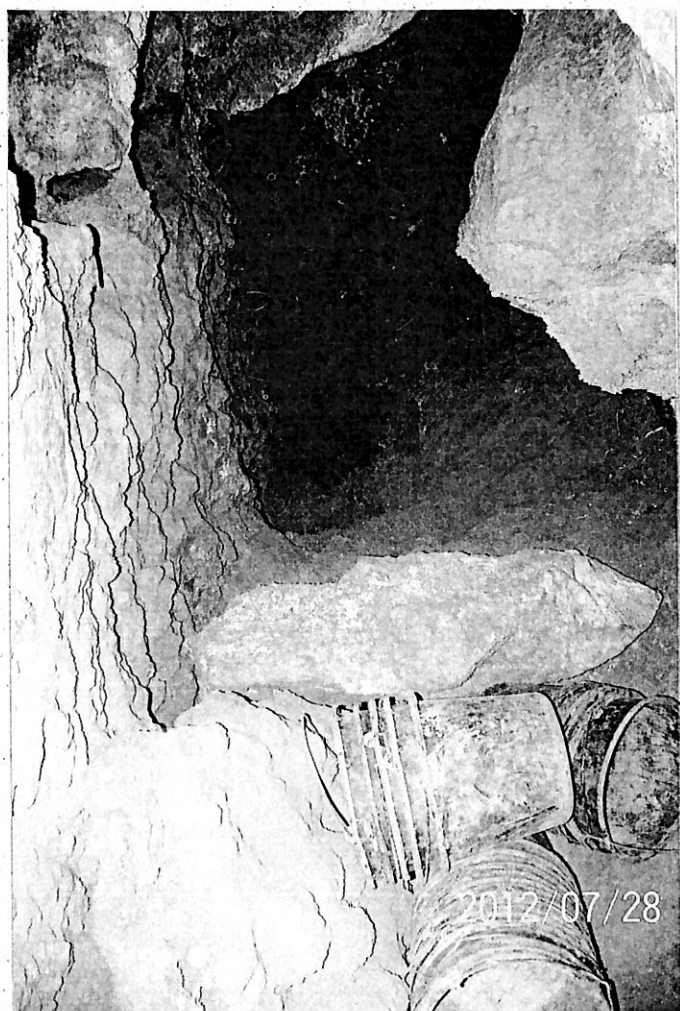
Kraus S. 2012 nov. 12.

Szentlőki-hegy. Padlás - első járat FVK-i vége, tártírtól.

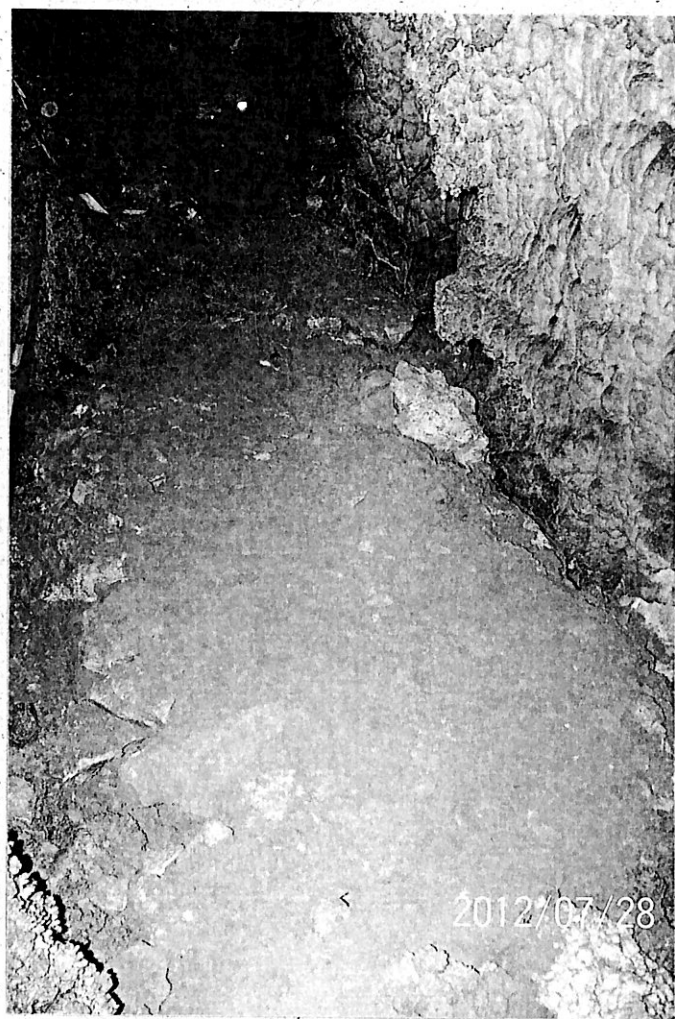

Szemlő-k. b. Padlás- alagútak Vödörös és ÉK- a végére

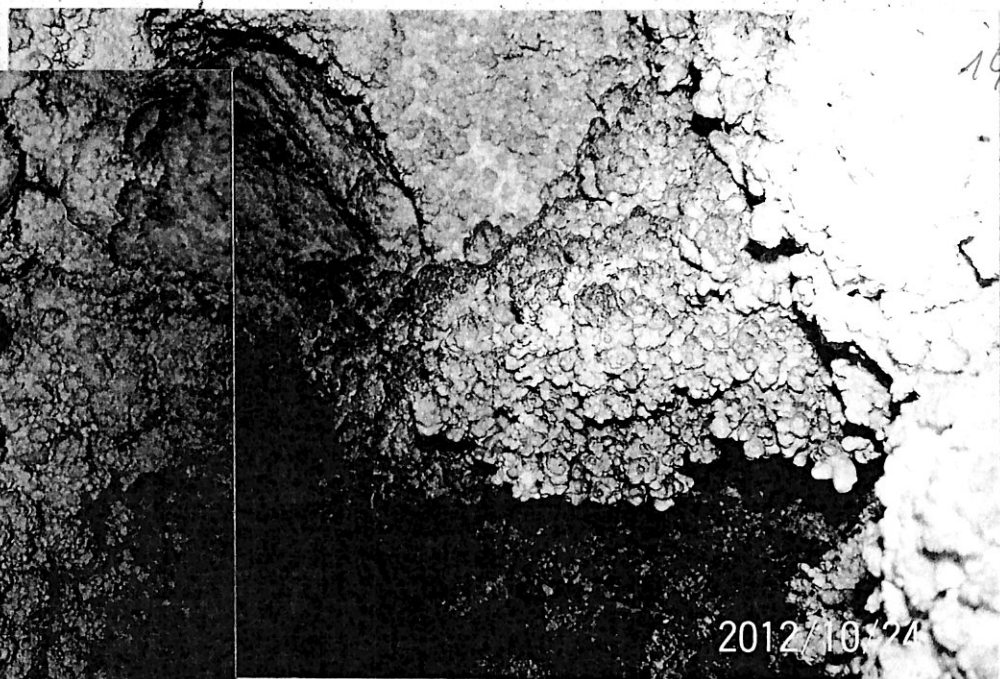
Megnyílt egy alsó járatról is.

Szentő-h-ig. Padlás - alsójárat, ÉK vége,

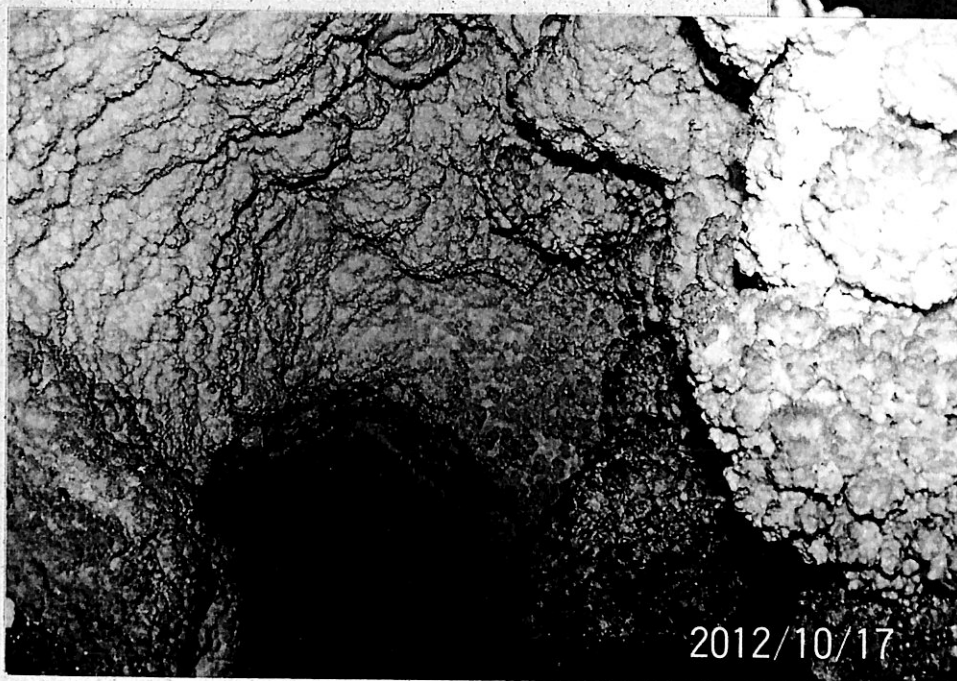

Szemle-4-bp. Padlás-olvasórat. Eki „gödör” feltöltése

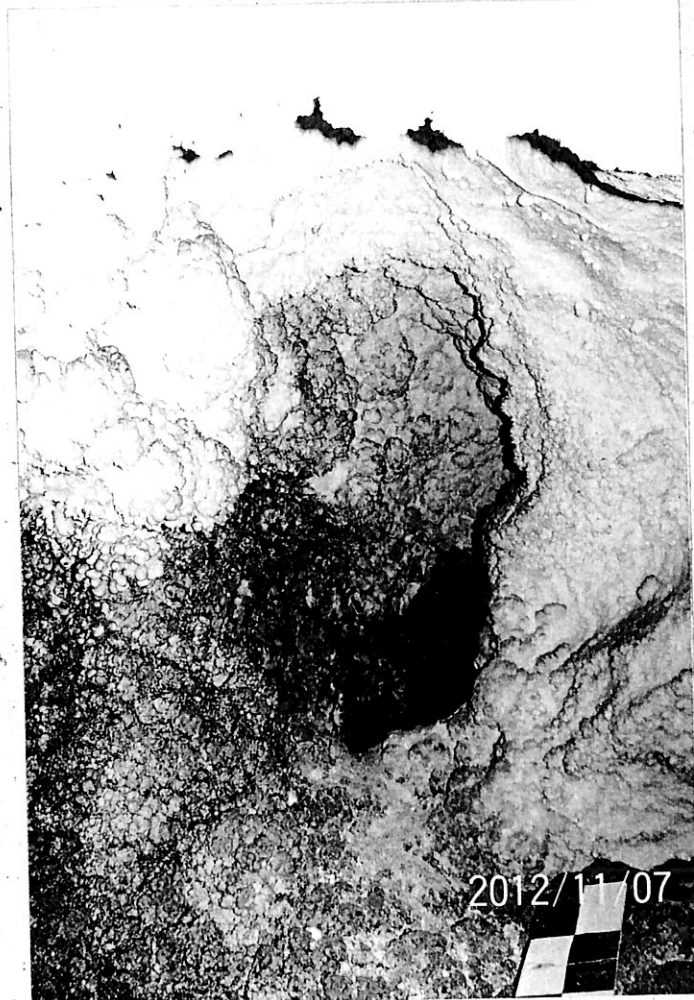
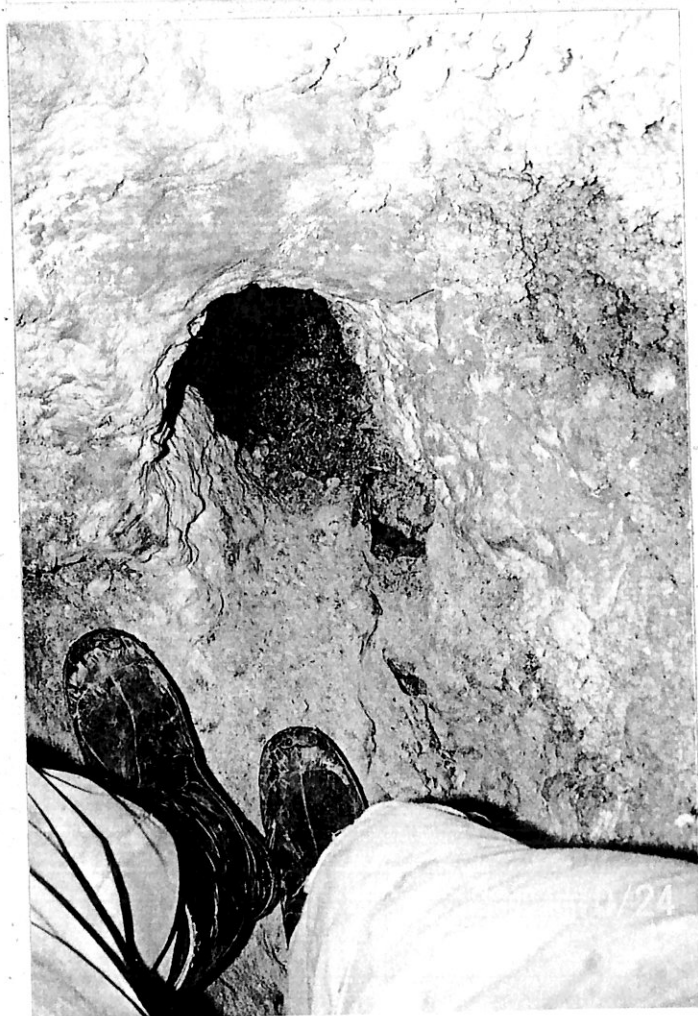
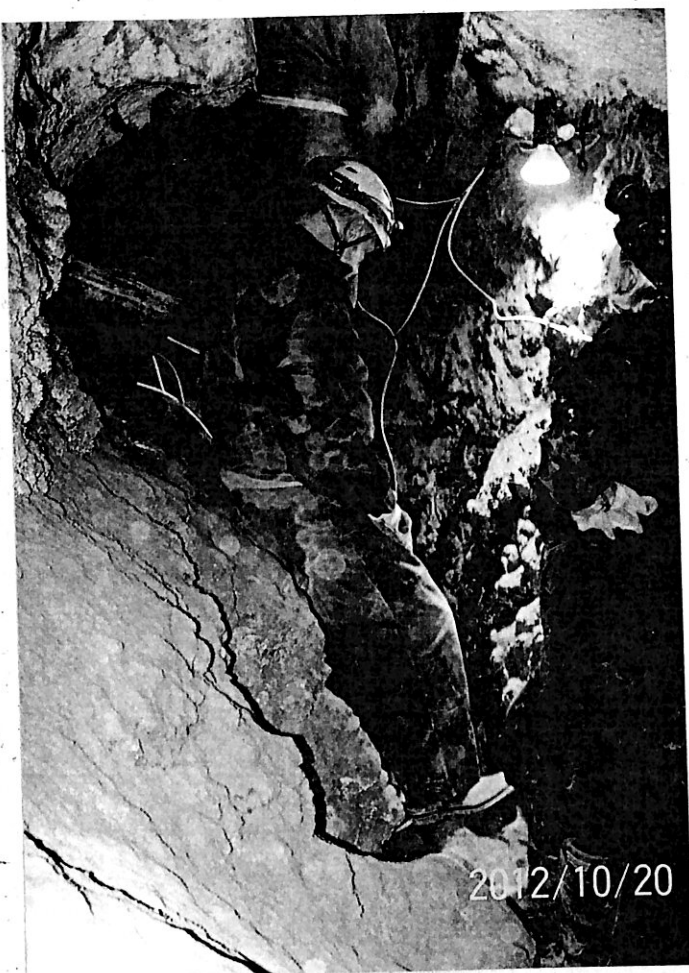
Mi lehet odabent?

Szemlélt a földet a szék

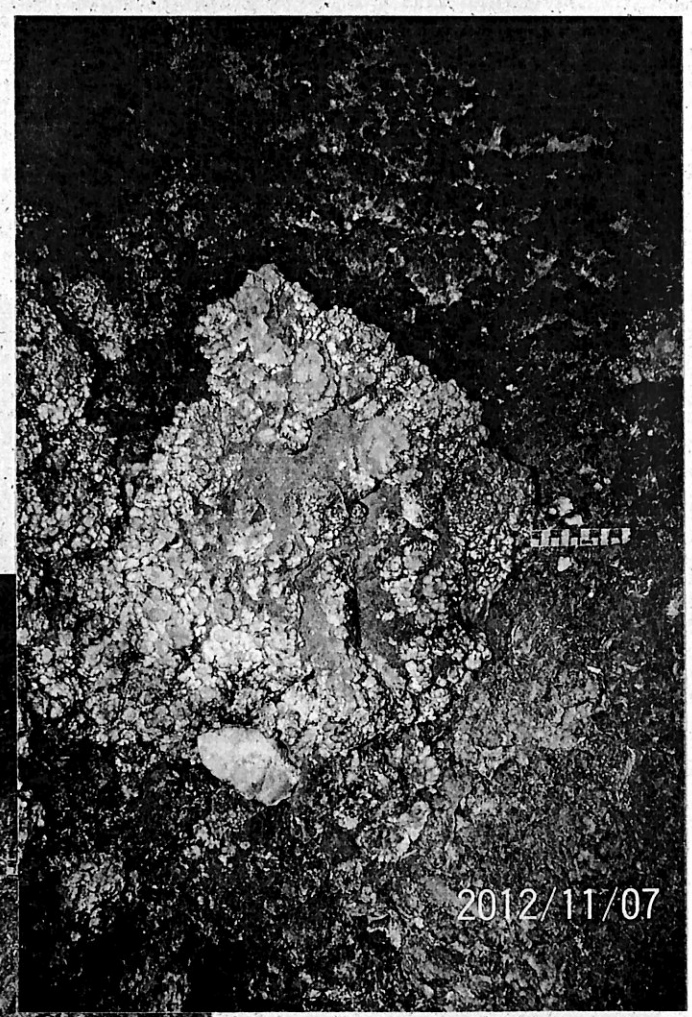
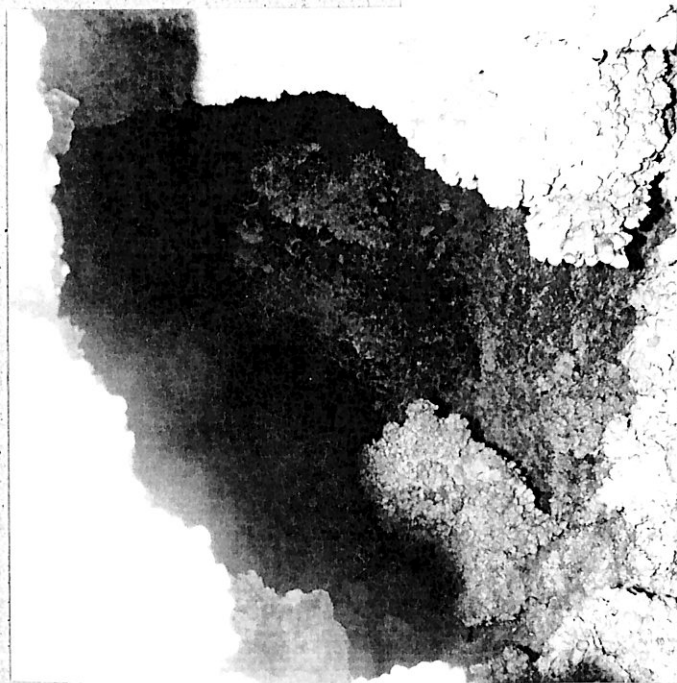
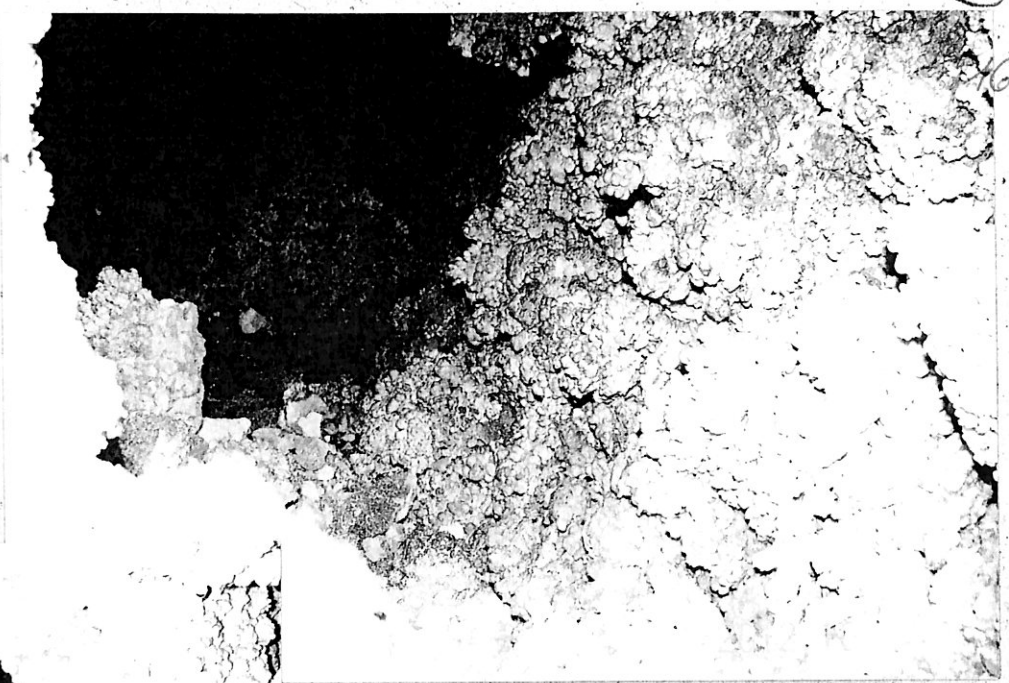
Sodron irányítóját

art az egy dolgosít.

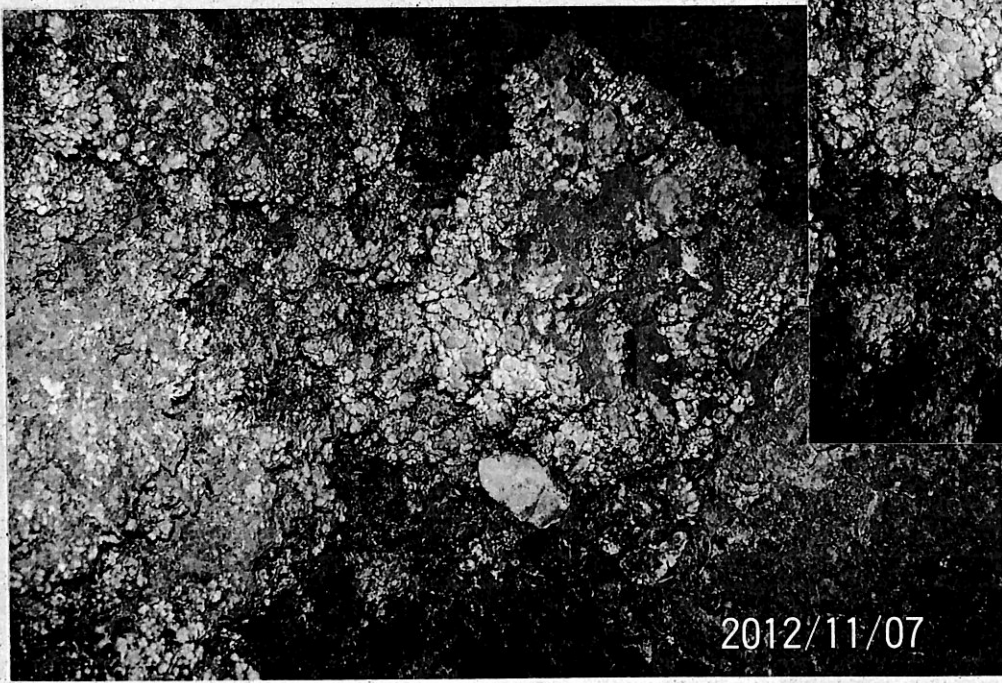

Az eredmény

betűről íjen

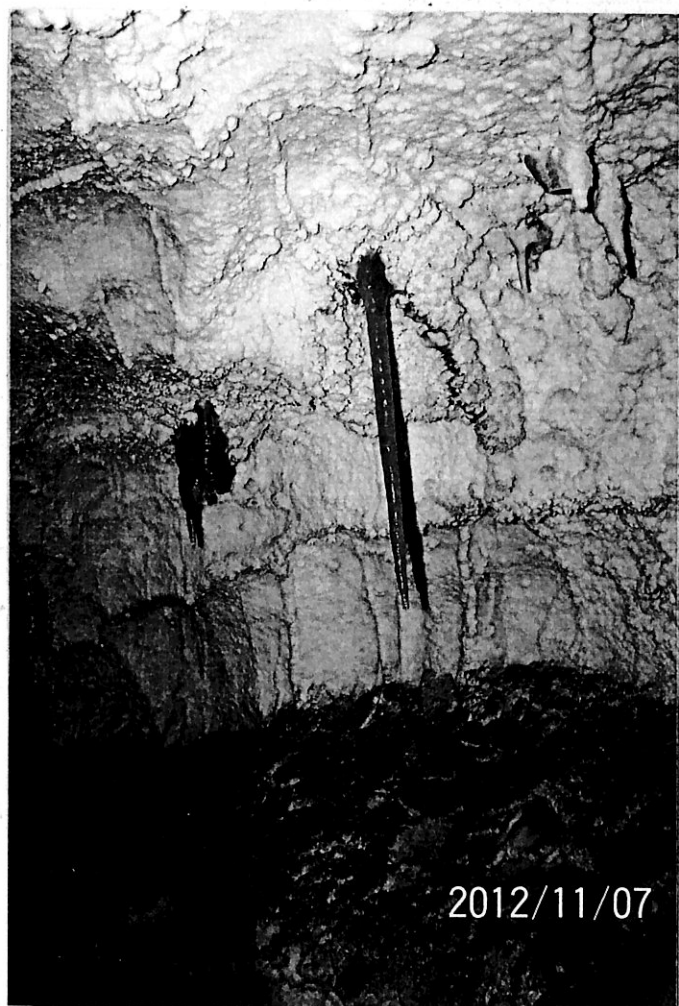
2012/11/07

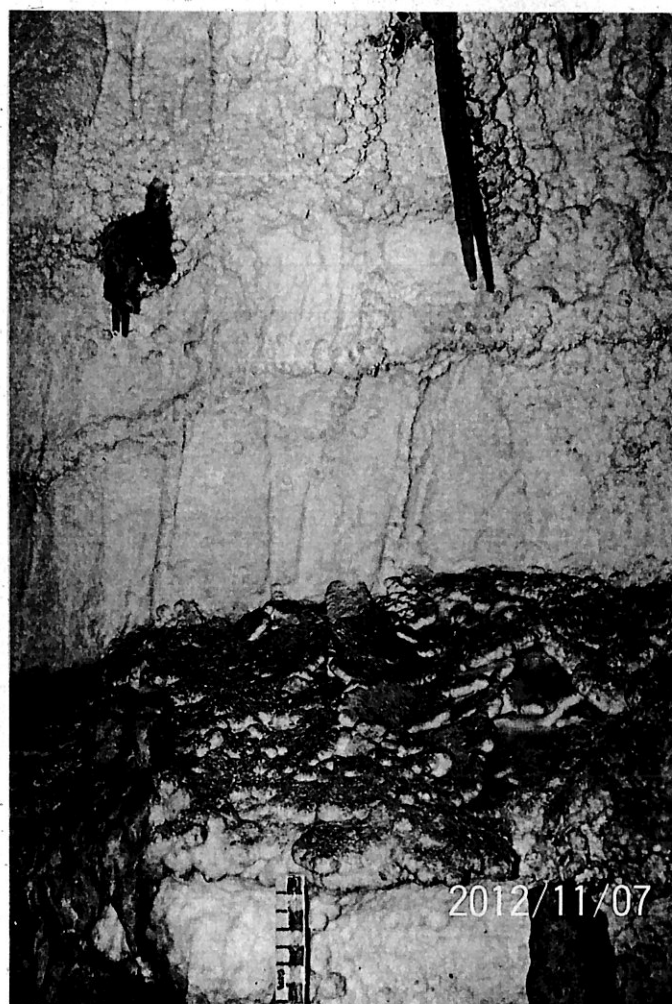
2012/11/07

A Kapi Öre

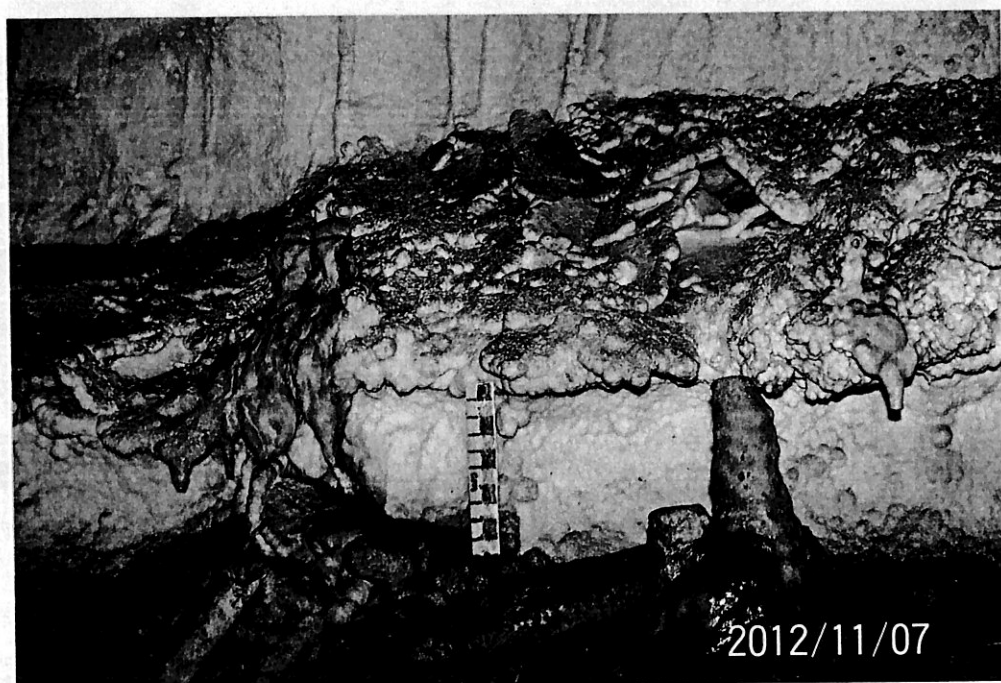
Su 1.5.1.1. Podla - aldiset

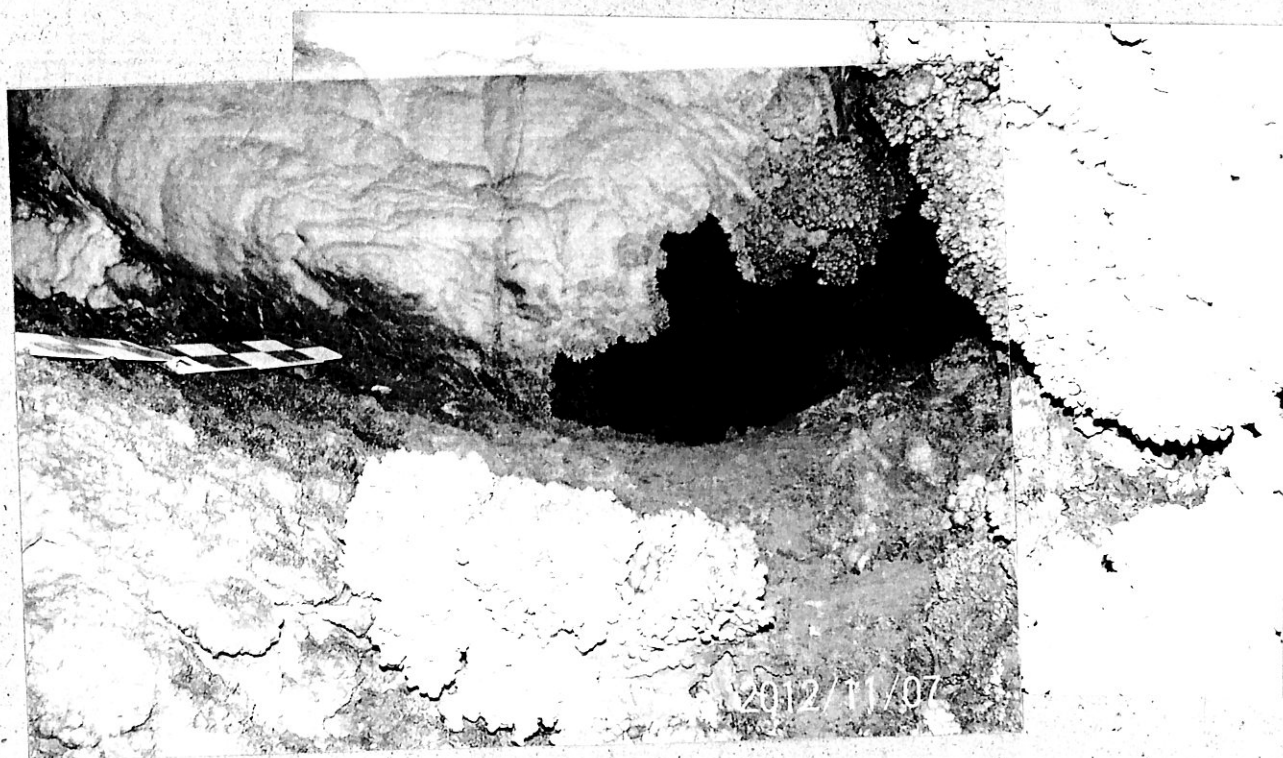
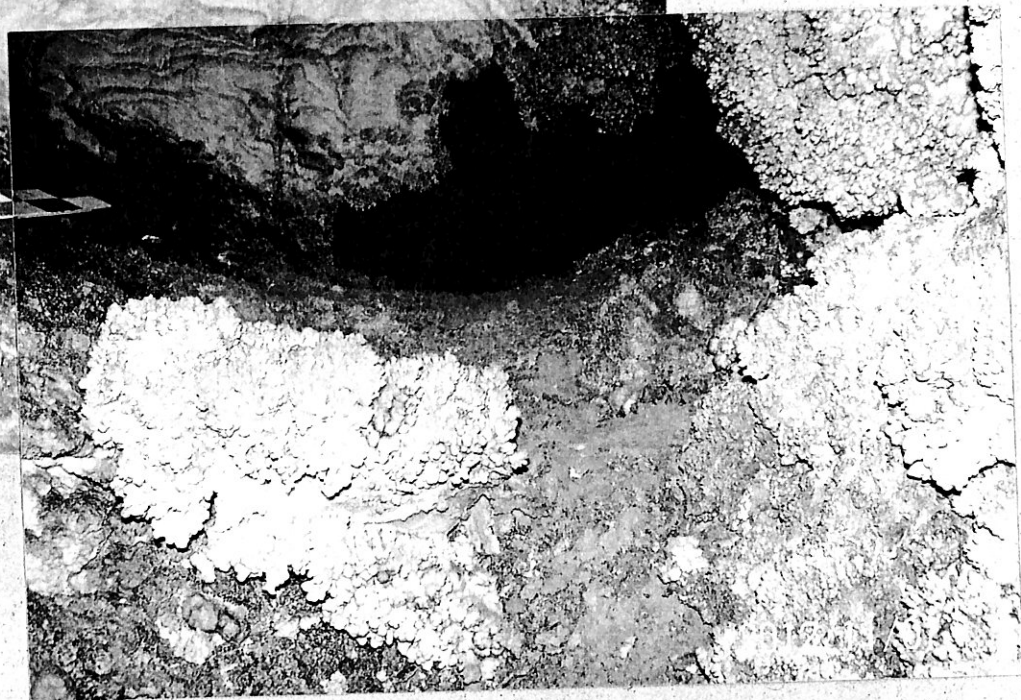
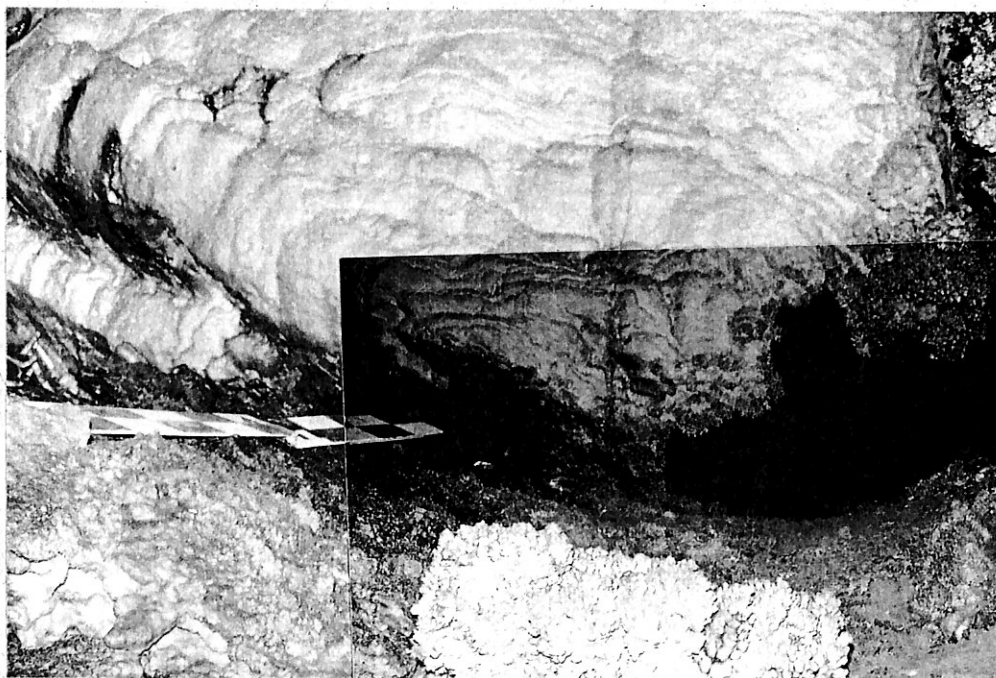
Még megvan az egész...

Szembő-lyuk - Padlás - alvándor

Szemle-ly. - Padlás-olcsóret

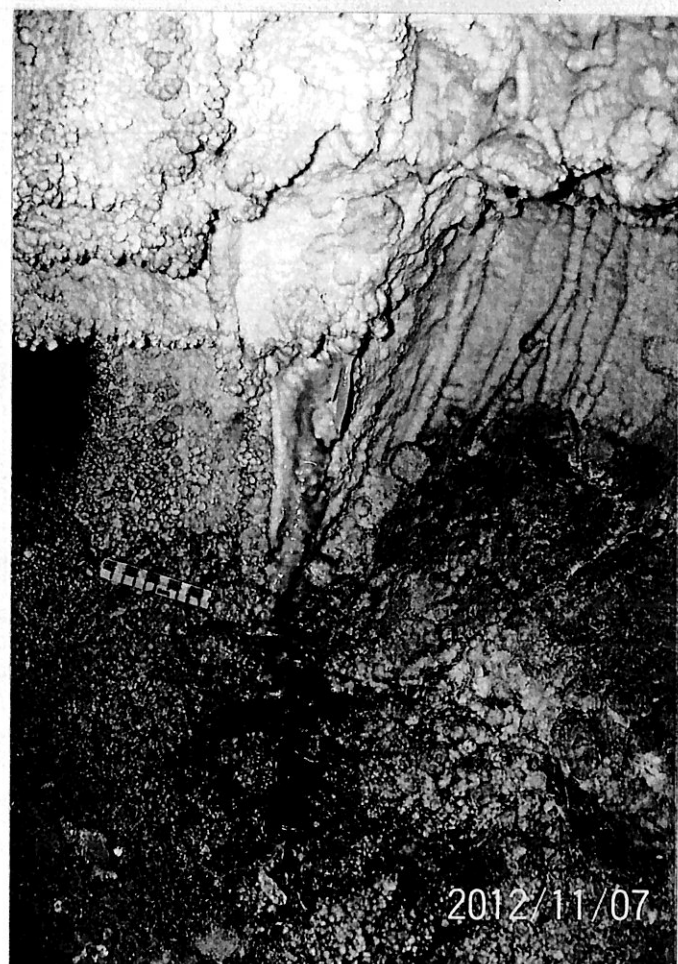
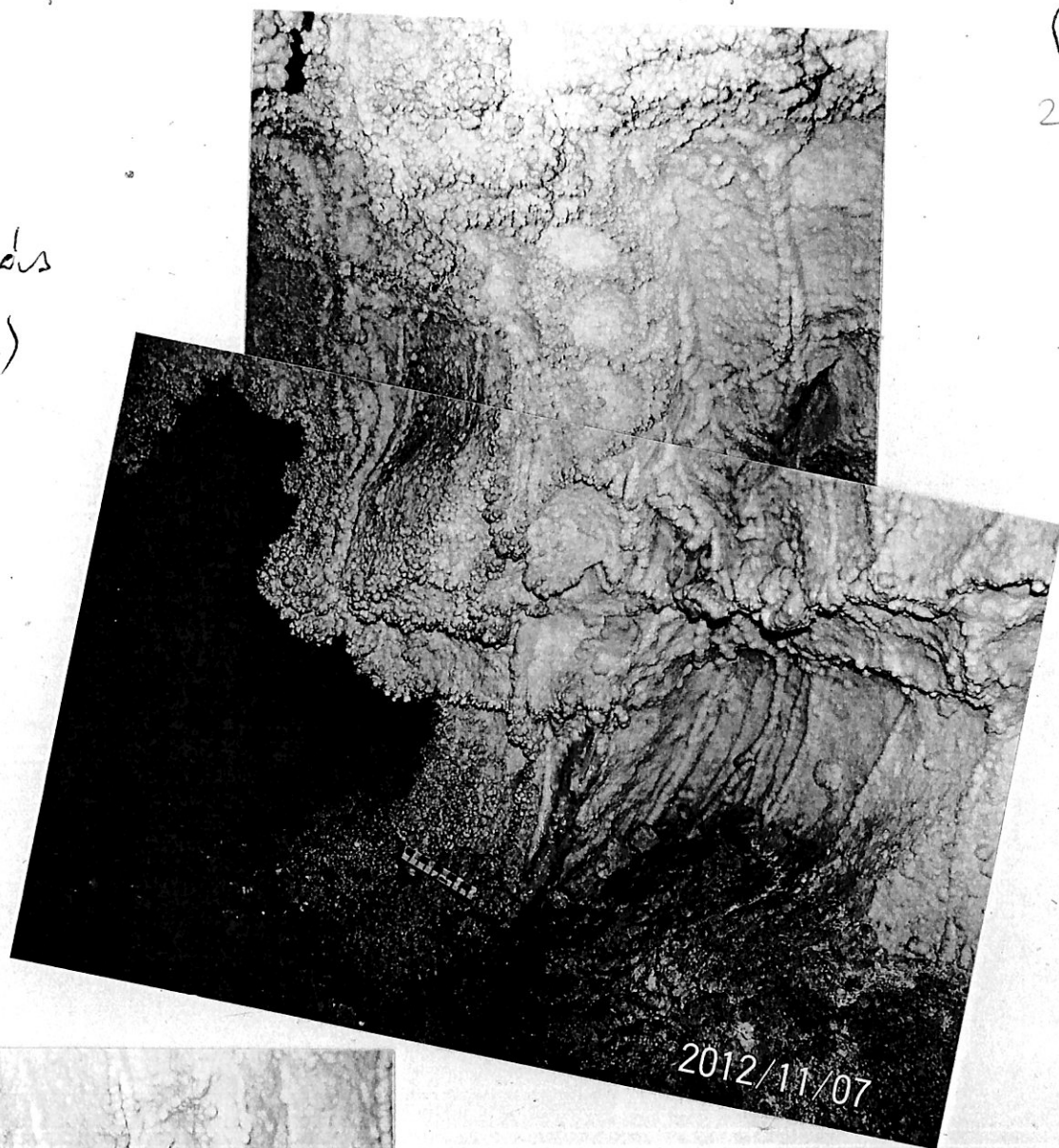
Szemlő-hegyen Ádám-alvójáték

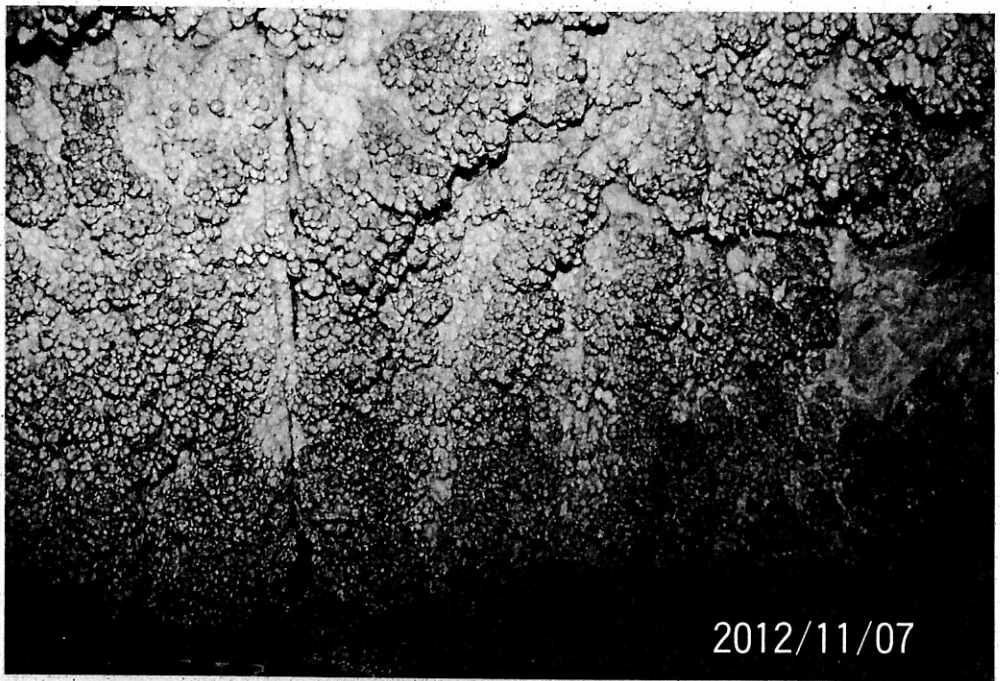
12. Átírás

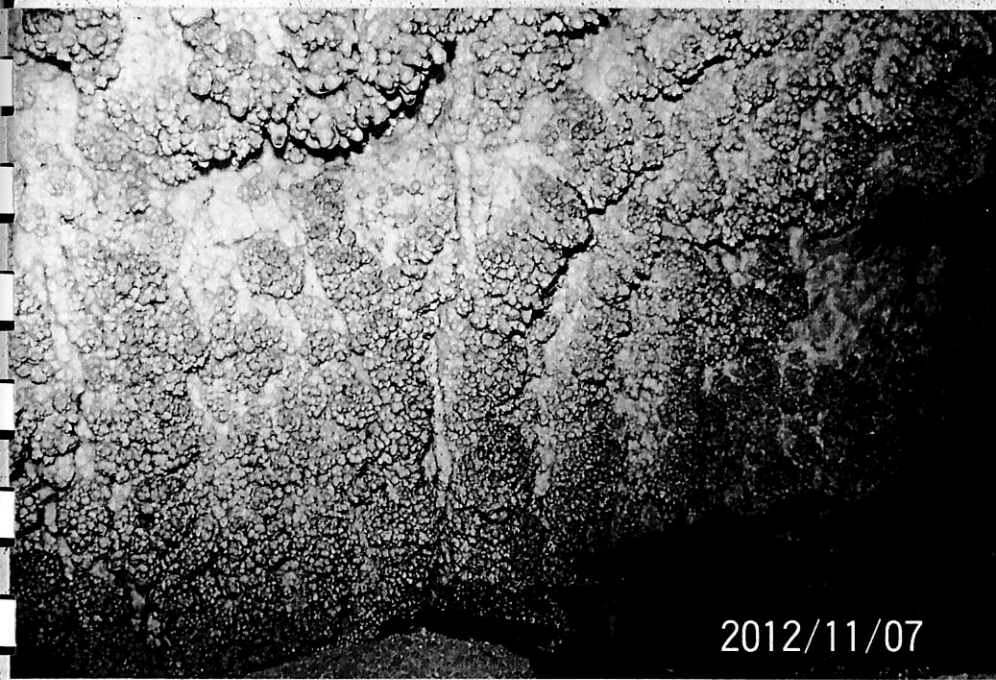
Gesz. 1.5-b. 10. Padlás-árokban

Ar A'hrigjols
E N₂ (bol)
oldola

2012/11/07

2012/11/07

2012/11/07

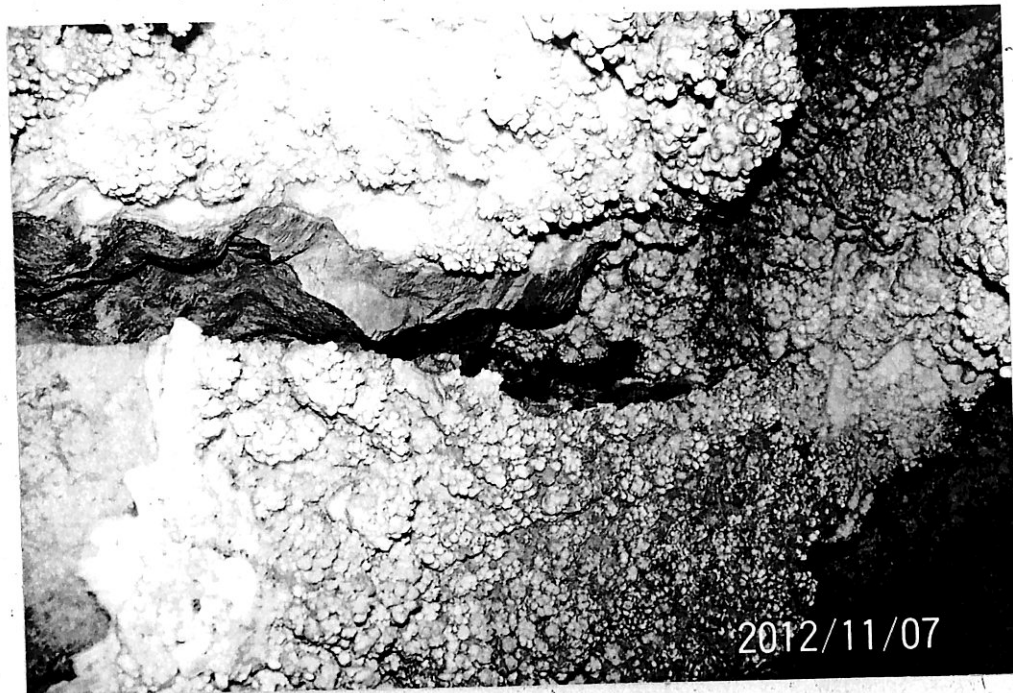
Szemlő-b-ly. Podlaj-alsó-járék

Szentő-4-6. Padlás- elvágás

16

24

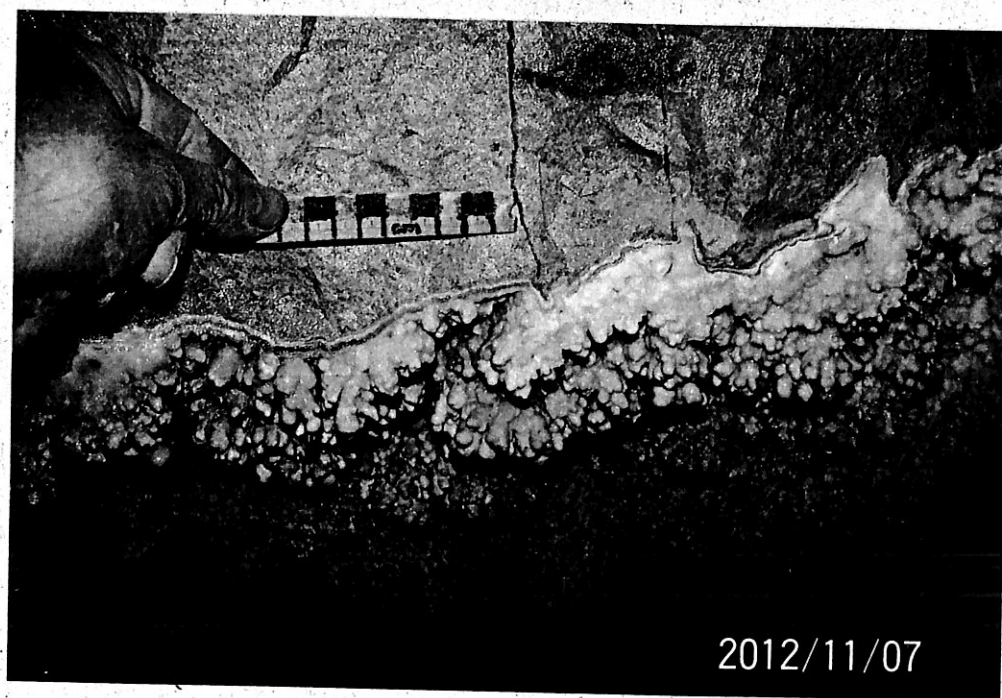
Reliegmenti lemezek

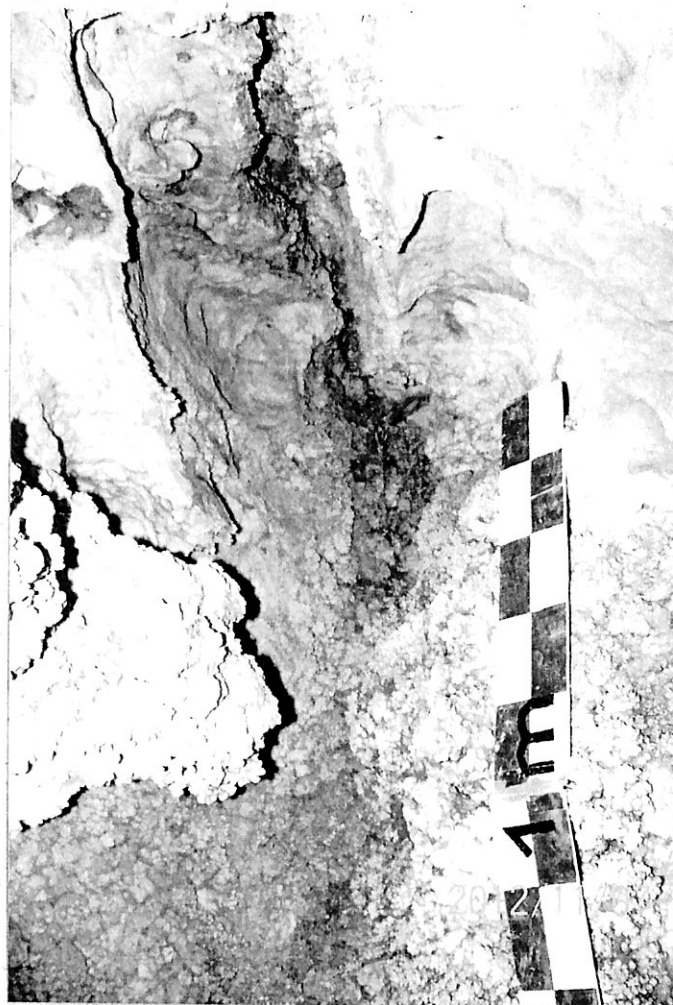
Szemlelő-ből. Padlás-szerűség

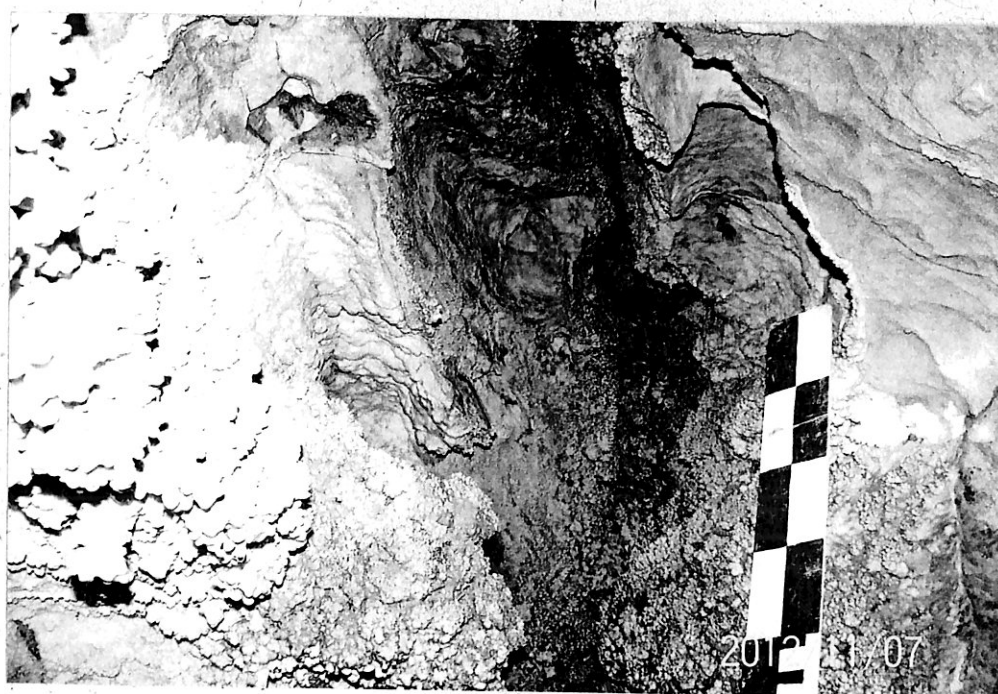
← tengert sün

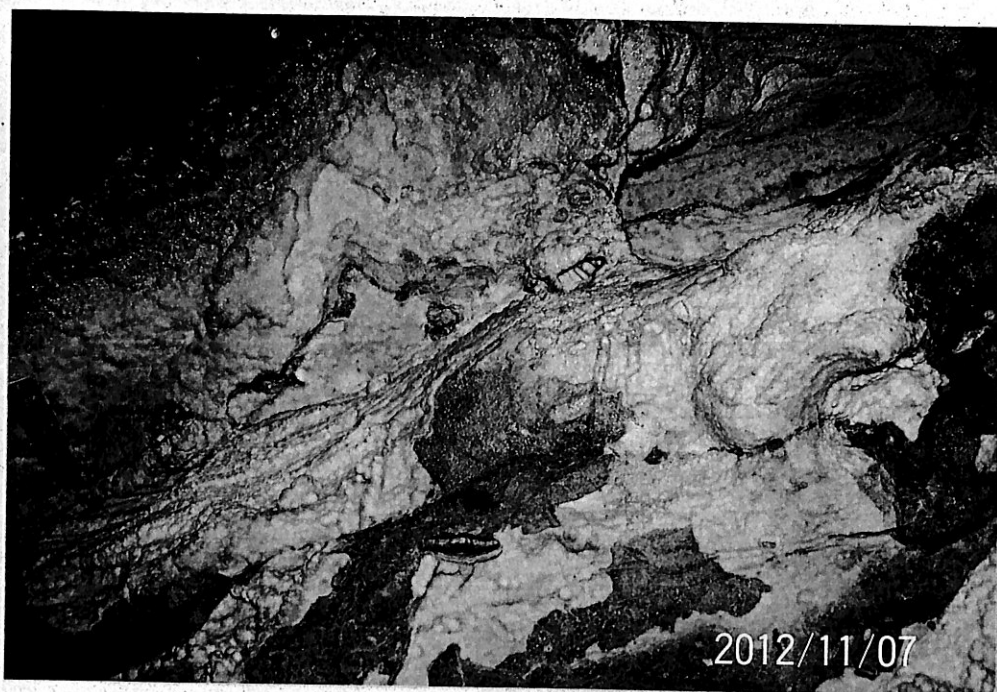

Szemlő - 4. b. Podlós - alsó rész

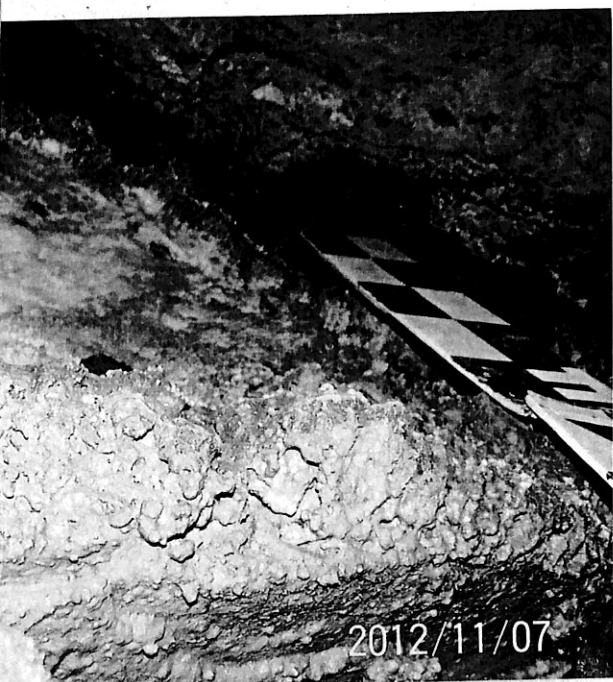
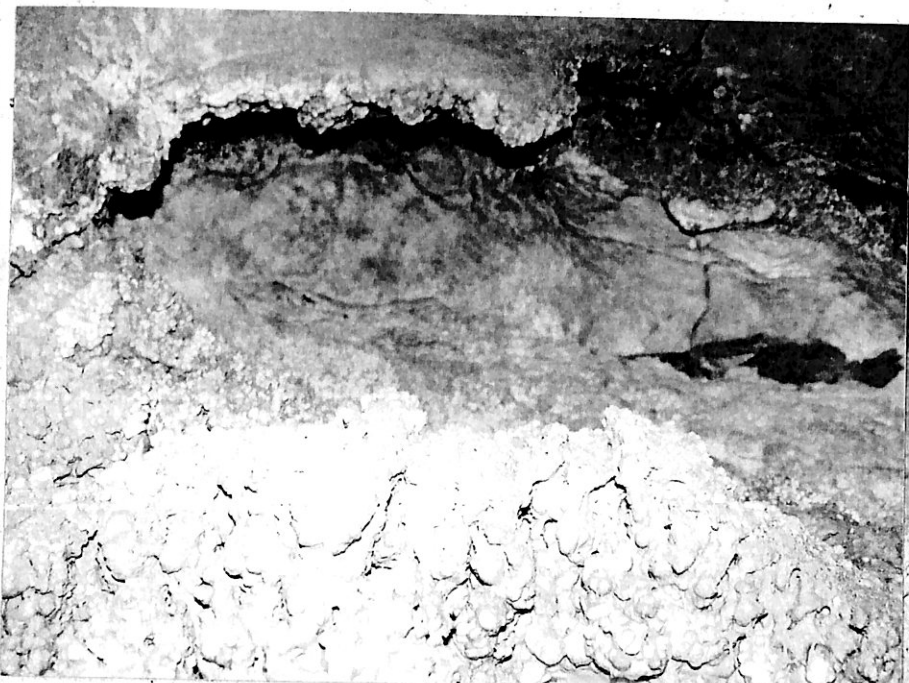
A szakasz vége. ÉK felé. (felfelé)

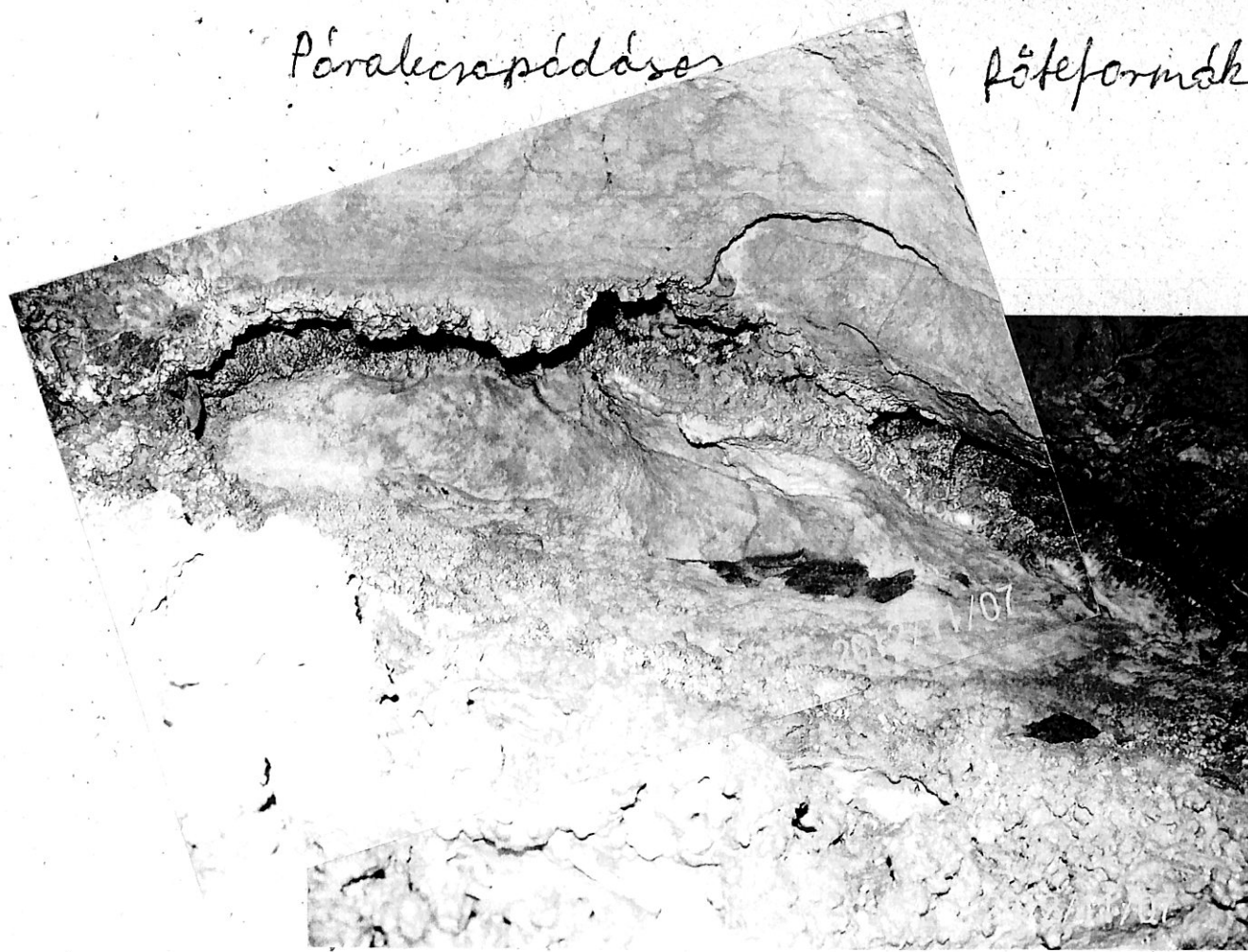
Felfelé nézve a végponttól

Szemlő-h-ly. Padlás-alsójáról

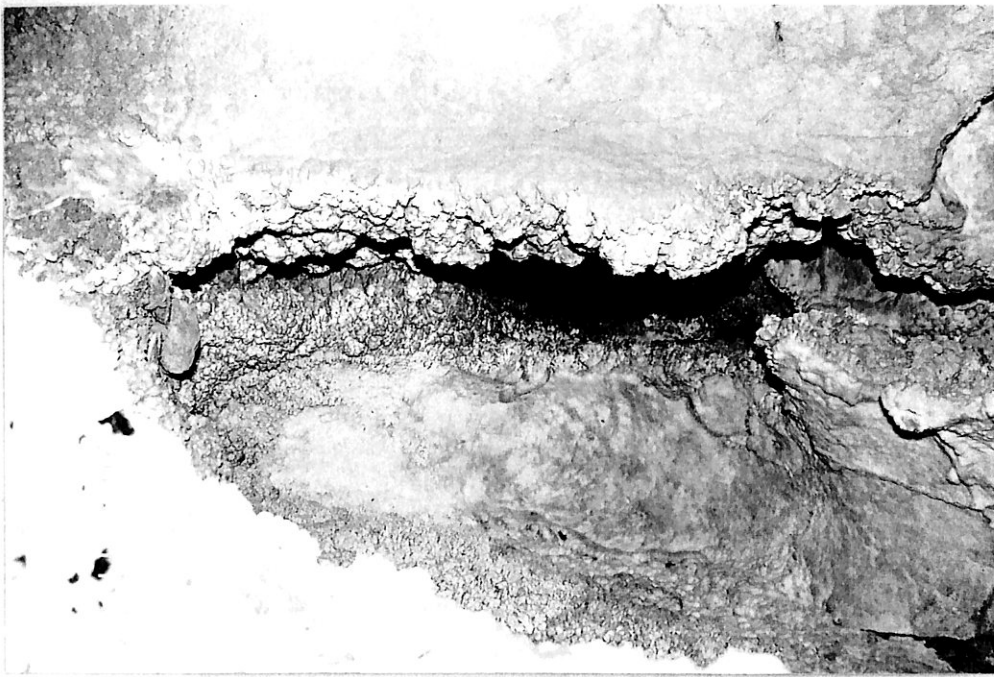

Páralempédáse

Pöteformák

Szemle-ly-ly- Padló-alsó rész

Székelyi kő Padlós alvándor

Dr.Dénes György emlékei a

SZEMLŐ-HEGYI-BARLANG

kutatásáról

2012 május 3.

Hát reméljük, hogy tudok neked újat mondani pont arról a rézeről, amit ezek szerint kevésbé ismersz, mert én a falánkaival fejeztem be lényegileg és gyakorlatilag, az '50-es évek végén. Tehát én az 1950-es éveknek a közepétől /kutattam a Szemlőben/.

Nos, akkor a barlangban rendszeres kutatást folytatott a Kinizsi Liga. Vigyázzál, mert Kinizsi tucatnyi van. A Kinizsi Liga barlangkutató csoportja, amejnek a vezetője az öreg Hégráth Gyula volt. Nekik nem is tudom, volt kutatási engedélyük vagy nem, de minden hétvégén folyt a kutatás. Ebbe kapcsolódtunk mi be. Akkor még a Kesslerrel kapcsolatban voltam, akkor szerveztem az '50-es évek közepén a Meteorban barlangkutató csoportot. A hivatalos megalakulásunk az 1957-ben volt. Ezt megelőző években -- tehát még nem voltunk önálló barlangkutató csoport -- odacsapódtunk a Szemlőbe, hárman: Szentés Gyurka, Müller Ernő meg én; minden héten jártunk. Annak idején került sorra -- ezt most nem tudom a sorrendet -- azt tudom, hogy ahol leghosszabb ideig effektív dolgoztunk, az a Ruszoda volt, és ott hétről hétre takarítottunk, jutottunk előre anélkül, hogy világosra szóló eredményt értünk volna el, de mégis egy jelentős szakaszt ott feltártunk.

Akkor ebben az időben a Meteorról már akkor neveztük el a Meteor-ágot, amikor már megalakult a csoport. Na most közben a továbbjutásért folyt a küzdelem. Az Óriás-fojdosónak a végén még föl tudtunk menni, de ott volt egy teremnyi rész, egy kürtő jobbra, és aztán balra pedig kanyarral egy óriási omlás zárta el, amit próbált /-ak bontani/.

Na most ez már az '50-es évek vége felé volt, tehát mondjuk '57-ben, igen, amikor már Meteor néven kapcsolódtunk be ennek a résznek a kutatásába. És közben volt a váltás; a Hégráth Gyula átadta a vezetést a Kinizsi Ligában Csók Rémónak, és a Csók Rémótól aztán átvette a falánkai János a kutatásvezetést.

Na mostan arra emlékszem ebből az időből, hogy az egyik alkalommal jelenleg -- mi neveztük így el -- a Halál nevezetű aknában próbáltunk felfelé jutni. A Marosvári lista /valamijen Maros kezdetű neve volt a listának/ vele ketten dolgoztunk ottan többször is. Hát elég vakmerő gyerek volt, kitűnő mászó, hát nálam jóval fiatalabb /hát gondold meg, én '23-ban születtem, tehát '53-ban voltam 30 éves, '58-ban már 35/. Nahát a lista az olyan huszon-éves volt, és lehetett nálam magasabb és kitűnő mászó, hát ő volt főnt, emlékszem arra a kritikus napra -- már nem először voltunk ott. És hát próbáltunk fölfelé jutni, törmelékes kőtömeg zárta el fölfelé az utat, és hát a lista egy pajszerrel kipiszkálgatott belőle darabokat, és én adogattam neki a szerszámot vagy ami kellett. Ott álltam alatta, és aztán azt mondta a lista egyszer: -- Jaj, te, már elfáradt a karom fölfelé dolgozni, lemegyek, elszívok egy cigarettát. De addigra már elég szépen sikerült neki köveket kipiszkálni; volt, amikor átadta nekem kézbe vagy pedig kisebb darabokat ledobálta eredményesen. És akkor lejött, rágyújtott egy cigarettára. Félreültünk a falnak támaszkodva, és képzeld el, egyszerre egy mehydörgés, és megindult /a kő/. Tekintettel, hogy azok a kövecskék, amiket kipiszkált és leadogatott, azok támasztották bizonyos mértékig alá, és egy iszonyatos -- Ja, a pajszer, amikor lejött, nem hozta le magával, hanem így kétoldalt betette. A pajszer így V-alakban meggömbülve feküdt alul és rajta egy kőhalmaz. Na most, ha nem gyújt rá a cigarettára, akkor mind a ketten ott vagyunk a kőomlás alatt -- ezért lett ennek a neve Halál. Ez rajta is maradt.

Na most akkor tovább piszkálódunk, de az a rohadt kőomlás az elzárt/a az utat/. Egy viszonylag szűkebb fojósórész ment volna tovább, de nem lehetett tovább menni. Halánkaiék próbálták a tetején átbontani, mondván, hogy ha egy omlás, akkor valahol elszűkül a tetején. És egyik nap -- én nem tudom, valami munkaszüneti nap lehetett -- a Hanczig Sandinak a nevét nem tudom, hallottad-e, ő volt akkor a fiatal kutatópartnerem, mert aki lehetett -- mondom,

a Marsövölgyi volt akkor, amikor a Halált kutattuk, ez később volt már -- amikor már a Halállal fölhagytunk és próbálkoztunk a továbbjutással. És Hanczig Bandi, mondom, egy munkaszüneti napon telefonon szól nekem, hogy nincs kedved kijönni a Szemlőbe bontani, mert éppen szabad vagyok én is, aztán kéne valamit. --Jó, gyérünk, és kettesben kimentünk a Szemlőbe. És hát az Istenit neki, ott megálltunk ezelőtt az omlás előtt és akkor fölfigyeltem valamire. -- Nézd! Néztük a tetejét két fal között -- Nézd, itt mellmagasságban egy hatalmas kő, inkább hát nem kifejezetten lap, de végeredményben egy széles kő-elem két oldalon meg van támaszkodva. Főbáljunk alatta bontani!

Mit ad Isten, szépen /jött/, és ezt a megkezdett bontást, aztán a hétvégén az egész banda ráállt /Meteorosok, Balánkai bandája/ és itt átjutottunk. És ekkor fedeztük föl azt a szakaszt. Csók Rémó is velünk volt, mert ő adta a nevet. Egy szép csepköves képződmény, ez olyan, mintha emberi sziv lenne és vékony csepkő-erek futottak le rajta, ez a Föld Szive. És így kapta ezt a nevet, innentől lett az omlástól kezdve a Föld Szive-szakasz.

Más érdekes dolgok is voltak; egy kis üregben egy hajszálvékony képződmény, amit -- azt hiszem, hogy a Szent Gyurka -- levette, és laboratóriumban /akkor ő már geológus volt, végzett vagy végzős, mit tudom én/ és lényeg, az, hogy bevitte a laboratóriumba, megállapította: gipsz volt az a szál.

Na, a Föld Szivén túl voltunk, és itt tudok megint egy dátumot mondani. A Föld Szive után még volt egy kifojós szakasz, és ott próbáltunk valahol ~~még~~ továbbjutni. És sikerült kibontani egy kis lukat, és -- mai napig előttem van -- hogy ezen a lukon mi valamennyien átfértünk, egyedül a Balánkai Jancsi a sörhasával nem fért át rajta és ott dühöngött, hogy ő nem látja, és mindnyájan mondtuk, miyen klasez, satöbbi.

Namost ezt elneveztük Közgyűlés-teremnek, és ez az időpontot is rögzíti, mert tudniillik a Társulat alakuló közgyűlése, amej 1958 december 16.-án volt, ezt megelőző héten jött ez a siker. Na hát a közelgő közgyűlés tiszteletére neveztük el Közgyűlés-teremnek. És ez is lett a neve, a térképen is így szerepel.

Na most még részletek, amikre emlékszem. Akkor még nem volt átbontva a mai /térő/. Nos, ahogy most bejövünk a mai térőn, az idegenforgalmi bejáraton egy hosszú szakaszon, bejutunk egy terembe, amit Kinizsi-teremnek neveznek. Ez a Horváth Jancsi vezetésével -- azt hiszem a /...?/ fölmérés során -- másztak be valahol fölülről és törték át azután szintben a kiépítéskor a mai átjárót. Az még akkor nem volt meg, amikor mi ott /jártunk/. Azért gondold meg, hogy sok hejen ember magasságnál magasabb volt a törmelék, ahol most járda van, itt-ott lerobbantottak, lefelé kétoldalt metszetben látod a falon a képződményeket, ami nagyon klassz dolog és sokat elmond.

És azt hiszem, hogy akkor még a mennyezetig érő /omladéknál/ még sikerült valami kicsivel tovább jutnunk a végpont irányába. És lényeg az, hogy ami most az átjárónál, ahogy a Kinizsi-teremből átmegyünk a Fő-ágba -- vagy nem tudom, hogy hogy nevezem -- jobb kéz felé visz egy kis ág és aztán érünk /a hosszú-fojdosóba/, visz a járda. Ezt a kis ágot még én kereszteltem el Pöttyesnek, mert a falon a fehér képződményen itt-ott -- agyagból vagy fene /tudja/ miből -- igen pöttyek voltak. Az a Pöttyes. Tehát abba még mi jutottunk be. A Kinizsi-terembe már a Horváth Jancsiék jutottak be és nevezte el Kinizsi-teremnek.

Hát ezek azok, amiket biztosan tudok mondani. A térkép elkészülte után -- ami ugye a Horváth Jancsinak a nagy érdeme volt és ő elkészítette a barlangnak ugye a 3 dimenziós nemcsak képét, de kézzel fogható változatát is -- az ő fölmérése tette lehetővé, hogy kialakuljon az az álláspont, hogy nem a felülről lefelé vezető Felfedező-ágon át járjon le az ember a barlangba, hanem létrejöjjön ez a mostani kiépített állapot.

Na most a kiépítés időszakában már az egész barlanghoz már nem volt a falánkai Canceinak semmi köze, Magyarai Gabi lett ott a barlanggazdátó. Hát a Gabi ismered, olyan amilyen, kitűnő kutató, vakmerő srác, csavargó, satöbbi. De hát az ő gazdálkodása az nem mindig volt sikeres, és hát az ő elképzelése volt -- vagy nem tudom, hogy kiből merült fel -- hogy a barlangnak a kiépítése során ott a Természetvédelmi Hivatal szerencsére előírta, hogy miután az új bejáraton megyünk végig és átmegyünk a Szőlőluk ~~xxxkk~~ alatt /vagy a Tű Foka alatt/, amit most a mellette levő kis kápolnaszerű rész ugye a Kesslernéről elnevezett Mária-terem, termecske, kis kápolnaszerű termecske az emlék-kövel, amit a Hubert állított a Máriának és átmegyünk az ott kialakított mesterséges hejen /vagy átbúvón/, és ezt követően egy szakaszt -- nagyon bölcsen -- az akkori Természetvédelmi hatóság kötelezte a kiépítőket, hogy érintetlenül kell hagyni, hogy az utókor lássa, hogy milyen volt a barlang, mielőtt robbantások meg egyéb bel megváltoztatták a képét. És ott szerencsére van ugye, hogy elkanyarodunk és egy mesterségesen vájt folyosón megkerülünk egy részt, aminek a másik végén is be lehet látni jól megvilágítva, és látjuk, hogy tényleg teljesen beborítja a képződmény lent is a lábunk alatt a /talajt/. Nem is szabad bemenni, csak a tulsó végén oda szoktak beállni, mert nagyon jó fényképeket lehet csinálni. Gyakran lehet látni az idegenforgalmi kiadványokban, hogy lehetséges jó kinézetű leányalak ugye beáll karbidlámpával és érdemes fotózni.

Na most a kiépítés során ugye elkészült egy liftakna, mert az volt az elképzelés, hogy a dombnak a tetejére épüljön egy forgódénpület, amej egyrészt ugye az idegenforgalmat fogadja, másrészt pedig ott lehet büfé meg mittudom én mi-csoda, képealapok árúsítása, szóval forgódénpület. És hogy onnan lifttel /lehessen lejutni/, ne kelljen lemenni a sok-sok lépcsőn -- ez egyik változata volt az építkezésnek.

Es meg is épült az akna, ez mind semmi, de a magyar irán-
nyításával a Természetvédelmi Hivatal megrendelte -- azt
hiszem, Németországból -- az egész, drága liftberendezést,
ami aztán évekig állt kint a szabad ég alatt beládázva, és
a végén beolvastották, mert már semmire nem volt használható.
Így aztán az ma egy érdekesség, hogy ott van egy magasba
nyúló mesterséges akna, ami valószínűleg elég sok költséget
emésztett fel, de semmi se lett belőle.

Nahát, nézd, ezek már a kiépítésrel kapcsolatosak. A
kiépítésben részem nem volt, így hogy ehhez nem is akarok
vagy tudok hozzátenni. Mondom, hogy ott a mi tevékenységünk
a Meteor-ág, aminek ugye az a kedvessége, hogy ha végig
akarsz menni rajta, akkor eljutsz egy ojan részhez, ahol
nincs neki fenéke és szabadon lehet 25 métert esni. És ott
szokott leereszkedni a Mikulás, hát ez igen. Azt is mi
vezettük be, a Mikulás-napokat. És azon túl hajeztünk el
annak idején egy füzetet, hogy aki vállalja, hogy efölött
a luk fölött átraverzál, az beírhatja a nevét a naplóba.
Hát nem tudom, megvan-e még a napló vagy már rég nincs.
En úgy tudom, hogy ezt elhozta valaki és aztán mi lett a
sorsa -- nem tudom.

Hát ezekkel tudom kiegészíteni, tehát a Meteor-ágban
dolgoztunk. Előtte van ahogy hárman túrjuk hétről hétre
a pusodát. Akkor a Halál, a danczig bandival a nagy omlás-
nak az alsó átbontását kezdtük /ami egyik legsikeresebb
akciónk volt/. És aztán utána a Föld Szíve-szekasz ugye
hozzáférhető lett és onnan, mondjuk utolsó lépésként a
közgyűlés-terem, aminek az időpontját a Társulat alakuló
közgyűlése elég pontosan meghatározza.

Mondom, hogy ezután is jártunk, de áttettük a fő mű-
ködésünket a Mátyás-hegyi-barlangba /...../ Nahát ennyit
tudok neked mondani, nyilván részleteket is tudnék egyes
összejövetelekről, de azt hiszem, hogy a fő eseményeket,
ami a barlanghoz fűződik, és neveket is, tehát mondok, a
Hégráth Gyula volt a kutatás vezetője/.....

Hangfelvétel alapján leírta Kraus Sándor

Kutatási terv kiegészítése

A Szemlő-hegyi-barlangra a SZIKKTI SE-nek KTVF 5617/5/2009 számon meghosszabbított kutatási engedélye van. A barlang tudományos vizsgálatait szeretnénk kibővíteni az alábbiakkal.

1/ Az idegenforgalmi kiépítés során vésett-robbantott felületek egyes szakaszait csiszológéppel lesimitva a geológiai -- barlangtani megfigyelések és bemutatás számára is alkalmas felületeket kívánunk csinálni. Mivel ezek már törött szakaszok, a barlangban újabb károsodás nem történik.

2/ A járattisztítások során előkerült, kiválásokkal borított felületek megóvása érdekében az Április 3.-fojósóban egy kb. 5 m hosszú létrára van szükség, aminek elkészítését és beállítását kívánjuk elvégezni.

3/ Ugyancsak ezen a szakaszon a régóta ismert, omlásveszélyesen elrepedt és szétvált kőtömb/ök/ aláfalazásos biztosítása. A heji kőanyagból kialakítandó boltíves támfal agyaggal tömedékelve biztonságos és "tájbaillő" módon elkészíthető.

4/ Vitatott szakmai kérdés a gömbfülkék kialakulása a hévizes barlangokban. Egyik típusuk a felszinközeli járatokban, a hűvös falakon lecsapódó vízpára oldó hatására jön létre. Ennek bizonyítása érdekében szeretnénk néhány magasan levő hejen a kőzetbe mélyített, kis átmérőjű furatba hőmérőt elhejezni. Ezek a szakaszok az idegenforgalmi részről nem láthatók, ezért a furatok esztétikai kárt nem okoznak, a barlang természeti értékét nem rontják.

5/ A barlangok klimatikus állapota alapvetően befojásolja azok esetleges gyógyhatását. A Szemlő-hegyi-barlang magas, keskeny hasadékaiban a hőmérséklet függőleges változása jól mérhető. Ennek további, pontosabb vizsgálata érdekében néhány szelvényben hőmérő-sorokat kívánunk elhejezni. Elsőnek a Halál-szakasz 47. szelvényét /9.számú mérési pont/ kívánjuk így vizsgálni. Itt sepegésvizsgálat is történik hosszú ideje, ezért a kétféle mérési eredmény összevetése előre nem sejthető eredményeket is hozhat.

2012 február 17.

Kutatási terv

A SZIKRTI SL évek óta foglalkozik a Szemlő-hegyi-barlang vizsgálatával, tisztításával. Az elvégzett tevékenységekről, eredményekről minden évben beszámoltunk a kutatási engedélyben előírtak szerint. Fojtatni kívánjuk munkánkat, ezért kérjük az engedély meghosszabbítását.

Terveink részletesebben a következők.

1/ Az idegenforgalom számára átalakított részeken a robantott felszínek további szakaszait tesszük vizsgálhatóvá, így mind a népszerűsítő, mind a tudományos munkákat segítjük. A lesimított részokről barlangföldtani leírást, dokumentációt tervezünk készíteni.

Az Óriás-fojósó magasabban levő részeire létra segítségével feljutva fotódokumentációt készítünk, mivel itt a képződmények többsége még épségben van.

2/ Az Agyagos-terem és a csatlakozó szakaszok agyagkitöltésének eltávolításával új, érintetlen szakaszok nyíltak meg az elmúlt évek során. Ezek további tisztításával az üregrendszer alaposabb megismerése a célunk. A kitöltő üledék geológiai vizsgálatában együttműködünk az LTE Földtani Tanszékével is.

3/ A Halál-keresztvasodék méjítését alkalmanként folytatjuk. Nem adtuk fel annak esélyét sem, hogy EM felé haladva elérhetjük a huzoda még ismeretlen szakaszát is.

4/ Az Aprilis-3-fojósó tisztítása és az előkerült gipszes falfelület védelme miatt egy rakott kő boltozat kialakítása vált szükségessé, ami az elévült kőtömbök biztonságos alátámasztását is megoldja. A járat leméjítése új közlekedési útvonal kialakítását tette szükségessé, amit esetleg a Dópalota fölötti, jelenleg törmeléssel elzárt részen alakítunk ki.

5/

5/ Több ponton bejeztünk el hőmérőket illetve automatikus adatgyűjtő berendezéseket. Ezek rendszeres leolvasását illetve karbantartását elvégezzük. A barlangban évek óta folyó radonvizsgálat detektorait havonta cseréljük. Az újabb kutatási ciklusban folytatni kívánjuk a méréseket, vizsgálatokat. Esetleg újabb észlelési pontokat is kialakítanánk, hogy a függőleges hőkülönbségeket is vizsgálni tudjuk. Ennek természetesen csak az idegenforgalomból távolabbi szakaszokon van értelme, így a mérőrendszer sem zavarja a látványt.

6/ Barlangtani vizsgálataink során kapcsolatot tartunk más csoportok kutatóival, kölcsönösen meglátogatva egymás tevékenységeinek színvonalát. Ez a gyakorlat eddig is sok jó ötletet adott, egyes érthetetlen jelenségek megoldásához hozzásegített minket. A fiatalabb kutatóknak bemutatva munkamódszereinket, ők is eredményesebben vizsgálódhatnak.

7/ Aprándozunk egy monográfia összeállításáról, ami a barlang leírása és részletes térképe mellett a feltárás történetét, dátumait is közlésszerűvé válik. Az elmúlt 50 esztendőben sok vizsgálat történt az üregrendszerben, ezek elérhető eredményeit is érdemes mindenki számára hozzáférhetővé tenni /földtén, klíma, vízkémia, biológiai vizsgálatok, kísérletek, stb./.

2012 december 2.

Angyalszárny-barlang minta csiszolatai
/Gellért-hegy, kb. 110-120 m szinten/

CSI.~~1094~~ 1094/V

Aragonit /?/ tük, amik körül először "hurka" vastagodott, majd a maradék teret is benőtte a kiválás. Ez okozhatta a még sehol sem látott "köröket" a vízszintes metszeten.

CSI.1094/F

Egy időszakban aragonit /?/ tük nőttek a rétegi, normális karfiol felületén. Kicsit zavaros is az indulása az új kiválásnak. Azután a tük közti üres rész is kitöltődött, ennek felső határa 3-5 mm-es félgömbökből áll. /A vízszintes metszeten ezek a "körök!";/ Tovább már a megszokott karfiol-jelleg látható.

Na, ilyen kiválást még nem láttam. FELADATA: összehasonlítani a rendes karfiol és felhő "vízszintes" metszeteinek jellegével.

2012 szeptember 6.

Katódlumineszkópos vizsgálat CSI.1094/A

Az "agyagos" rétegcsoportjában kékesen világító, közbülső vonalak vannak. Alul milliméter /?/ széles pár halványan világít. Felfelé a "réteghatárok" enyhén világítanak. A kalcitlemez is sötét, körülötte apró világító pöttyök vannak. Nagyon halványan a felső 1 cm anyaga világít.

Ferenc-hegyi-barlang

A járatok többsége 240-250 m szinten van ././ felszín 260m feletti./ ~~Néhány~~ Levegő a régi részen 3 méterre is 220m-ig -- a jelenlegi ismertségek-térképezettség alapján. Ez viszont már a következő Uregesedési szint, amit a fál felső járatai és több egykori forráskürtő szintje képvisel /Szemlő, József/.

A Guarter-hegy oldalában talált kisebb barlangokban gyakori a kalcit-szivacs, ami a Ferenc járataiban viszonylag nagy tömegben fordul elő. A mélyebb szintek Uregrendszerében alig, illetve egyáltalán nem található ilyen kiváltság. A néhány felszíni előfordulás is magasabb szinten van. A Mátyás-hegy tetején levő Erdőhát-úti-barlang /kb.230m szinten/ és a Sátor-barlang /kb. 420m szinten/ is tele van ilyen anyaggal.

A Ferenc-hegyi sík hővezetése a "hullámkagylók" felületi gyakorisága és a vastag, gyakran 10 cm borsókás-kiváltság. Ezek a borsókák többnyire aprók /2-5mm/, illetve ahol nagyobbak, /5-10mm/, ott a borsókás kiváltság lényegesen vékonyabb, 2-5 cm. Ebből az feltételezhető, hogy nem azonos energiához tartoznak. Filip keresni több generációs kiváltságot. Abszolút kor ???

Jelenlegi elképzelésem szerint a kalcit-szivacs és a "hullámkagylók" az Uregrendszer kialakulása során a lassan áramló vízben képződtek. Fontos, hogy az oldási méjedések hosszantartása mentén szimmetrikusak ??/, ellentétben a gyors vízfojtású "patakos" barlangokból ismert "kanálkarokkal". Igen szimmetrikus formák jelenleg a Lapolcai-tavasbarlang víz alatti járataiban észlelnek FOLÓ. Ez megcáfolja azt a feltevést, hogy kezdetben "patakos" barlang volt a Ferenc hálózatos Uregrendszere, amit később diszkrét fel borsókák-kövekkel a hévíz /akucsa ???/.

A következő fázisban a kb. 22. méteres szinten mozgó melegvíz fűtő hatására képződött a vastag, apró borsókás kiváltság. Ennek eltérő jellege talán a vékony fedőréteg miatt alakult ki, mivel így a felszíni hővezetés hatására jelentős

lehetett. Persze az is lehet, hogy a víz hőmérséklete volt magasabb, mint a később fejlődött, nagyobb borsójú, de vékonyabb kiválás esetében. Erre a kérdésre talán izotópvizsgálatokkal lehet /majd/ választ kapni. FELADAT.

A felszíni klíma csapadékosabbá válása /interglaciális?/ miatt a vízszint megemelkedett, és a 220 m-es szint alatt időközben kialakult üregekbe lemosa a magasabb szintek kitöltésének egy részét /KBg.1993/. Ennek nyomai a barlangban feltűnően sok hejen látható egykori kiválás-aljzatok illetve ennek falon megmaradt töredékei FOTÓ. Eppen a megélénkülő csapadék okozta, hogy a felszíni vízforgalom is megerősödött, ezért a Duna "gyorsan" méjülni kezdett, és amikor elért egy alacsonyabb szinten levő barlangjáratot tartalmazó kőzetblokkot, az egész hővizes forrásrendszer megcsapolódott. A meleg /langyos/ víz szintje hirtelen leszállt a /mai/ 150-160 m-es szintre. Ezután még érvényesült a méjből jövő hőhatása /"padlófűtés"/, ami így elősegítette a kis vastagságú, de nagyobb méretű borsókövek~~kb~~ből álló kéreg képződését. Ezek a járatok kimosódott alsóbb részein borítják főleg a kőzetfelszíneket. FELADAT: igaz ez??

A vízszint megemelkedésének további bizonyítéka a Ferenc-hegyi-barlangban gyakori "ágyúcsövek" előfordulása, amik közül némejik a kb. 20 cm vastag egykori aljzati kiválást töri át FOTÓ. KBg.1982/I. Hasonló formák a környező barlangokban csak a Fál-völgyi-bg. felső /200m-es/ szintjén ismertek /Túraleírás p.49-59/ Itt az egykori kitöltés és a kőzet határán karnyi vastagságú félcsövek kanyarognak FOTÓ. A Ferencben levő egyes csövekről Sásdi László /2001/ feltételezi, hogy a vizes időszak során feljövő buborékok alakították ki azokat. Ezt hosszú ideig valószínűztlennek tartottam, de -- sajnos -- néhány cső esetében neki volt igaza. A barlang tele van a buborékok mozgása illetve megrekedése miatt kialakult formákkal, amikre Szenthe István /1984/ hívta fel a figyelmet. Ijen kisebb-nagyobb /tenyérnyitól négyzetméteresig/ vízszintes főtésikok vannak a Szemlőben és a Fálban is /Túraleírás/.

Néhány éve a Ferenc új részében lejáratot találtak /bontottak?/, ami kb. 80m méjségben -- tehát kb. a 150 méteres szinten -- kalcitlemezes kiválásokat /is?/ tartalmaz. Mivel erről térkép nem készült, magam pedig /még/ nem jártam lent, sem fotókat nem láttam, további értékelést nem tudok végezni. Mindenesetre bizonyított, hogy a barlang több időszakban is kapott a méjség feől melegítést, ami az eltérő típusú borsókővek képződését magyarázhatja.

A barlang /egyik?/ vizkilépési hejét a Gárdonyi úton /újabbán Törökvész lejtő/ és a környéken levő forrásmész-kő jelzi. Ennek izotóp-összetétele alapján valószínűsíthető lesz /lehet/ a víz hőmérséklete és a kiválás abszolút kora FELADAT.

Nagy kár, hogy a Ferenc-hegyi-barlang járatainak egyes szelvényei és az én testméreteim valószínűtlenné teszik, hogy ma már alapos vizsgálódásokat végezhessek ebben az üregrendszerben.

2012 május 6.

Hivatkozott irodalom

Kraus S./1982/ A Budai-hg. hévizes barlangjainak fejlődés-története = Karszt és Barlang/I p.29-34

Kraus S./1993/ A Szemlő-hegyi-barlang vízszintváltozásai = Karszt és Barlang p.47-53

Kraus S./2011/ Barlangföldtani barangolások Budán

Sásdi L./2001/ Gázbuborékok szerepe a barlangok kialakulásában = Karsztfejlődés VI p.233-240

Szenthe I./1984/ Egyes barlangok keletkezése = kézirat

Üledék

A Pál-völgyi-barlang Óriás-csepkő alatti részen Virág Magdi valami csepkővel bevont törmelékes-agyagos üledéket gyűjtött. Ennek csiszolatát készítve, benne csepkődarabkák mellett /sárgás/fehér "rögök" is látszottak. Utóbbiak nagyon apró szemcsés kalcitnak /?/ tűnnek. Ijen rendezetlen, szerkezet, nélküli kalcit /?/ még nem volt előttem. Mi lehet ez? A csiszolatban gradált /?/ rétegzettség kezd látszani. De ijen apró, izometrikus ~~xxx~~ kalcitok /?/ hogyan képződtek?

Magamnak is kezdtem csinálni egy csiszolatot /CSI.1171/ és arra gondoltam, hogy talán a régi, fehérre vált agyagos kitöltés törmeléke lehet. Ijen anyag a Sóhajok-hidja hatalmas tömbje, meg a sok kifehéredett anyag a Túrista-fojósóban, /is/. Ez a jelenlegi feltevés szerint egy újabb vizelőntés hatására alakult át ijenné. /Ezt támsztja alá a kitöltés és a szálkő falak között levő áramlási csövek gyakorisága ezeken a szakaszokon./

Ha ez a feltevés igaz, akkor ezek a most talált /sárgás/fehér darabok is származhatnak ijen régi kitöltésből. FELADAT: Sóhajok-hidja és más átalakult, kifehéredett kitöltésből minta és csiszolat.

2012 február 27.

Látyás-hegy Délkeleti-kőfejtő 3.sz. bg.

Kormos-bg.

Szertott anyag átvödröztése. Közben néhány gombóc még elő-
erült MINTA. Száraz, poros a luk, kovapáder. Mintha enyhe
huzat is volna.

Bejárat a fejtő aljában a közelében, elég magasán,
Discocyclinás mézskő és márga határán. Vaszics, bár ajtó
nincsen rajta. Beereszkedve az ajtókereten, a gömböcs fal-
konl-2 cm vastag kívül a borítja a felületet egyenletes
vastagságban. Harfiol volna, de nem látszik rétegesnek,
csak a több miliméter vastag kalcitok érintkezési felületei-
nek vonalai díszítik. Egy kőrisfa megy a málladékból a
rácsos át a fénybe.

Egyenesen előre egy lejtő lefut, míg a balra /NY/ levő
vizzintes nyílás vezet a Kormos-terembe. A falak borsóit
az egykori tözeles korma borítja. Kőnykélzás átúzó után
kissé kitágul a járat. Itt az aljzatot is megittették; kemény-
re cementálódott fehér és szürke /sárga?/, vizzintes ré-
tegek tárulnak fel FOTÓ. Egy emberfejnyi gombóc is igen
anyagból vált konkrécióvá FOTÓ.

Más jobbra kanyarodással érünk a "főjáratba". Az egy
közel függőleges követelér kipergése-- kitágulása. Változó
szélességű és magasságú, oldalait lent nagyrészt kíválás
borítja. Feteje náhol gömböcsre oldódott a márga jellegzetes
"pontoraival" FOTÓ. Egy szép nagy tenyeri sün alja is lát-
nató. A kényelmes járat végén apró borsó jelleű kíválás
vastagon látnató, kissé kalcit-szivacs-rostozottsáú. Deane
a sok sárga között fehér csomócskákkal MINTA /LÁTY.71./.
Feteje kemény 2-3 cm vastagságban, belseje morzsolódó.

Innen vödröztük kifelé az előző széles részre a már
többesör átrakott anyagot, kerülve a túlságos porképződést.
A falak tegoltságát erre felé részben a kőzetből kiparar-
lódott kalcittelérek, az ezeket beborító borsók okozza.
Az előző b levő szélesebb "terem" melől megy lefelé egy
újabbon kiásott járat, ahová most nem mentünk le. Az átra-
kott anyagban néhány kalcit-gömböcs és -töredék is volt,
valamint egy nagyobb kő, rajta kalcitlemezzel /?/.

A szűk részeken mintha enyhe légmozgást éreztem volna.
Régebbi feljegyzések a 2004. évi beszámolóban vannak, a
247-248. oldalakon.

2012 szeptember 29.

Borsókö

MÁTY.51. OSI.358.

A Mátyás-hegy DK-kőfejtő 6.sz. barlang /Kormos-bg./

bontási anyagából gyűjtve 1996 március 24.-én

11 x 8 x 6 cm nagyságú /elvágás után/ FOTO.

Alul max. 1 cm vastag kőzetdarab piszkosfehér színű, ezen 3-8 mm vastag, erősen tagolt /visszaoldott ?/ kiválás van, benne vöröses színű zírványokkal.

0-3 mm vastag, rétegzett, csomós /?/ vörösgyag /?/ fedí a kiválást, annak felületébe belemaródva is. Barnás színe inkább limonitos lerakódásnak valószínűsíti. Ezzel következik a fehér, 4-5 cm vastag "borsókö" kiválás. Alul enyhén lukacsos, felső részén már erősebben. Felszíne erősen tagolt, sárgásbarna színű. Ezt a ráhullott szinezőanyag okozza, ami a mélyedésekbe már egyre halványabban jutott be. A kalcit anyaga átítatta, rögzítette. Az eredetileg rajta levő /valószínűsíthető/ leza anyag már nincsen meg; lemosódott a minta feldolgozása során. A felületet 1 mm-es gömböcskék alkotják, amik néhány, 1-2 cm-es csoportban kiemelkednek. Jellemében a Ferenc-hegyi-barlangból ismert kiválásra hasonlít, nagyobb borsók nincsenek rajta.

Leírás Sziszematban kétszer ismétlődő, egymásra települt borsókö-zónák látszanak, amiknek eg. edei 3-5 mm nagyságot is elérnek. Ez a Szemlőből megismert aljzati borsóköfejlődés jellegzetes alakzata. Először már teljesen rendezetlen elhelyezkedésű, 1-3 mm nagyságú körök látszanak, a minta felszínét is alkotó apró borsók metszetei.

Értékelés A barlang falát alkotó kőzetre valószínűleg vízelatti kiválás /"karfiol"/ települt. Ezt bemosódott vörösgyag /?/ borította be, de elhelyezkedése alapján inkább időszakos /egyszeri ?/ radás hozhatta be, mert üledései szerkezet nem vagy alig látható. Ezután több ciklusban az aljzati felszivárgó oldat elmozdulásával "borsókö" kiválása történt. Ahogyan vastagodott a kéreg, az oldat utánoztólódása egyre eltérőbb lett, ezért erősen tagolt felszín alakult ki. Az utolsóból jövő /vizutánoztól / megszűnése után az üresen lebegő por /oldott/anyag pora ?/ borította be a felületet, megszinezve azt.

2012 szeptember 30.

Mátyás-negy keleti-kőfejtő-6.sz. barlang

MATY.51. minta /borsókő/ CSI.358.

Katódluminoszkópban az alsó 1/3 rész erősen világít, feljebb alig illetve enyhén.

MATY.55. minta CSI.368./A

Katódluminoszkópban igen erősen világít az egész. Az átlátszatlan rész erősebben, a jól átlátszó kevésbé. "alvány zónáság is látszik néhol. A fent levő trutyi sötét /alig látszik valami világítás/, de közte már az alsó darabjai fénylenek. Az alsó rész visszafaldottnak tűnik; sehol sen végződnek a világító kristályok.

MATY.52. minta /kalcitlemez/ CSI.384/A és B

Katódluminoszkópban vizsgálat során az egész világít, rétegzett a kiválás. Nem a kristályok zónásak, hanem a rétegek elterő fényességük. Főleg a vastagok közti kitöltő anyag világít. Maga a lemez belső része alig világít /a 3 mm vastag "magja"/. Az ezt burkoló kiválás erősen világít. /A csisz./ /B csiszolat/: A lemezek kisé világítanak, a köztük levő /utólagos/ anyag az igazán szép.

MATY. 54. minta /selejtezve/ CSI.576/A

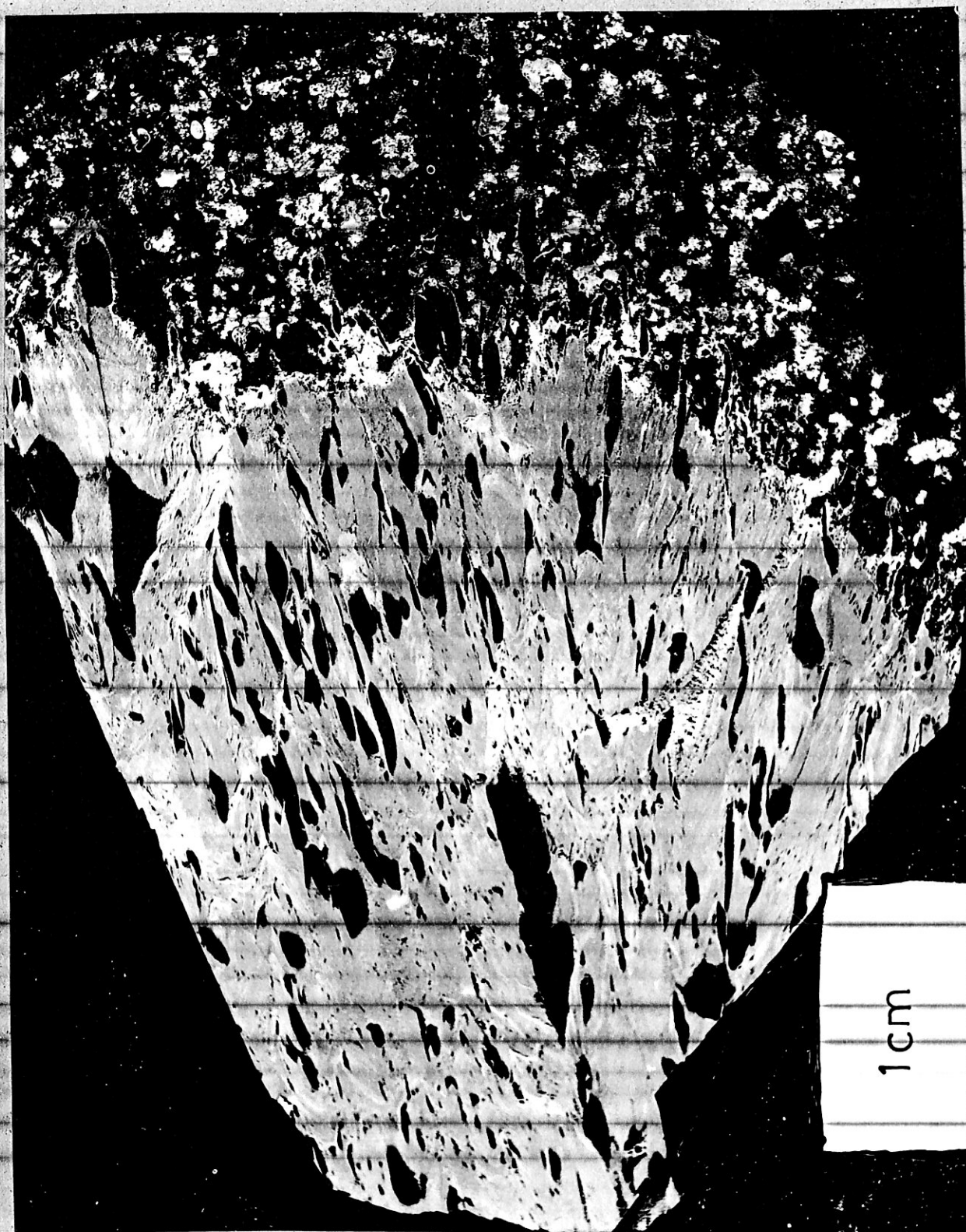
Katódluminoszkópban egyenletesen világít az egész, semmi szerkezet nem látszik.

CSI.358.

Mátyás Keleti - kőfejtő 6.sz. bg.

CSI.368./A

Mátyás-hegy Keleti-kőfejtő 6.sz. bg.

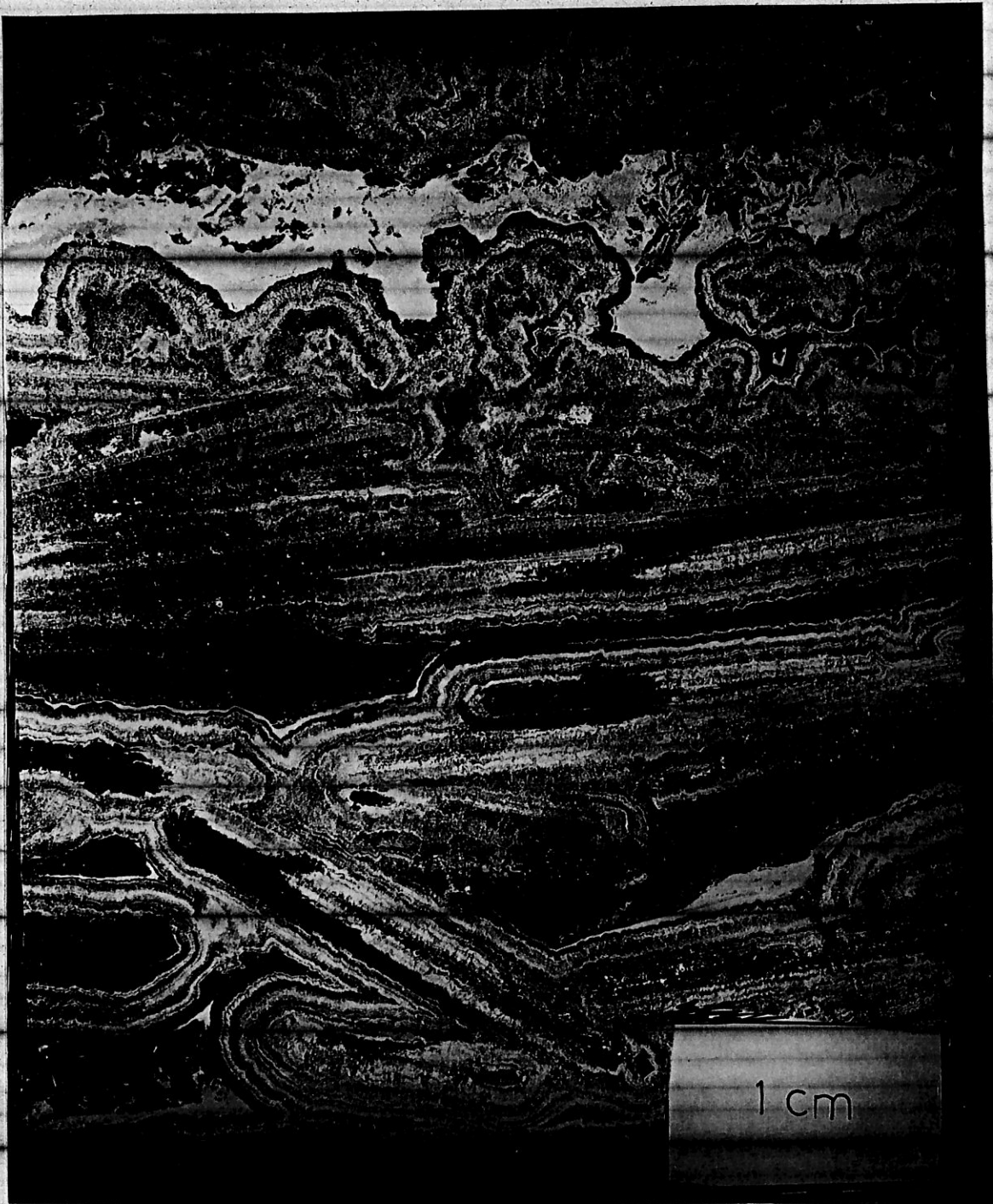
49
CSI.368 / B

1 cm

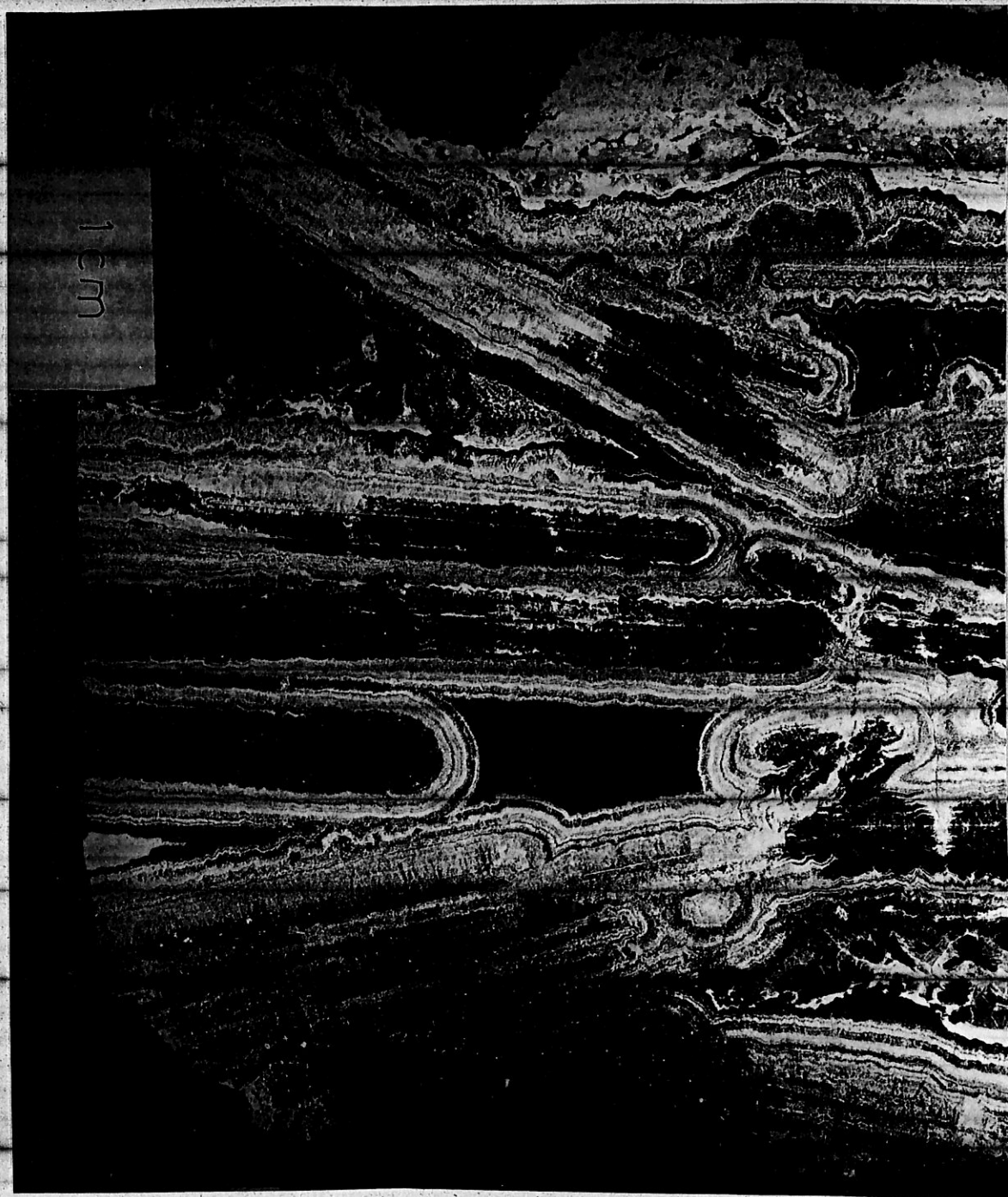
Mátyás Keleti kőfejtő 6.sz.bg.

CSI. 384 / A

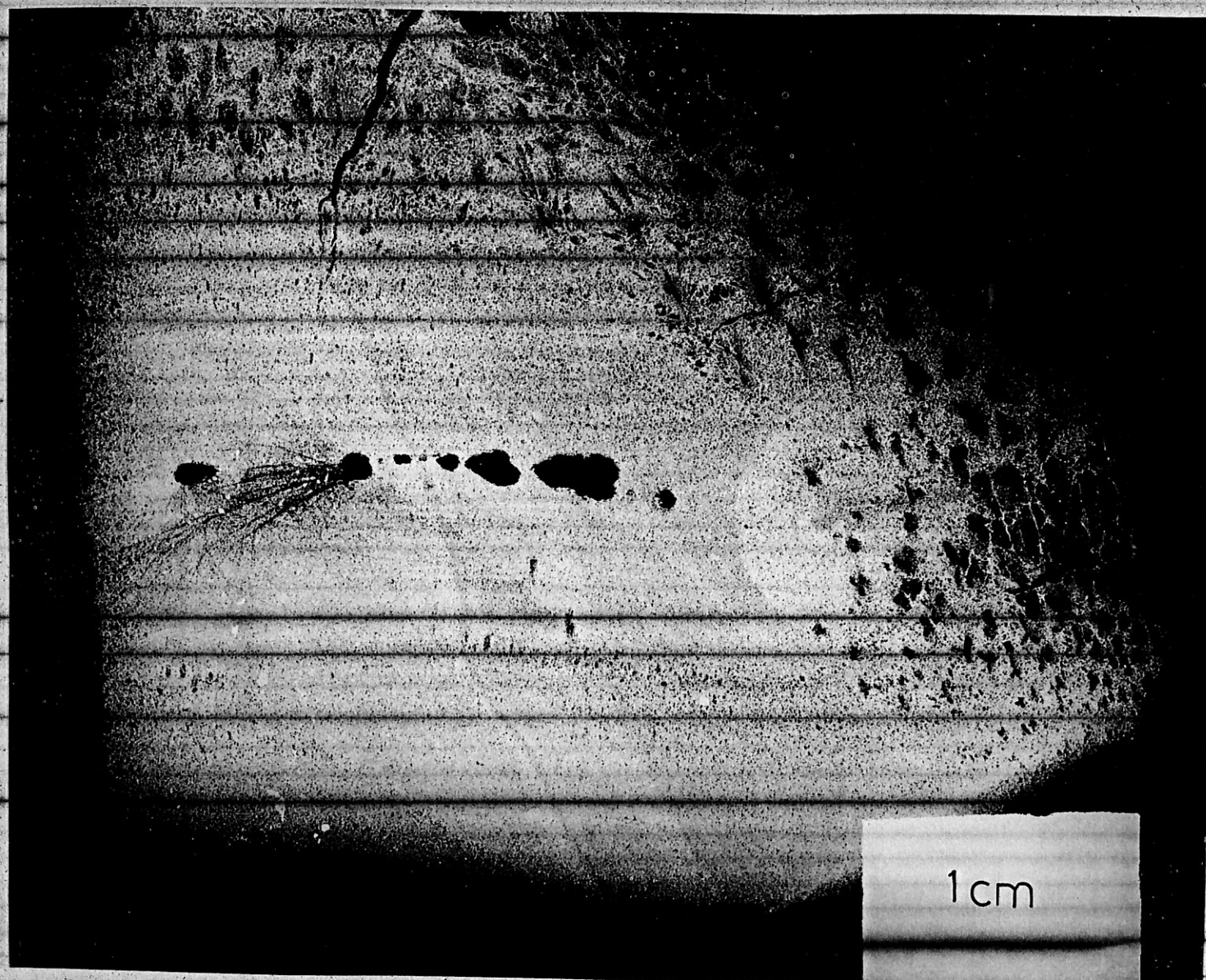
Mátyás Keleti - kőfejtő 6.sz.bg.

CSI.384 / B

Mátyás Keleti kőfejtő 6.sz.bg.

CSI.576./A

Mátyás Keleti - köfejtő 6.sz.bg.

CSI. 576. / F

1 cm

Mátyás Keleti - kőfejtő 6.sz.bg.

Barlangtani szakvélemény a Bp. III. kerület Mátyás-hegyi út és Virág Benedek út közti lakatlan területről

Bevezető

Egy (két) szakvéleményhez avagy mottó

József Attila: Két hexameter

„Mért legyenek én tisztességes? Kiterítenek úgyis!
Mért ne legyenek tisztességes! Kiterítenek úgyis!”

Földtani bemutatás

A Mátyás-hegy – Gugger-hegy tömbjét elválasztó Szép-völgy mély vízmosásos árokban folytatódott a hegyek közül kilépve. Ennek két oldalán vezet a Mátyás-hegyi út és a Virág Benedek út. Az utcák közti, erősen tagolt területet nem építették be, viszont jó lerakóhelyéjévé vált a Metró építése során kitermelt agyag egy részének. Néhány talajmechanikai fúrás 2—4 m vastag feltöltést tárt fel. Az agyagfeltöltés után a környékről sok szemetet, autóröncsöt, gépeket hordtak még a gondozatlan területre, ami azután elgyomosodott, majd fásodott. Jelenleg főleg akác és ecetfa él itt a cserjék és lágyszárúakon kívül.

Mai ismereteink szerint a Mátyás-hegyi- és Pál-völgyi-barlang járatai nyúlnak ide, mindkettő eocén mészkőben. A barlangok járható alja kb. 150 m tengerszint feletti magasságban van.

Az üregesedett mészkőrétegek felett feltételezhetően szintén eocén kori márga található, amibe legfeljebb hasadékok szoktak felnyúlni. A márga felett hegylábi törmelék, azon agyagos málladék valószínűsíthető az egykori felszínig, amire az agyagot hordták. A völgy alsóbb részén levő, vastag Kiscelli Agyag itteni megléte teljesen bizonytalan.

Barlangot veszélyeztető hatások

(különös tekintettel a tervezett sportlétesítményekre)

Üregesedés beomlása

A barlang-méretet elérő kőzethasadékok egymást hálózatosan keresztezik. A fojdosók metsződéspontjában a kőzet meggyengülése miatt az omlás gyakori jelenség, különösen akkor, ha a törések hegyesszögben találkoznak.

Üregesedés beomlása

A barlang-méretet elérő kőzethasadékok egymást hálózatosan keresztezik. A fojdosók metsződéspontjában a kőzet meggyengülése miatt az omlás gyakori jelenség, különösen akkor, ha a törések hegyesszögben találkoznak, mint a Mátyás-hegyi-barlang ide benyúló szakaszában.

Az ismert barlangjáratok alsó szintje kb. 150 m tengerszint feletti magasságban van, de felső szintjüket nem vizsgálták még kellőképpen.

A Fál-völgyi-barlang Szép-völgyi-ága az alaprajzi térkép szerint omladékban végződik, ami valószínűleg a Mátyás-hegy peremét képező hegyszerkezeti törésvonalában van. Egy esetleges épület statikai tervezésénél ezt figyelembe kell venni.

Közművek meghibásodása

A barlangokat legreálisabban veszélyeztető lehetőség a szennyvíz beszivárgása. Lényegesen ritkább, de előfordult már víznyomócső töréséből következő átázás, ami omláshoz vezetett. A gázcsőtörés veszélye sem zárható ki.

Mindezek a hibák és veszélyek védőcsőben történő közmű-elhelyezéssel megelőzhetők; ennek kivitelezési módjára érvényes előírások vannak.

Szellőzési és vízbeszivárgási viszonyok megváltozása

A természetes föld alatti üregek víz- és légforgalma a legkevésbé ismert tényezője a barlangvédelemnek. A beépített (lefedett, burkolt) felszínről kevesebb csapadékvíz szivárog át a mélybe, és kevesebb lehetőség marad a barlangban levő gázok cserélődésére is.

Ezeket a folyamatokat jelen esetben az ismeretlen vastagságú természetes málladék erősen csökkenti, amit tetéző a több méter vastag feltöltés is. Ezeknek számszerű hatását még becslés szintjén sem lehet reálisan meghatározni, így csak feltételezhető, hogy egy megfelelő körülményekkel tervezett, főleg szabadtéri sportlétesítmény-csoport további lényeges

Az ismert barlangjáratok alsó szintje kb. 150 m tengerszint feletti magasságban van, de felső szintjüket és felső záródásukat módját még nem vizsgálták meg alaposan. A Fál-völgyi-barlang Szép-völgyi-ága az alaprajzi térkép szerint omladékban végződik, ami valószínűleg a Mátyás-hegy peremét képező hegyszerkezeti törésvonalában van. Egy nagy alapterületű épületre ez a zúzott, mozgékony sáv beláthatatlan veszélyt jelenthet.

Ezeknek számszerű hatását még becslés szintjén sem lehet reálisan meghatározni, így csak feltételezhető, hogy

- 3 -

károsodást nem okoz a
májban levő üregeknek.

Javaslat

A vizsgált terület földtani-
-barlangtani viszonyait --
a jelenlegi ismertség szerint
-- mélyen a felszín alatt
levő üregek, afölött pedig
vastag, jó vízzáróképességű
természetes málladék és mest-
terséges, szintén vízzáró
feltöltés jellemzi.

A felsorolt veszélylehe-
tőségeket figyelembe vevően
tervezett és elkészített
sportközpont még az aránylag
nagy alapterületű csarnokok
esetében sem okoz a mai is-
meretek szerint figyelembe
vehető, káros változást az
alattuk levő barlangszaka-
szokban.

Bodona, 1995 február

további károsodást okoz a

májban levő üregekben.

Javaslat

A vizsgált terület földtani-
-barlangtani viszonyait --

a jelenlegi ismertség szerint
-- nem túl mélyen a felszín alatt
levő, kiterjedt, néhol omladékos
üregek, afölött pedig természe-
tes málladék és mesterséges fel-
töltés jellemzi.

A felsorolt veszélylehe-
tőségeket figyelembe véve egy
sportközpont aránylag nagy
alapterületű csarnokokkal káros
változásokat okozhat az alattuk
levő, fokozottan védett két
barlang járataiban.

Nem elhanyagolható az a
szempont sem, hogy egy A-zóná-
ban levő, hatalmas építkezés a
többi, hasonlóan építési tila-
lom alatt levő ingatlan tulaj-
donosainak példát mutatna a
terület beépíthetőségére.

Buda, 1995 március

Kedveskéim! Mint láthatjátok, aki valamennyire ért egy szak-
mához, az tetszése -- és pillanatnyi meggyőződése -- szerint
bármit megindokolhat. És persze annak az ellenkezőjét is.
A legkínosabb ebben, hogy a "meggyőződést" az anyagi viszo-
nyok erősen befolyásolják. A csarnokok felépültek, de más
kapta a szakvéleményért a nagy pénzt. Na is bánom....

2012 augusztus vége felé.

Nafyharsányi-barlang

2012 november 16. Havas Ildikó, 12 fő /7.túrárm/

Emlékek

Lépcső, járda megy elég sokáig, de hajolgatni kell néhol, kenődik a fal a ruhára. Korlát hejett /még?/ csak kötél van kihúzva. A Bejárat vaslemez, a Szemlőhöz hasonló, fel-le retesz, kockazárral.

A Bejárat után kicsit le, majd balra /D/ fel a nagy kőre, amin régen át kellett mászni. Most fölötté megy a járda, vissza K felé néhány méternyit. Belétni a most épülő keleti-ág elejére FOTÓ. NY felé a Verebes-teremmel párhuzamos /?/ háromszög-járatba látunk FOTÓ.

Le a lépcsőn, bújkálás, jobbra /L/ ivesre oldott vastag régi csepekőkéreg/40-50 cm/ FOTÓK. Beérünk a Verébszaros-terembe, de innen magasból, ahol a járda vezet nem olyan hatalmas. Balra /D/ jó méjre megy le az alja. A falak puhák, barna csomókba rendeződött a por /?/. Falfokban box-workos erek állnak ki 1-2 cm-re. A déli oldalon gyökerek is lógnak szemmagasságban; némelyiket kivétel fedti FOTÓ. /Itt a Lénárt bio-csepekőve..../

A két nagy kő után balra lefelé, innen kezdődik a borsóköves-csepekőves gyönyörűség FOTÓK. A 148 cm hosszú szalma is megvan még !!!FOTÓ, mellette rövidebbek. Alul a félbeoldott állócsepekővek FOTÓ mellett vezet az út. Kicsit távolabb más állócsepekővek is oldottak, fura hegyes alakjuk lett FOTÓ.

A csontos rész előtt balra /D/ fordul az út, fel néhány lépcsőn. Itt a jobbra /NY/ levő kővön még ott vannak a csontocskák FOTÓ. Gasparikék kb. egy hónapja gyűjtötték, és állítólag főleg recens béka volt a többsége. Kányarodva vége a kiépítésnek, a távolabb levő feláramlási csövet, peremet nem éri el. Gyökerek itt nagyobb számban lógnak, de bevonatot nem láttam /nem is figyeltem/.

Visszafelé még több helyen lehetett észrevenni a visszoldott vastag csepekőkéreket az északi oldalon. A déli oldal omiadéklejtője /?/ teljeren borsóköves, rajta fehér

Állócsepekővek 5-20 cm magasra nőttek már. Ma is élők, visszafordítás nem látezik rajtuk. /Ezt sem nagyon figyeltm, talán a FOTÓkon majd látezik a felület állapota./ A visszafordított állócsepekővek legalább egy jégkorral időseebek, talán a falak kiválás-roncsaival egy idősek. A méjebb részeken levő hatalmas csepekőszlopokat nem lehet látni -- sajnos.

A Verébszaros-terem főtéje felé kb. 10 cm vastag vörösvagy-réteg látezik, de nem ez a legfelső /leszakadt/ réteg.

A kiépítés bujkálása jellege és a kéz-köznelben levő gyönyörűségek miatt idegenforgalomra nem alkalmas a barlang. Ezzent gyönyörű, tiszta, ép dolgok vannak benne. Kiváncsi vagyok a képekre -- az én gépem nem párasodott be, bár mikor bementünk, jó meleg érződött.

2012 november 16.

=====

Elkészültek a képek -- hát nem valami nagy siker. De azért néhány dolog látezik rajtuk.

Kőzetfelület

A főté, a falak aláhajló része erősen oldott. Ives alakok, de a morfológia fényképen /pláne ezeken/ alig látezik. Az oldottság, iveltség jól belefér a páralecsapódásos elképzelésbe. Néhol nagy foltokban ~~száraz~~ vékony csepekőkéreg oldott maradékai is láthatók. /Ezt majd messzelétóval kell nézegetni./ Régi csepekővek nagyobb foltjai is sikba vannak oldva, máhol meg zészáló-csoportok épen /?/ megmaradtak. /Vagy csak újra fejlődtek? Megnézendő./

A puha szakaszokon a kőzet-erek kiállnak, de ha nem, akkor is látezanak fehér hálózat alakjában. A körülzárt szakaszok barnák /MIERT??/ /Beremend is ilyen, meg mintha a Tapolcai-tavas száraz részén is ilyen lenne./

A kőzet rétegzettségé jól látezik, ahol az üreg metszi azt /Eszaki oldal/. Egy határozott bauxit-réteg is van /vagy több ???/.

Visszaoldásokról

már volt szó. A Bejáratnál részben jelentős mértékű ivar eldől-
sok vannak a vastag csepőkiválásban /is/, Palán a keleti-
-ig, közelsége okozta /okozza ?/ ezt. A feltáru-
ló /régi/ csepők rétegzettségé-
ge fehér és sötétbarna váltakozva. Nagyon
vastag mindenütt /20-30-50 cm/. Kiszáradt, mert teljesen át-
kristályosodott a kiválás. Ámbár úgy tűnik, a barna csak
elül és fölül van, közöttül főleg fehér, 2 cm-es rózsaszín
zónákkal.

A félbeoldott állósepekövek egy csoportot alkotnak. De nem tudom, miért. Bár mintha sötétbarna volna a környékük. Ez esetleg denevérguanó /kupac/ egykori jele lehet, ami megmagyarázná a dolgot. FELADAT.

Lgy kidőlt óriási tömb /főleg csepőkő/ már új állócsep-
köveket kapott. Miért és honnan dőlt ki? F. LADAT

Ujabb kiválások /borsókö, csepkö/

Vörösbarna lerakódás /agyag? bauxit? elöntés?/ borította be az egész üreget /?/. Mindenhol látni a fehér borsók, új csepkövek alatt. Alatta is van borsó, csepkő, de nem mindenhol nőtt rá újabb, sötét színével kiemeli a fehér borsók, sárgás csepkövek formáit.

A csepőkő-orgonáknak főleg csak az alsó harmadán van fehér borsó. Feljebb kevés /régzebbi/ sötét borsó is van, amik apróbbak. Ahol csepőkő-ráfozás van, ott az jelentős felületeket is beborít -- ennek ellenére lehet holcén, mert elég lehetett a tizezer év a fejlődésükhöz. Egy kis állócsepőkő körül a szétfröccsenő viz már xxxxxxxxxxixxxxxxxxxx a borsókön is tövábönvékedést okozott. Lejjebb itt a borsók mintha gallérosak volnának.

A repedések, réteghatárok mentén sok függőcsepkő és -- a ferde falak miatt -- sok csepkőszelvény van. A régiek oldottak, és gyakran új /fehér/ kiválás növekszik rajtuk.

A járda mellett /1 oldal/ lent egy kis csepkőmedence van /volt/, szép kiválássalállérral.

FELADATOK /tervek, ábrándok/

- ráérős nézegetés
- kiépített útvonal leírása
- visszaoldott szakaszokat térképre /áramlási viszonyok/
- levegőfeláramlási hejeket térképre
- feláramlási hejek környéke -- közeli formák, kiválások
 - távolabbi formák
- kiválási-fejlődési rétegsor megállapítása, vizsgálata,
 - fotódokumentálása. Elvi rétegsor rajzolása. Elvi
 - karlanszelvény rajzolása.
- abszolút kor(ok), régi csepkövek kora
- régi csepkövek izotópvizsgálata /barna réteg?/
- sok-sok jó fénykép
- és még ami adódik, eszünkbe jut

2012 november 21.

A Nagyharsányi-barlang különleges hévizes kiválásai

Ennek a meglepően nagy terekkel és különlegesen dús kiválásokkal ékes üregrendszernek megismerése alapvetően új dolgokat /is/ hozott. Magyarország /akkor még Magyar Népköztársaság/ világszerte számon tartott "tipusterülete" az alááramlásos hévizes üregesedésnek. Ennek a folyamatnak egy addig még /nálunk/ nem ismert szakaszát, annak formáit és kiválásait találtuk itt meg /Takácsné Bolner K.1993, Kraus S.1995/. Miután a hazai szakemberek /???/ látták a folyamat teljes kifejlődésének nyomait, hamarosan sok már ismert barlangban is "felfedezték" /azaz észrevették/ ezeknek egyes részeit.

ÁBRA

1/ /meleg/ levegő feláramlási csöve

A néhányszor 10 méterrel méjebben levő melegviz felől egyes nyílt töréseken ma is framlik felfelé a levegő. A barlang hűvösebb kőzetfelületén állandó páralecsapódás történik, ami jellegzetes oldott felületet hoz létre.

fotó hazai előfordulások

2/ barlangi perem /cave rim/

A meleg levegő áramlása miatt felfűtött terület alakul ki, ahol a párolgás erősebb. Ez borsókö kiválását eredményezi, de a perem belső oldalán kimértékű visszafordulás is történik. Anyaga többszörre kalcit esetleg kevés aragonittal. De lehet gipszből is.

fotó hazai előfordulások

3/ /páralecsapódásos/ gömbfülke

Ennek létezését Müller P. már 1974-ben leírta a Barszt és Barlangban. Azóta még két folyamatot megismertünk, ami szintén gömbfülkét hoz létre. A páralecsapódásos képződésű forma jellemzője az, hogy a kőzet rétegzettsége, telérei illetve a régebbi kiválások nem vagy alig befolyásolják az alakját; azokat ivesen átvágja.

fotó hazai előfordulások

4/ Borsókő fűrt /logotit/

A gömbfülke képződése során feloldódó kőzetanyag oldott állapotban szivárog lefelé, majd az oldószer lassú, teljes elpárolgása során kiválik borsókő formában.

fotó hazai előfordulások

4A/ Tálca /tray/

A Nagyharsányi-barlangban /még/ nem láttuk, csak irodalomból volt ismert /Pakácsné Bolner K. 2002/. Azóta már ők is "meglették", bár még csak a Szeml-hegyi-barlangban. FOTÓ
A lefelé szivárgó oldat egyre kevesebb lesz a párolgás és a kiválás miatt. Ha egyenletes az anyagutánpótlás, akkor egy bizonyos szintnél nem tud méjebbren menni, viszont a fűrt egyre szélesebb lesz. Alul már nem tud lecsepegni a maradék, ezért itt kicsit még szélesebb lesz.

5/ Borsókő rönk /logomit/

Az előző fojamat során lecseppenő oldatból képződik.

fotó hazai előfordulások

6/ fiatal /fürgő/cseokő

A meleg víz méjebbren húzódása után a felszínről beszivárgó oldatból megindulhat a csepkőképződés. A barlang nagyobb részén a csepkövek a jellemző kiválások, de legalább két generációjuk ismerhető fel. PALADAT: ezeknek vizsgálata.

7/ fiatal cseokőlefojás

Az előzőnöz hasonlóan lefojások, kérék boritják be a /
/sokkal/ régebbi borsóköves kiválásokat.

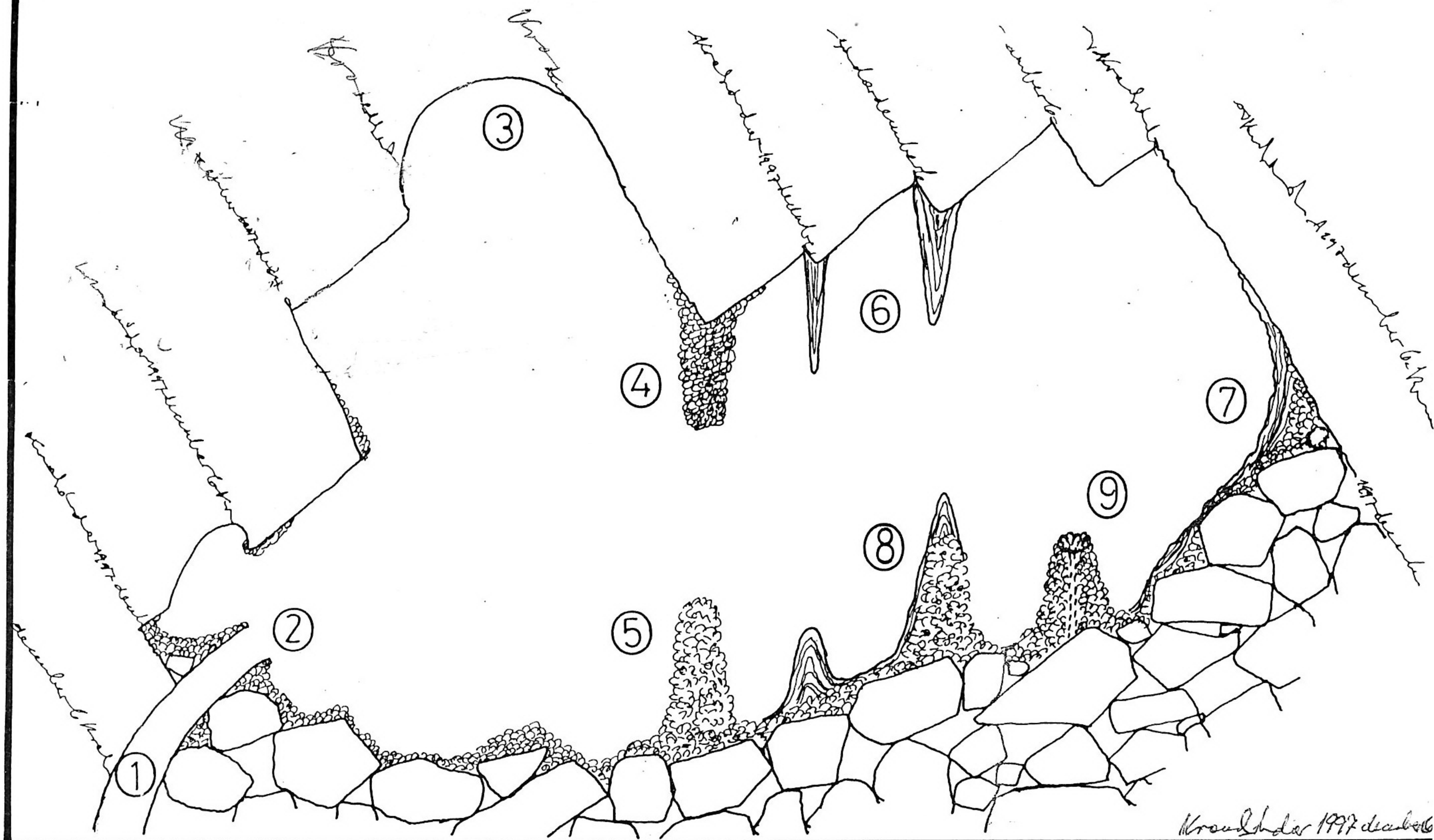
8/ fiatal cseokővel beborított borsókő rönk

A csepkövesedés a logomitokat sem kiméli. FOTÓ, CSI.

9/ mai /?/ csepegés által kilukasztott borsókő rönk

Ha oldóképes lötyty érkezik a régebbi kiválásra, visszaoldja azt. Az a fojamat természetesen a logotitokra is érvényes.

fotó hazai előfordulások

Emlitett irodalom

- Kraus S. /1995/ Ujabb megismert barlangi kiválások =
 Karszt és barlang p.9-12
 Müller L. /1974/ A melegforrás-barlangok és gömbfülkék
 keletkezéséről = Karszt és barlang p.7-10
 Takácsné Bolner K. /1993/ Ritka karbonátkiválás-típusok
 = Karszt és barlang p.
 Takácsné Bolner K. /2002/ Barlangi ásványkiválások = in
 Barlangi túravezetői ismeretek, MKBT jegyzet p.8-17

=====

REKLÁM

Szívesen megyek körülnézni, /meg/beszélgetni
 a TI barlangotokba is /ha beférek/.

Kraus Sándor

2012 november 7.

=====

/P/ELHÍVÁS

Kiváncsi és lelkes barlangászokat keresek
barlangföldtani tevékenységre

- A lehetőség korlátlan
- A feladat sok
- A dícsőőség kevés
- A pénz semmi.

Találkozás /főleg/ szombatnként

Kraus Sándor

PISZNICE - BARLANG

emlékek és fotók alapján történő leírása

Kőzet

Vastag triász mészkő, benne több /?/ kb. 10 cm vastag zöld-agyagos réteghatárral, amiben kőzetdarabok is vannak FOTÓ. Ezek az egész barlangon végighúzódnak, többnyire a járatok felső részén jellegzetes bemélyedéseket alkotva.

A Bejárati-teremben a vastag agyagréteg fölött kb. 20 cm vastag algagyepes mészkő látszik. Feljebb kb 1 méterrel egy sztiliolitos réteghatás szintén zöld agyaggal FOTÓ. Ez az agyagfajta pleisztocén maradákként több helyen megtalálható. Ngyméretű ősmaradványokat nem vettem észre a kőzetben.

Kőzet mállása

A Bejárati-teremben a kimállott agyagrétegen kívül az algagyepes rétegcsoport is kipreparálódott. Beljebb ez a sorozat nem látszik, talán mert a járatok egy magasabb szinten vannak.

A Bejárati-terem kőzetfelülete rendkívül tagolt a még hieroglifáktól FOTÓ. A 3-20 cm nagyságú kiemelkedő részek között 1-4 cm széles és hasonló mélységű árkok jelentős mértékű, hosszú ideje tartó páralecsapódást bizonyítanak. /KI-felé jövet már a létránál erősen páras, "ködös" volt a levegő./ Beljebb ez a forma megszűnik, a falak simák.

Egyes alsó, belső részeken az eltávolított guanó rején a kőzetfelület kerek szelvényű, több centiméteres mélyedésekkel tagolt FOTÓ. Feltehetőleg a szerves anyagból kimosódó savak okozták létrejöttüket.

A falata-ágban alul a falakon sűrű hálózatot alkot a kőzetből kipreparálódott kalcit-~~erek~~ tömege. Ez a boxwork nevű forma a vizalatti oldódás egyik jellemzője. A rajtuk levő, néhány milliméter vastag kiválás még feltűnőbbé teszi őket FOTÓ. A bevonat gyakran borsókövé nőtt.

Járatok

A fojósók csak néhány, egymáshoz hasonló irányt követve alakultak ki. Érdekes viszont, hogy a meghatározó törések vonalát a kőzetben csak néhány alsó járatban lehet /ott is nehezen/ felismerni. A barlang ugyanabban a kőzetcsoporthoz húzódik, a dőlésnek megfelelő lejtéssel.

A /felső/ folyók keresztmetszvényén egy 10 cm vastag, agyagos-breccsás rétegvonal határozza meg a főte nejét FOTÓ. Ez hasonló a Bejárati-teremben megismerthez, de annál magasabb rétegtani helyzetben van /?/. A szelvény tetejét ettől kissé feljebb ívelő forma alkotja. /Ez sajnos a térképszelvényeken nem látszik, ezért érdemes lenne pontos szelvényeket csinálni. FELADAT/

A főte zíróformája a teljesen kiválásmentes, sima kőzetfelület alapján valószínűleg hosszan tartó, feláramló, meleg levegőből laceapódó pára hatására alakult ki. Ezt erősíti meg a néhol még magasabbra felfutó vak-kürtők, nagyméretű rombkupolák gyakorisága. Ezek az üregrendszer nagy részén megtalálhatók, de befelé haladva csökkenő mennyiségben. A Bejárati-terem kupoláját és falait tagoló még hieroglifák /páraleccsapódósos árkok/ alapján bizonyos, hogy a meleglevégős időszak nagyon régen volt, amikor még az akkori hegyoldal is sokkal távolabb lehetett.

Ahol a járatok egymás alatt húzódnak, ott több sima falú 10-30 cm átmérőjű cső is előfordul. Ezek -- mai ismereteink szerint -- a meleg levegő felramlási útvonalai voltak. A Palota-ág két járata közti csövek különösen fontosak, mert gyanús, hogy barlangi perem is van körülöttük FOTÓ. Ennek megállapítása alapos lemosással lehetséges volna, így a világviszonylatban ritka kiválás újabb hazai lelőhelyét bizonyíthatjuk esetleg FELADAT.

Az alsó járatok /ahol vannak/ sokkal kisebbek, képződményekkel gazdagon borítottak /borsókő, csepők/, míg a felső járatok teteje a páraleccsapódástól simára van oldva.

Kiválások -- csepők

A barlang képződményei erősen rongáltak, visszaoldottak. Csepők főleg az alsó járatokban, tömegesen csak a Palota-ágban található. A rárakódott guanótól sötétbarnára színeződött csoport különleges FOTÓ, de kár, hogy ezt is letördelték. A Bejárati-teremben a vastag agyagos réteghatár alatt több folton montmiloh-kéreg fehérlik FOTÓ. A Bejárati-ág és a

Fő-ág közti összekötő keresztjárat nagyméretű /vastag/ csepkelefojásokkal díszített. Ennek hátsó részén medence van, amiben hidegvizes kalcitlemez is képződött /1993-as feljegyzés/. A Falota-ág alsó járatában a borsóköveken is lóg néhány kis csepke.

Kiválások -- borsókő

A Fő-ág és a mellette levő nagy szelvényű fojások falát erősen oldott, nagy csomókban álló kiválás borítja. Mérete és jellege alapján "fecskefészkek" borsókőnek vélhető, de alapos vizsgálatot érdemelne FLLADAT. A járatok alján levő oldási maradvány /zöld agyag és törmelék/ fölött -- ahol feltárták és látnak -- néhány centiméter vastag fehér kalciszivacs kiválása van. /Sok a Falota-ág alsó járatában./ Régebbi röntgenvizsgálat alapján ez tiszta kalcit.

A Falota-ág alsó részén szinte az egész falat "fecskefészkek" borsókő fedi, aminek képződésmódja /még/ kérdéses. /Rengeteg van a Ferenc-hegyi- és a Bátor-barlangban./ Ugyanitt "rendes" borsókő is található, amin elvélve apró függőcsepke nőtt.

Más kitöltések

A járatok alján -- ahol feltárták -- a kőzet réteghatárait alkotó zöld agyag gömböcskéik találhatók némi közettörmelékkel. A Falota-ág elején /is?/ rózsaszínes bevonat fedezhető fel, ami származhat a kőzetben levő őskarsztos vörösgyagból vagy még ismeretlen beosódásból FLLADAT.

A barlang híres guanó-lelőhej volt. Ennek nyomai az egész Üregrendszerben megtalálhatók elszíneződés és visszoldás, valamint még ott levő anyag formájában. Jelenleg is fontos denevér-lelőhej, bár mostani utunkon csak egy kis folton találtunk friss /penészes/ ürüléket. A denevérekre vadászó nyest /?/ karomnyomai néhol jól látszanak. Egy ásványtani röntgenvizsgálat a guanóból képződött ásványt, brushitot ~~xaxxxx~~ / $\text{CaH}_2\text{O}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ / mutatott ki.

Végezetül

az a megállapításom, hogy érdemes volna még néhány alapos körülnézéssel pontosítani a barlang fejlődéstörténetét, mert bizonyára több érdekes dolgot is lehetne találni benne.

/Viszont nincs pénzem a területre való minden belépés engedélyezésére 5500 Ft-ot fizetni. Eppen elég az útiköltség./

Régebbi feljegyzéseim, mintavizsgálataim és műszeres vizsgálataim, valamint /talán/ más kutatók eredményeinek összegezésével értékes /?/ végeredmény kapható.

Megjegyzés

A fényképeken látható dátum a masina hibás beállítása miatt annyi; valójában 2012 május 24,-én /csütörtök/ jártunk a barlangban.

2012 május 26.

Talán attól lokol-lik, hogy fekete a kőzete, bazalt. Okosok szerint a Bondoró-hegy bazalt-sapkájának széléről meginduló tömb elválási ürege. Lehetséges.

Megközelítése Kapolcs--Monostorapáti között félúton, Ilona-malom buszmegálló előtt autóparkoló van az út mindkét oldalán. A 31-es kilométer-jelnél a Mázás-kút bővizű forrása fakad az út NY oldalán. A másik oldalon vízmérő bukó van, előtte a medence kiváló fürdőhej.

Kapolcs felé a Biró-malommal szemben /NY/ sorompóval lezárt erdészeti földút indul egy vadetetőhöz. Ezen indulunk, majd ahol kezd meredekké válni, jobbra /K/ egy árok jön le.

Ezen vezet/ett/ a sárga barlang-jel, amikor még voltak rendes túristák errefelé /is/. Hamarosan kettéválik az árok, mi a jobb oldalin megyünk. A fákon fehér négyzet van festve, elvértve barlang-jel, sőt még a régi túrista-jel is felfedezhető. Az árok egyre meredekebb lesz, kövesebb. Ekkor már érdemes balra /NY/ kimenni belőle, és a bokros-fás erdőben mellette haladni. Hamarosan sziklafalhoz érünk, aminek ~~xxx~~ aljában /az árokfőtől balra/ nyílik a barlang. A bejáratnál megfakult ismertető tábla van, a likban sötét, kőtörmelék és rovarcsapda /?/ edényei vannak.

Egyéb

Hozzáértők szerint a barlang "lerakóhej", ahol a feleslegessé vált lelki terheitől szabadulhat meg a látogató. Ennek megkönnyítésére mindenféle állatformák -- a Belső Segítők -- ábrái rajzolódnak ki a kőzet rései által kialakítva. /Sárkány, stb./ A bejáratot egy keresztben menő Szent György energiasáv jelzi.

2012 június 9.

Kraus Sándor

Bújó-lik /Bakony, Kab-hegy NY/

Megközelítés Cses--Padragkút közti útról lezárt erdészeti út a barlang közelében megy, ahol a sárga túristaút bejön. Gyalog a padragi buszmegállótól induló Sárga túristaúton a híd utáni autóparkolón megyünk be a padragi-víz völgyébe, ami hamarosan szurdokká keskenyedik. A mederben kimállott 1-3 cm-es Nummulitéseket találhat aki megismeri őket. Szép sziklák vékony rétegzettségű eocén mészkőből és hatalmas bükkfák között vezet az ösvény. A szurdok végén pihenő-hej van, majd az út balra /S/ kanyarodva megy tovább, már csak sekély völgyben. Utelágazás két forrás felé /bal, S/ de a jelzés a jobbra tartó úton megy tovább. Rövidesen azonban erre merőlegesen JK felé /balra/ fordulunk, az útjelzést csak odafigyelve lehet észrevenni egy kicsit távolabb álló öreg gyertyánfán. Innen kényelmesen ballaghatunk egy nyiladékon, enyhén emelkedő füves úton. A harmadik kereszt-nyiladékon befordul a jelzés jobbra /DK/. Előtte egy kisebb májedésen jöttünk át, ez a vízvezető árok, ami a barlanghoz megy. A túristaútról néhány méter megtétele után észrevehető a meredek oldalú víznyelő, aminek omladozó sziklafalában nyílik a barlang. A vékony rétegzettségű kőzetben lejjebb lehet mászni az üregbe is, de nedves-csúszós a fal, fölötté omlásveszélyes a környék.

Egyéb

Hozzáértők szerint a barlang bejáratí aknája Föld--En össze-kötő ~~xxxxxxxx~~ energia-csatorna. A Szurdokban több hejen energia-kapú /?/ van, amit én ~~xxxxkaxxa~~ kőzet törési síkjainak energia-sávjával azonbanak feltételezek. /Nem vizsgáltam, bocsánat./

2012 június 9.

Fraus Sándor

Csókavári-barlang kitöltései

/Üröm, Amfiteátrum-kőfejtő, Forhintő-bg. néven is van/

Sárga "agyag", aleuritós-kőzetlisztes agyagos kitöltés.

/FIL.9. CSI.1142./ A barlang előtt gyűjtve. Benne lencse alakú gipszkristályok és ezek csoportjai is látszanak. /

/Hasonló a Biscelli Aggyagban is előforduló "sivatagi rózsá" kiválásaihoz./ Az üledékben vagy az idehordott salakban levő kén oxidácója a környező mészkővel reagálva gipszet csinál, ami az üledékben kikristályosodott. Vagy ki tudja.

Sötétbarna, büdös "agyag" a fejtő alján levő barlangból összekaparva. /FIL.10. CSI.1143./ Csiszolatban apró növénymaradványok foszlányai és rétegzett, homokos üledékcsomók látszanak. A kőfejtő működése idején a nagy gödörbe rengeteg levelet sodorhatott be a szél. Ezek szépen bemosódtak a barlangba az időszakos záporok vizével, ahol felhalmozódtak és részben elbomlottak. A salakos időszak vizeiből rengeteg vegyület megkötődhetett ebben az erősen redukív közegben.

2011 december 5.

Kraus Sándor

A Börzsöny-hegység északi szélén, Hont és Drégejpalánk között félúton vezet dél felé egy út a Csitári-kápolnához. Hírét az itt fakadó forrás szennygyitító tulajdonságának köszönheti. A madokkal ellátott ligetben ma már nyomós kútból pumpálhatja a látogató a szent vizet.

A völgyben égeres-fűzfás galériaerdőben fojlik a gyér vizű ~~xxxxxxxx~~ Csitári-patak. Ennek keleti /jobb/ partján közelében egy erdőszeli út halad dél felé. Kb. 100 m után a domb aljában nyíló társó rácsos bejárata tűnik fel a kihordott anyag platója mögött. /Az úton mért KOV-koordináták 006-41-631 E és 002-00-495 N/ GPS bemérés/ A jelenleg itt növe fák mérete alapján az anyag kitermelése nem lehet 20-30 évnél régebbi. Erre utal a bazaltköves, szakszerűen megépített "bányabejárat" vasrácsos kapúja is: zárszerkezete, zárbetétje a közelmúlt terméke. A kilincs kialakítása, a rács díszei viszont azt sugallják, hogy nem bányabezárási cél vezette alkotójukat. A kapú falazata fölött-mellett már sok anyag leállott, részben eltemetve a bejáratot. Beljebb a falazatlan szakasz elején is van lefagyott, omlott rész, de a járhatóság még jó. A belső részeken csak itt-ott van kisebb leszakadás.

A bejáratnál a kőzet nedves, beljebb már száraz, de nem poros. A jobb /déli/ ágon kb. 25 m hosszan áll a víz, mélysége kb. 25-30 cm. Csepegést sehol sem tapasztaltam, de gyökerek sok hejen lógnak be a járatokba. 5 kis patkós denevért láttam, nagyobb telepre utaló ürülék-kupac sehol sem volt. Emberi bejárásra utaló szemét nagyon kevés van, ez is főleg az első /bejárat/ fojósán.

A vízszintesen futó járatok szelvénye közel azonos, 60-80 cm széles, 180-190 cm magas, felül félköríves, lefelé többnyire kissé szűkülő, megnyúlt tojásformájú. A befoglaló anyag végig vízszintesen települő, vékonyan színeződött ~~színeződött~~ ^{színeződött} ~~hamolós~~ -- ezért számomra érthetetlen a nagy munkával, kézi erővel kivájt járatok készítésének oka. Kultikus, energiákkal oibelőző társaimnak persze volt rá feltételezése.....

Szándékunk volt a járatok térképezése, de időhiány miatt csak vázlatot tudtam készíteni, a távolságokat hosszúlépésben /80-90 cm/ megadva. Irányméréseket csak az elágazásoknál és a végpontokon végeztem, ezért a vázlat erősen torzított lehet. A járatok a kézi termelésre jellemzően erősen hullámos irányúak. A bal /északi/ ág vége előtt 3 fémvödör mutatja a kivitelzés módját -- ez szintén nem igazán bányaművelés. Viszont a déli /jobb/ ágban két főtébevert mérési pont /9 és 10 számú/ szakszerűsége utal. Lehet ez lehet utólagos felmérés maradványa is, a vödörök pedig utólagos továbbvágás eszközei. A déli /jobb/ ág vége omlás, míg a vödörös végpont csak fél-szelvényben van kitérítve.

Összegezve a látottakat: barlangtani, földtani és denevérvédelmi szempontból nem látom /sok/ értékét a tárnak. A kultikus szempontokhoz meg nem értek /még/.

2012 szeptember 21.

Kraus Sándor

Mellékletek: térképvázlat
fényképek

Csitári - táró

5210-509

006-71-631E

002-00-495N

(Bejdnok előtt az úton.)

0 0 20 leips
(80-90 cm)

~~n-1111~~ $\sim 1:900$

írásnyelvének: kezdő- és
végpontok, és
előgarázdál
történet

Bejdrak

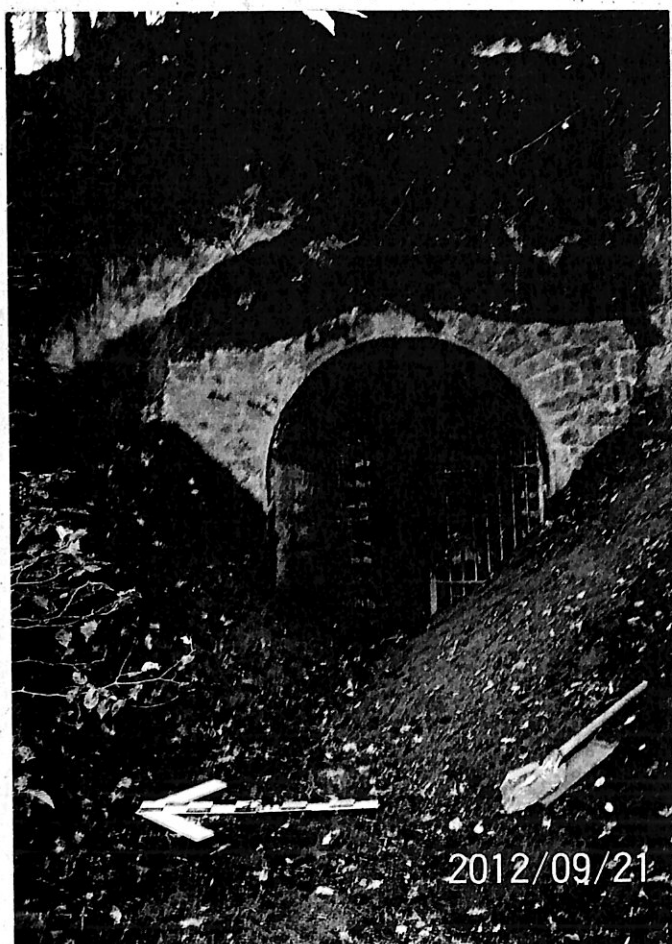
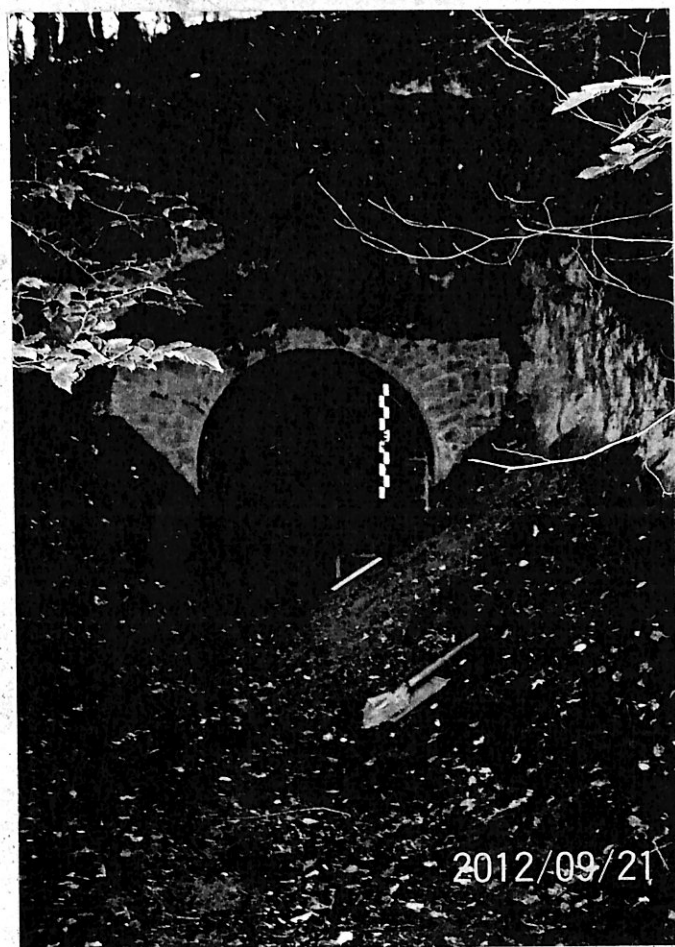
6-20

omitted

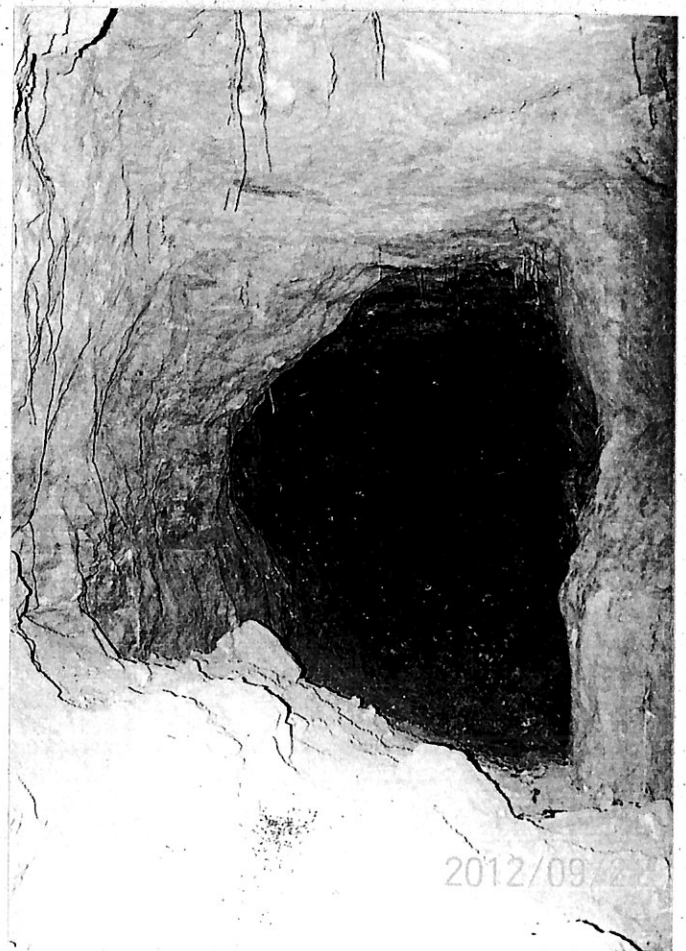
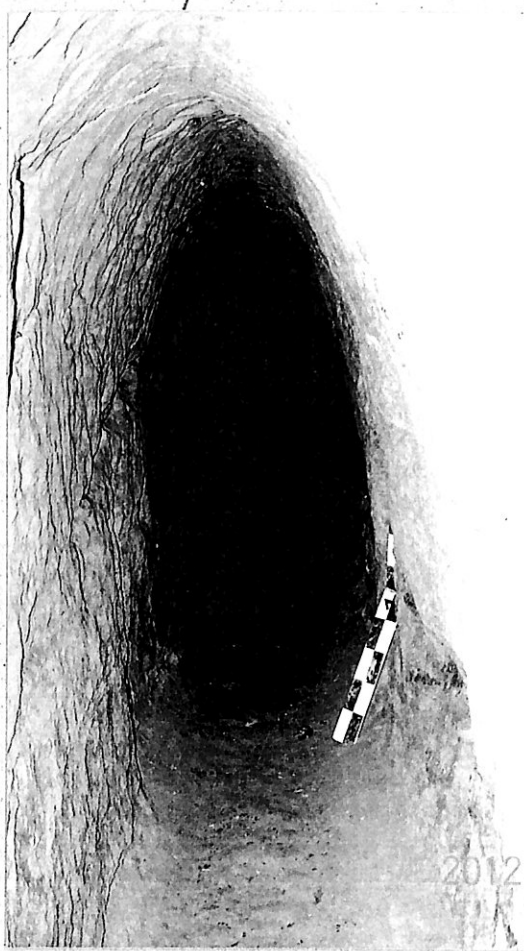
2012 IX 21

Kraus Söndor.

5 his path's dunever-

Bejáratok teteje

Vödörös végpont

Omlott végpont

Csíkai tó

Kőzetoldási kísérlet a Berger-barlangban

Az előző kísérletsorozat alapján újabb mérésekre került sor a barlang állóvizeiben 2011 szeptember-novemberében. Ezúttal márvány- és mészkő próbatesteket és üveglapokat helyeztek el a kutatók a mérési pontokon. Utóbbiak -- elvileg -- csak kiválások mérésére kellettek, de valami nagy disznóság /mérési hiba ???/ miatt az üveglapok súlya is csökkent, noha szemmel látható rajtuk a kiválás.

A kőzet-téglácskák súlyváltozásai a következők:

szám	anyag	mérés heje	súlyváltozás /g/ /1 év, 1m ² felület/	megjegyzés
T11	márvány	Forrás-terem	+967,97	
T12	mészkő	"	+1022,39	
T21	márv.	Forrás-t.aktiv	-15,38	
T22	mkő.	"	-18,01	
T31	márv.	Álmok-terme	+155,77	
T32	mkő.	"	+189,11	
T41	márv.	Fürdő-tó,kicsi	+15,49	
T42	mkő.	"	+77,53	
T51	márv.	Fürdő-tó	-5,66	
T52	mkő.	"	-1,12	törött kő
T61	márv.	Nyugalom-tava	-5,64	
T62	mkő.	"	+6,91	
T71	márv.	Titkok-tava	+27,81	
T72	mkő.	"	+55,63	
T81	márv.	?		hol volt?
T82	mkő.	?		mikor hozták ki?

Az üveglapokkal még próbállok tenni valamit /leoldai a rájuk kivált anyagot/, de ezt jó lenne újra mérni.

2012 június 23.

Fraus Sándor

Kőzetoldási kísérlet a Rákóczi-barlangban

Az Esztramos-hegy "állóvizű" barlangjaiban vizsgáltuk a karsztviz oldóképességét. Az Amphora kőnyűbúvár klub kutatói 11 ponton hejezték el próbatesteket, amik 2011-2012 évben összesen 273 napig voltak a vízben. Ezután ismételt méréssel kiszámítható volt a sűjcsökkenés. A változást 1 évre és 1 m² felületre átszámítva adódott a keresett érték.

A próbatestek nagyjából 50 x 25 x 5-10 mm nagyságúak, felületük közepes szemcseméretű /300-as/ csiszolóporral lesimitott kőzetek. Az egyik a heji mészkőből, másik karrai /??/ márványból van. /Utóbbi a különböző barlangok eltérő kőzeteinek összehasonlíthatósága miatt szükséges./

Vizsgálati eredmények

Átlagos oldódás mészkő 4,94 g
 márvány 4,20 g 1 év alatt 1 m² felületen

Gyanús eredmény van az E17 és E 23 mintáknál /méréshiba?/. A kőzet jobban oldódott a márványnál -- kivéve a 2. és 3. mérési ponton levőket /ördög sörözője/

Nem látszik összefüggés a vízméjség és az oldódás között. De még az egyes barlangrészek oldási értékei sem nagyon különböznek egymástól.

A nagyon kis mértékű oldódás oka a vízmozgás hiányával magyarázható.

A minták elhejezéséért és felhozásáért köszönet a klub búvárainak !!!

2012 június 14.

Kraus Sándor

Ásványtani röntgenvizsgálatok
barlangi mintákon

2012 januárjában néhány mintát sikerült megvizsgáltatni az MTE Ásványtani Tanszékén. Kiértékelésüket Tóth Erzsébet végezte el február végén. Köszönet Neki is!

- BUH. 27. Kőbányai sörgyár pincéje, különös, heligmit-gyanús kiválás. Anyaga kalcit. Vizsg.sz. 5099.
- BUH. 36. Kirájlaki úti-bg. apró fehér morzsákból lazán összeállt anyag. Kalcit. Vizsg.sz. 5078.
- BUH. 37. Kirájlaki úti-bg. fehér függőcsepkső. Anyaga kalcit. Vizsg.sz. 5079.
- BUH.38. Kirájlaki úti-bg. Világosbarna, tömött, könnyű anyag. Goethit, kevés kvarccal. Vizsg.sz. 5080.
- DOR.8. Dorog Kő-szikla kőfejtő, lebányászott barlangból tükristáj-csoport. Anyaga kalcit kevés aragonittal. Vizsg.sz. 5101.
- RÁK.14. Rákóczi-bg. tükristájok. Anyaga kalcit. Vizsg.5100.
- TOK.4. Tokod-altáró kristályos borsókső. Anyaga kalcit, nyomnyi aragonit is van benne. Vizsg.sz. 5102.
- TOK.9. Tokod-altáró, ecetszerű kristájcsoport. Anyaga kalcit, nyomnyi aragonittal. Vizsg.sz. 5103.

Csepkő egykristályok

A Szabadság-barlang mintáit nézegetve megindult az agyam. SZAB.5. 12 cm magas, alul 5 cm széles, teteje 3 cm széles, tompán kúpos csepkő. Alakja miatt állócsepkőnek gondolnám, de kb. 2 mm-es, szabálytalan alakú csövecske látszik benne. /vágott felület és a két végén/.-- tehát függőnek kell lennie. Ezenkívül semmi rétegzettség nem látszik benne, szabálytalan nagy kristályokból áll, amik nem is sugárirányúak, hanem közel izometrikus metszetűek. Azaz -- tágabb értelemben -- "egykristály" csepkőnek nevezhető.

Elgondolkozva az alakon, állócsepkő nehezen is lehet egykristály, mert a csepegés ezt aligha teszi lehetővé. Bár a Vác-pendáns-bg. mintája /és CSI.283., N283./ ellentmond ennek. Függő könnyebben lehet, mert ha közel állandó az oldat utánpótlása /vékony központi csatorna!/, akkor állandó lehet a kristályok fejlődése. /De akkor miért nem sugarasak a kalcit-egyedek?/ A rétegzettséget az erősen változó vízhozam okozza, amihez esetleg bemosódott agyag vagy más anyag is társulhat.

SZAB.2. és 3. vegyes apró függőcsepkövek, rétegzettek, bennük-rajtuk agyagréteggel, kívül gyakran borsóval. Soknak az alja teljesen benőtt, többnél a belső cső is utólag leszűkült. Jónéhány példány alján 1-2 cm hosszú egykristály tüske fejlődött.

A Széki-zsomboj különlegességei a több centiméter vastag függőcsepkövek alján nőtt ujjnyi /?/ "tüskék" FOTÓ. Hejzetük azonos, ott is erősen rücskös /borsós?/ a csepkő felülete.

A Szabadság-barlang mintái több agyagos árvízét bizonyítanak -- ez a Széki-zsomboj alsó termében sem elképzelhetetlen. Ha a vízvezető cső eltömődik /agyag vagy kristály-növekedés miatt/, akkor a későbbiekben -- kis vízhozamnál -- lehetőség van egykristály-tüske kifejlődésére. Persze fordítva is lehetséges: a /jégkori ?/ vízhozamcsökkenés miatt a központi cső beszűkül, a lent megjelenő oldatból kristály-tüske alakzat növekszik. Ha a cső alja teljesen záródik,

csepkő egykristályok

- 2 -

akkor később az oldalán jöhet elő ~~xxxxxxxxxxxxxx~~ /szivároghat/ a lötyty, létrehozva a "répa", "szigony" stb. alakú heliktiteket.

A Földvári-barlangból származó minta /FÖL.25./ nagy csiszolatában a függőcsepkő tengejvonalától eltérő irányban nő alul a kristály FOTÓ. Ez is lehet ilyen jelenség.

FELADATOK

elmenni a Széki-zsombajba

csiszolatok a Szabadság-bg. anyagaiból

a borsók megjelenését befojtásolta-e az agyag, illetve

az agyagos felületen megjelenő tükriskristályok létezése?

/A Szemlőben agyagon tücsoportok nőttek, CSI...../

a Szabadság-bg. borsói holocén korúak, vagy ezek is az

előző hideg időszak termékei? Azaz van-e rajtuk

sok kis élő függőcsepkő, ami a régiségüket bizo-

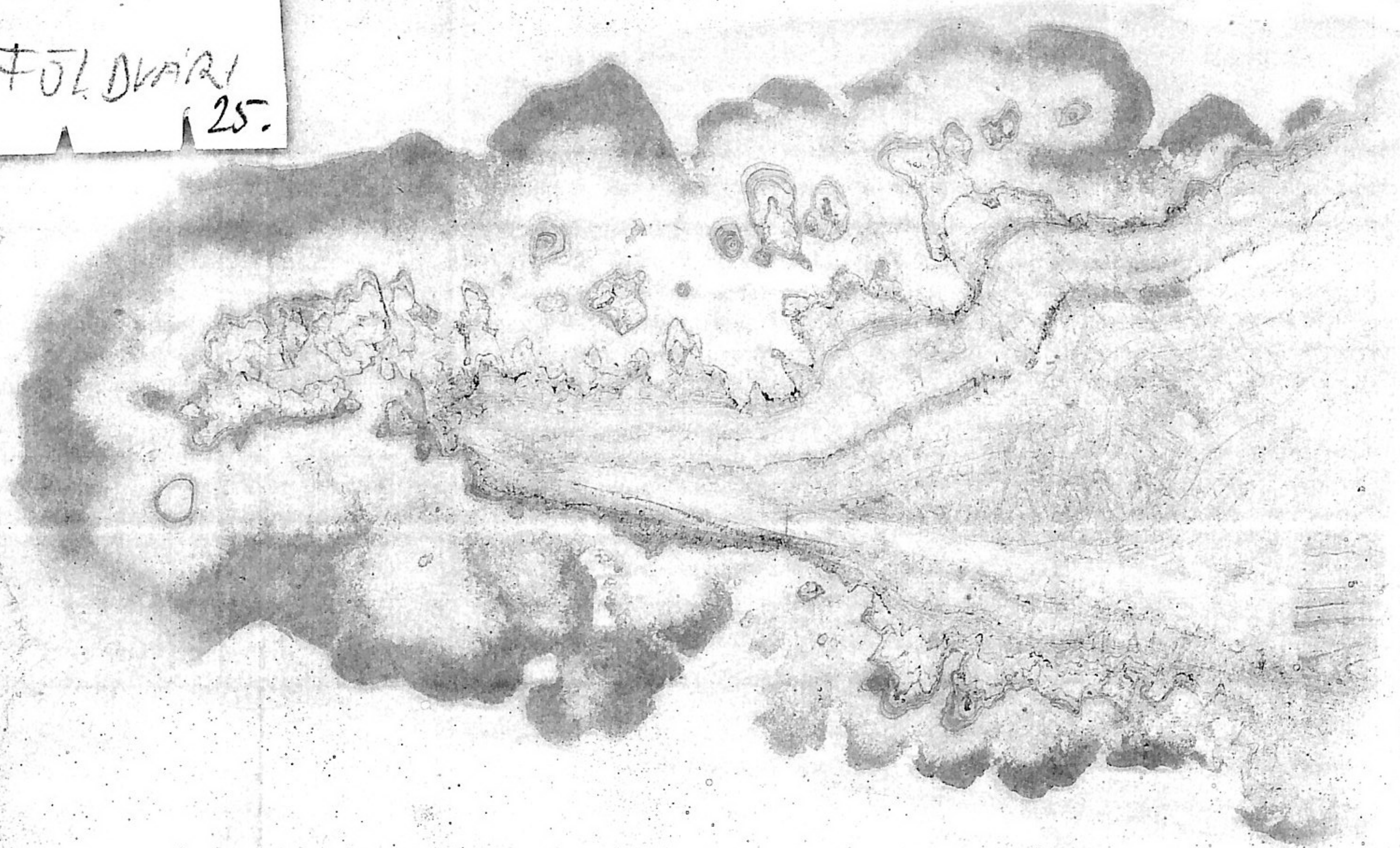
nyitja? Ide is el kell látogatni.

2012 február 22.

N 284
Vic - Nering
Pendants - by

FÖLDVARI
25.

Miért vörösek az Ősösepkövek? Vagy csak a vöröset veszem észre? Hiszen a csepkő amúgy fehér /száhtelen/ kalcitból áll. Ezek meg végig vöröses színűek. A mai trópusi csepkövek is fehérek /?/. Lehetleg ezek júra korúak, amikor a mészkő is vörös volt -- ki tudja miért. Ma a júra kőzetben levő üregek csepkövei ugyanojanok, mint más korú mészkőben /fehér triász, sárga eocén/.

Lehetleg az itt-ott belekerült vörösayag rétegek "szétmésztak", az agyag ásványszemcséi /lemezei/ szétoldifundálódtak az évmilliók /?/ során. Hiszen a kalcitkristályok belseje most is kevésbé van elszíneződve.

2012 február 6.

Ujabb csepszolatokban is az látezik, hogy a kalcitkristályok határain erősebb az elszíneződés, illetve több helyen csak itt van. Tehát a kiválási rétegeken levő a yagból ballaghatott a megkötött Fe_2O_3 szép lassan kifelé. Volt rá sokmillió év. Ez lehet az oka, hogy a "mai" csepkövekben -- bár némejik kívül és belül rétegeiben is -- vörös agyagréteg van, még nem ment szét, nem színeződött el az egész /Baradla retek-csepkövek CSI....., Beremend CSI...../
 FELADAT: Baradla Vörös-tó környéki csepkövekben van-e elszíneződés?

A Retek-ág törött retkeiben /is/ éppen ott a vörös agyag /FOTÓ/, a környéke viszont hófehér -- most még. Tehát tényleg az idő az /egyik/ szükséges feltétel. Ezen kívül az Ős csepkövek le voltak fedve több száz méter vastag mindenfélével, tehát fel is melegedtek a méjben, több millió év hosszan akár. Ez szintén erősen kedvez az ionvándorlásnak. HOPPA!!! Erre csak most jöttem rá. Viszont ez ma már kimutatható, hogy mennyire melegedtek fel. Képződésük "felszíni", bár akár trópusi hőmérsékleten is lehetett, de ha ennél érdemlegesen nagyobb a zárványokból -- remélhetőleg -- kimutatható hőmérséklet, akkor ez a méjéégi időszakot bizonyíthatja. /Kesző-hegyi minta CSI.1167; a vörös csepkövön eocén dögös mészkő, CSI.1155 borsókő./

Idig mind csak triász mészkőben láttam vörös csepkövet, tehát akármilyen régi lehet. 2012 február 28.

Őscsepkkő

1990 február 22. Tinnyei nagy kőfejtő /Nagy Somló-hegy,
Mátyás-hegy./

A fejtőben néhol négyzetméteres foltokban vörös kalcittal teljesen kitöltött üregek vannak. Szép tiszta kristályok, nem agyagosak, csak barnászörbök. A kőzet felületén nem látni üledéket, tiszta dachsteinire települ /csak arra?/. Ritkán csak 5-10 mm-es bevonatokat alkot a fehér kőzeten.

Keselő-hegyi fejtőből több Őscsepkkő és Ősborsókkő került elő /ELTE, Győri Orsi doktorija/. Ennek csiszolataiban a borsó fölött-között eocén anyag van /CSI.1165-6-7-8/.
Namármost: a Sátor-kő szikláin is vöröslík itt-ott az Őscsepkkő, sőt lent is találtam darabot. Ezen a környéken is eocén fedte-fedi a triász sziklákat, azaz lehetett közben karsztosodás. Mi van, ha a Sátor-kő-pusztai-bgg. egy része az eocén előtti karsztosodás során jött létre? Ezután volt idő a méjban a gázfelhalmozódásra, gömbfülkék kialakulására. FELADAT: keresni ennek nyomait minél méjebb szinten. A Ferde-terem is valami régi szemcsés lejtőjű. Az ismeretlen méjségig kitöltött alsó terem alatt akármi lehet, még tán az eocén előtti üregesedés kitöltött része is.

2012 június 24.

Vízsebesség hévizes üregrendszerekben /is/

A Molnár János-barlangból -- emlékeim szerint -- kb. 2000-2500 l víz jön ki percenként. Ha ilyen vízhozamot feltételezek a Szemlő-hegyi-barlang kialakulásához is, akkor közelítő számítások végezhetők az üregrendszer egyes szakaszain mozgó víz sebességére. Meglepő eredmények adódnak.... A számításokat Horváth János térképszelvényeinek felhasználásával végeztem, erős kerekítésekkel, 2000 l/perc vízhozamra. Feltételeztem, hogy az áramlás a teljes szelvényben egyforma sebességű, ami persze nem igaz, de egyszerűbbé, lehetővé teszi a számolást.

$$2000 \text{ l} = 2\text{m}^3 = 2000 \text{ dm}^3$$

$$1\text{m}^2 \text{ keresztmetszetű járat} = 100 \text{ dm}^2 \quad / \text{pl. Örvény-fojtosó}/$$

ebben 2,0 m-t tesz meg a víz 1 perc alatt. /20 dm/

TELADAT: vegyél elő egy órát, és tegyél meg 2 m-t 1 perc

alatt! Na, ennyire gyors a vízáramlás.....

Ez a forráskürtő volt, ahol a leggyorsabban "rohant" a víz.

10 m² /2mx 5 m/ szelvényben 0,2 m / = 20 cm/ a sebesség

Az Örvény-fojtosó alsó, tág része kb. 30 m² szelvényű.

Ebben kb. 7 cm-t mozdulna a víz egy perc alatt,

ha az egész szelvényben egyforma lenne a sebesség.

Következtetések

Az "aktív" hévizes barlangokban is szinte áll a víz. Az oldódás viszonyúan lassú -- ha van egyáltalán. A kisebb falméjedésekben még ennél is lassabb, tehát bőven van idő a szelektív oldódásra. A "dübörgő víz" örvényeit tessék elfelejteni !!! Az oldási maradék kényelmesen le tud üledni az üreg aljára, és kialakulhat a megfelelő /lapos/ dőlésszögű rézsű, mint ez a Molnár János-barlang vizalatti fotóján jól látszik. /A Szemlő kiépítés miatt levált törött részein is felismerhető az egykori agyagrézsű./ FOTO

A kalcittelérek hegyben maradhatnak, erősen leszűkítve a járatszelvényt /pl. az Örvény-fojtosóban a szeszorkány alatt vagy a Tú-főánál./ A kalcit anyagú lemaradványok /Nummulites, sün, kagyló/ is épen maradnak, eleinte csak kiáll-

vízsebesség

- 2 -

nak a falból, majd ha teljesen körüloldódtak, lehullanak az üledékbe. /Ijenek is vannak a gyűjteményben.//CSI.574./

A Molnár János-barlangban /is/ tapasztalt eltérő víz-hőmérsékletek erősen módosítják az áramlást. A hűvösebb víztömeg fölött a melegebb lötyty más sebességgel áramlik az utánpótlódás arányától függően /azaz amejikből több jön fel, az a gyorsabb/. Persze ez sem igaz, mert a vízvezető járat szelvénye eléggé változatos, ami gyorsabb-lassabb áramlású szakaszokat hoz létre. Ez lehetőséget ad a keveredés javulására is.

A fenti számítás szerint a "gyorsabb" áramlás is nagyon lassú a felszínen látható források, patakok vízsebességéhez szokott emberek szemében. Volt szerencsém lemérni egy síkúcs éticsiga sebességét: 10 cm-t rohant 1 perc alatt, ami 6 m/óra /!/ sebességet jelent....

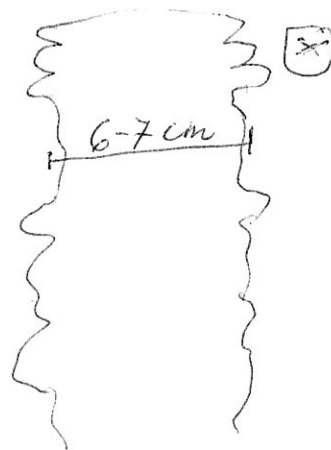
Nem /teljesen/ vitatom a Baradla ritka árvizeinek hatását, de az évezredekig fojzó "lassú" víz üregképző tevékenységét lényegesen erősebbnek tartom még a "patakos" barlangok esetében is. Az esetleges hordalék többsége az aljzaton halad, ami többnyire szintén hordalékkal fedett. A Baradla-Alsó-barlang átlagos szelvénymérete m^2 , átlagos vízhozama 1/perc. Teljes kitöltöttség és egyenletes szelvényen belüli áramlást feltételezve ez cm/perc vízsebességet jelent.

2012 november 24.

A tányéros csepkövek megismerése

1984 feb.15. Baradla, libanon-hegye
oldalában hátul /Mórea-hegy utáni hegy
bal tetején/ Vid Ödön mutatta. Ugyanerre
van 7 állócsepkő lapos tetővel, gallérral.

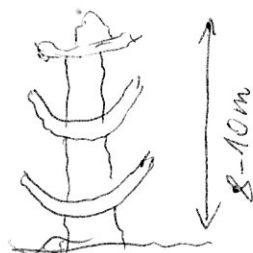
(X) csipkegallér, 3-4 mm fodrok. Fotó

domború sík homorú

Ijennek tényleg kell lennie, mindenféle átmenettel. Homorú
a magasból hulló víz miatt alakul ki.

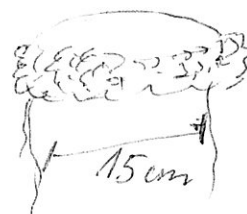
1990 márc.19. Balázs Lénes vetítése a Dél-Kínai karsztról

pagoda-csepkő, néhol kiálló gallérok,
"tányérok" vannak rajta.

/dasonló jellegű fotó a Krizsna-jamából
/Jugoszlávia/ van a képek között./

1992 aug.18. New Cave /USA/
Lapos tetejű oszlopok, tetejük
körül borsók körben, ahogy el-
párolgott a víz.

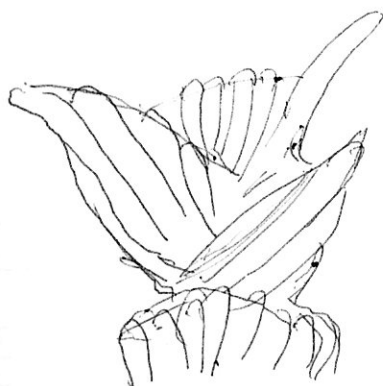
1993 máj.3. Bolner Kati mesélte, hogy a Csengő-zsombokban
/Szlovákia/ sok lapos tetejű csepkő van, állók, egyenletes
vastagságúak, kinyúló "ernyőcskékkal" is.

1993 aug.29. Grotta Gigante /Olaszország, Trieszt/

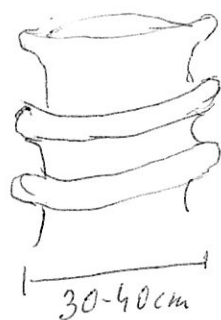
Lzek tényleg különlegesek, mintha
egy fatörzsön sok tápló nőne. Az
igazi nagyokon felfelé állnak a
peremek.

Állítás: tányér-oszlop,
ez csak kistányér,
5-8 cm átmérőjű,

össze-vissza megy. →

- 2 -

kiállítás:

tányér felfelé

és laposan.

Az álló tetején

körben 1 cm magas perem van, egy

kis medence az egész.

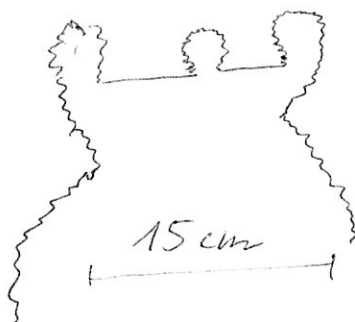
1993 aug.30. Dimnice-bg. /Szlovénia/ Sok tányércsepkő, gyakran tús peremmel, amik esetleg egy irányban állnak, mint Recsen. Hideg levegő érződik, a két bejárat között jár a levegő. Lent fojlik a ~~xxxxx~~ viz.

1993 aug.31. Divaska-jama /Szlovénia/ Sok szép csepkő, néhol borsóköves, néhol tányéros. A járat nagy méretű, fent sok hejen gömbös részletek maradéka, illetve hasadék.

1993 aug.31. Lipiska-jama /Szlovénia/ egy MINTA a bejárat közeléből. /SLO.B. CSI.164./

1993 szept.1. Livka-jama /Szlovénia/ Magas járat, tehát tányérok is vannak.

1993 szept.2. Postojna, Barlang Intézet kiállítása

Tányércsepkő tetején körben rücs-kös "diók" sorban állnak a peremen, de van néhány a tetőseikon is.

1994 jan.13. A Grotte Gigante könyv címlapján is ez replő nagy állócsepkő oldalán felfelé nyúló tenyerek, akantusz-levelek vagy akármik vannak. Van egy kép

kissé felülről egy másik óriás állóról. Ezen úgy látszik, mintha lapos lavórok volnának, a peremük határozottan fel-emelkedik. Ez azt jelentheti, hogy a magasból érkező sok /és szórta érkező/ víz szétfröccsen a peremre, ahová apró cseppekben érkezik és elpárolog.

A Krizsna-jamában tapasztalt nagy csorgás alapján valószínű, hogy esőkor a sok lehulló csepp szétfröccsen, és így épül a perem. A normál csepegésnél is szétfröccsen a víz, de ekkor a sok apró pötty könnyen elpárologhat.

A Meteor-bg. bambuscsepeköveinél a víz hullás csak egy ponton történik /függőcsepeköből?/, és a szétfröccsenés egy része elvész, ami pedig a peremre hullik, az ott is marad, bepárolódik. /2012 dec: ugyan már!!!/

Más képen feltűnőbb, hogy mindegyik teteje lapos, szépen lefajlik és lejjebb kezd borsósodni. Az lehet az utóbbi néhány ezer év változása is, de lehet általános szabály: fent "rendes" kiválás, kicsit lejjebb pedig borsósodik.

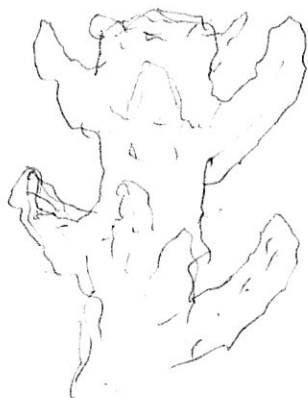
1998 júli. 8. Medve-bg. /Erdőj/ A pálmafa-csepekövek is tányérosak kicsit, de legalábbis bordásak, vízszintes ráncok vannak körben.

1998 júli 10. Mézedi-bg. /Erdőj/ Ahol felmegyünk a létrán, ott vannak tányéros csepekövek. A tetejük nem kerek, hanem ovális "ökör szem". Ijen MINTA volt a múltkorról /LRD.... / Ugyanitt "teplő" oldaldiszitálású tányérosok is vannak.

2008 feb. 10. A magasból érkező vízcseppek zuhanás közben elkóvájognak a légörvények hatására. Ezért van a 20-30 /-50/ cm átmérőjű felső sík medence. Avagy: időszakosan nagyon erős a csepegés /csorgás/ és nagyobb felületen jön a víz. FELADATA: mi van ezek fölött? Van-e függőcsepekö vagy csak a sziklafelcsin valami repedéssel?

2008 Franciaország. Kétféle tányéros van: "palacsinta"

és "datojapálma", "pálmatorzs" vagyis "akantusz". Egy más közelében is előfordulnak, és méteres kiállások /felállások/ is vannak rajtuk.

2008 nov.4. A nagy /magas/ barlangi termekben terem meg /főként/ a tányéros csepke. Amde úgy tűnik, csak a melegebb területeken. Crotte Gigante /Olaszország/ meg a most nyáron látott csodás Dél-Franciaországi barlangokban. Ezek mind önálló hatalmas termék, batak nem jellemző rájuk.

A MINTÁK között van hüvösebb /mérsékelt övi/ példány is, ami viszont csak enyhén gyűrűs, bár a tányérosak képződésmódja hozta létre őket. /Belül állócsepke, körben borsósodás./

Van a másik társaság, az egyszerű állócsepke, amiknek egyik változata a bambuszcepke. De a vastagok is aránylag egyenletes átmérőjűek, ahogyan felfelé nőnek. A keresztmetszet nagysága a mindenkori vízhozamtól függ. Ezeken egyértelmű, hogy "csorog" a víz, bár kívülről csak a felső, domború részükön van; a függőleges oldalon már egyensúlyba került oldat fojlik le -- ezért nem vastagodik tovább.

A tányérosaknál valószínű, hogy a párolgás valamiért erősebb, a vízhozam kisebb, nem fojlik végig az oldalán a víz. Amár fojhat, de a "tányérra" jutó /fröccsenő ?/ víz bepárolódik, ott borsó képződik. Az oldalán esetleg lecsorgó lötyty egy része "kimásozik" a felületi feszültség miatt a tányérra és ott bepárolódik.

A felfelé álló, akár méteres "lapátok" "agancsok" mindenképpen hosszan tartó, erős párolgást jelznek. Nem tudom, hogy a csepke tetején szétfröccsenő cseppek /nagyon magas tereben vagyunk !/ milyen szerepe van az anyagutánpótlásban. Ez azért fontos kérdés, mert nálunk, a Baradlaiban is vannak magasságok, tányéros csepkevek mégiscsak, pedig itt is magasból hullik a vízcepp. /2012 dec.: Dehogynem! Vannak itt is, legismertebb a Korintoszi oszlop az Óriás-teremben./

Talán az is fontos, hogy a mediterrán, meleg területeken sokkal időszakosabb a csapadék. A Baradla állandóan csepeg, főleg amíg erdő volt fölötté mindenütt. A mediterrán terület nyara száraz, csapadék csak télen van főleg. Ez talán lehetővé teszi a barlangok ~~laxtárxámx~~ szárazabb levegőjét, ezért itt nagyobb lehetőség van a párolgásra, ami tányérosokká növekvő borsókó-csoportokat eredményez.

Az is fontos lehet, hogy a pleisztocén során a mai mediterrán területeken nem volt fagyos idő, viszont /éveszaksos ?/ szárazság volt, ami az előbb leírtak szerint kedvezett a párolgásos borsókő-képződésnek. Ugyanakkor lehetett a Földközi-tenger kiszáradásának??? /A Baradla cseppkövesedése a jéges időszakokban a fagyott talaj /?/ és a száraz időszak /lősz !/ miatt jelentéktelen lehetett.

Fontos lenne a tányércseppköves nagy barlangok kiválásainak korát és hőmérséklet-izotópos adatait megnézni.

2008 dec.12. "Palacsinta" tányéros cseppkő a Vilenica-og /Szlovénia/ fotóin alacsony állócseppkő is van, ami erősen mikrotetarátás. Esetleg a "palacsinta"

tipusznak ez a kialakulása; a cseppkő tetején oldalra fejlődő kis gátak időszakosan változó növekedése.

2008 dec.15. A Baradla tele van tányéros cseppkövel /az "akantusz"-

tipussal/, de a /holocénben ?/ megnőtt vízhozam kiválásai lefedték a "legyezőket". /ld. fotók a nagy állókról./

2008 dec.23. a nagy állócseppkövek formái

pleisztocén klímaingadozás -- beszivárgás

-- bg.-i klíma /CO₂, huzat/

Mediterrán területek: tányérosok tömege

Földközi-tenger kiszáradása???

tányéros cseppkő --kehej, akantusz --- borsókőből áll

--palacsinta --- mikrotetarátás ???

Holocén: vízhozam növekedése -- /hazai/ mérsékelt övi állók

beborítása új kiválással

FEJLÁT: -- elvágni, töröttet keresni -- borsó, cseppkő ?

-- abszolút kor /az alattuk levő üledék is jó/

-- hőmérséklet változása /izotóp/

2009 jan.10. A meleg területeken erős párolgás csinálta a pálmatorzsa /akantusz/ cseppkövet. A Baradlában és Szlovákiában ezekre a hűvösebb területeken /vagy növeksőbb időben/ rácsorgott a "rendes" cseppkő és befedte a "leveleket".

Hideg területeken a CO₂ eltávoztása és a kiválás lassabb, ezért a lecsorgó oldat végig bevonta a cseppkövet. Meleg

tányéros csepek megismerése

- 6 -

területeken a CO_2 hamar elment, gyorsan felfelé nőtt a xx csepek. Az oldalán lefelé menő lötyyből már CO_2 nem távozott, viszont az erősebb párolgás miatt egyre tagoltabbá vált a felület, majd a kiálló részeken megindult a borsókövesedés. Ez öngerjesztő folyamatként felfelé növő "leveleket" hozott létre az évezredek során. A folyamatosan meleg/ebb/ területeken ma is ez történik, miközben nálunk a csepek beborította a "leveleket".

2012 dec.20. A "pálmatorzs" /akantusz/ egyértelműen borsókö-csoportokból fejlődik, azaz uralkodó a párolgás. Talán ezeknél kisebb a vízhozam, van idő elpárologni az egész lötynek. A "palacsinta" medencekiválás, a túlfojós lé már egyensúlyban van a barlang légterének CO_2 -tartalmával, ezért lefojás közben már nincsen kiválás. Azaz vízhozam /csepegés/ okozza, hogy mejia forma jön létre. /Vagy ki tudja?/